שאלה מ׳ 198

מ״ר משומר כ״ר משה ז״ל מ״ 74 ושם בתשובה השאר ופקק
לשמו מעשה אחד הפצה

ומה שה״ר מרדכי נסמכו על דברי הרבה אחרים ז״ל

משה ז״ל שם בדבר על הגלות לא מצאתי ולדה

ומה (שאלה) נשמר על הגלות מאיר בקשטל ודע לא
הרתיר ומה

MONTEFIORE
MS.
6
HA NO. 198
LIBRARY

אבל אם בשביל תקבלת
הקהל ובעבור
הכלים ואמרו
הקהל לא
אמרו
ולא
אמרו
ולא
אמרו
ול

איוב היה בארץ עוץ איוב שמו והיה
האיש ההוא תם וישר וירא אלהים
וסר מרע. איוב היה בארץ עוץ.
רבנו שאול היה כמו שאול הכהן שיבי
ושמרוי מתאדום ושבה בארץ עוץ. תם.
בלב. כמו שאול תם לבבך. וישר. בלשון.
כמו יושר לבי אמרתי. וירא אלהים. נזהר במצות
לא הגונבה. וירא ונעטר מעשות. ירא אלהים.
ומירחהו מחיים מעוריו. וסר מרע. נעטר מכל
רעות ונשמר במצות לא תעשה.
ויולדו לו שבעה בנים ושלש בנות. ויהי
מקנהו שבעת אלפי צאן ושלשת
אלפי גמלים וחמש מאות צמד בקר וחמש
מאות אתונות ועבדה רבה מאד והיו
האיש גדול מכל בני קדם. עבדה שם
בשקל כבדה. סגלה. וטעמו עבדת
הארמה. בני קדם. בני מזרח כי תשובתו
בארץ המזרח. כי איוב עוץ בקראת על
שם אחד מבני ארם. עמו שם. ובתורה
עוץ וחור. ושם שלש. ויהי מושבם ממעשא
עד אלה שמה הר הקדם. ובנביאים שלש
ארם מקדם ופלשתים מאחור.
והלכו בנו ועשו משתה בית איש יומו

ושלחו וקראו לשלשת אחיותיהם לאכל ולשתות
עמהם. והלכו ועשו כך רגלים לעשות.
והוא על זמן העומד וכן יעשה איוב. יומו שלכל
אחד ואחד מהם. ומולי הוא יום הלדת אותם.
וילך. מי הלכו ימי המשתה וישלח איוב
ויקדשם והשכים בבקר והעלה עלות
מספר כלם כי אמר איוב אולי חטאו בנ ובלבבו
אלהים בלבבם ככה יעשה איוב כל הימים.
הקיבו הנבו. לרחוקות שמים. והוא הפוך
עין הטבע. ואולם הדגש לרשעים המלה שלו
אמר הקיבו. ובדבו כמו לשם. וכל ברך בנו.
וירץ. הוא ונבאו בני האלהים להתיצב
על יהוה ובא גם השטן בתוכם.
ויהי היום שאירעו כך והוא כמו ויהי היום
ויעבור אליעזר אל שוכם. ויאמר יהוה
אל השטן מאין תבא ענן השטן את
יהוה ואמר משוט בארץ ומהתהלך בה.
מאין תבא. כמו איה כל אחיך. והכל גלוי לפניו.
ויאמר. איוב
יהוה אל השטן השמת לבך אל עבדי
כי אין כמוהו בארץ איש תם וישר
ירא אלהים וסר מרע. וענן השטן את יהוה
ואמר התם ירא איוב אלהים. החכם ירא
ירא עריצ ונחרד מעבור הרוח ומשמעו
בשבא וכן החלרי הרוח וזולתם. הלא

אמר שכר פעלו ובעדיפיו ובעד פלאשתו לו
מסביב מעמה ידו פלסר ומקחנו פרין
באין שתה מעתי העין מן סך דרכך דרך
השכים לעומים סביב הערמים לגדי והחפץ
שלה לחמיך סביבו שלא יוזק עיין בארץ מן
ויעי האים והמרבי הלומה מדבריו תרין כל
גיל שלא יסלהו מקום אך הוא הסוף מן הפעל מהוא
רבוי והטעם שיאמרו אינה אדם שלמה אך היא
לרעעת שהוא ידע שלא ישיגהו כזה ואולם
שלח נא ידך וגע בעצמו ובשרו לו אם לא
על פניך יברכך והולכה שלח נא ידך מבריך
ממן יד יה קויה וגע מגעי הפה במקל של
עצלך אם לא באמת על פניך יברכך בגלוי
ואמר יהוה אל השטן הנה כל אשר
לו בידך רק אליו אל תשלח ידך ויצא
השטן מעם פני יהוה ויהי היום ובניו ובתיו
אוכלים ושתים יין בבית אחיהם הבכור
ויהי היום הדיוב למעמה ומלאך בא
אל איוב ואמרי הבקר היו מרעות
והאתנות רעות על ידיהם הבקר שם המין
וכן כי שמעו הבקר והעדר חרעות דומה מהן
עקבות עבדיהם מקום המרעה וכן יד
הירדן ויד תהיה לך מקום
שבא הבקר ואת העברים הכו לפי
חרב ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך והפל
עבא חסר מלה ומחנה שבא עוד שבא כלומר
פגעו בהם כמו היהודים אשר בפלואל הכמדים
אז הוא לשון הרמטות טרם עב פני כל אחיו ועל
רשיבה ורמטו והפשטות עמל עבי המלך
מגו ויפשטו על הגמלים להגיד לך חסר ואולי
להגיד לך עוד זה מדבר וזה בא
ואמרי אש אלהים נפלה מן השמים
ותבער בצאן ובנערים ותאכלם ואמלטה רק
אני לבדי להגיד לך עוד זה מדבר וזה בא
ואמרי פרשים שמו שלשה ראשים ויפשטו על
הגמלים ויקחום את הנערים הכו לפי חרב
ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך עוד זה מדבר
מגולה על זאת העומד ובעבריים הרשעים מ"ם
עדיין לא דבר בבנו ויפשטו כמו אל פשט
עוד זה מדבר וזה בא ואמרי בניך
ובנותיך אכלים ושתים יין בבית אחיהם
הבכור עוד זה מדבר במקום עוד מגו
ויהי עוד דבר מאולאל הפה ועד הם עומדים
יעמדו הדלתות והנה רוח גדולה
באה מעבר המדבר ויגע בארבע פאות
הבית ויפל על הנערים ויקרא ואמלטה רק
אני לבדי להגיד לך רוח גדולה באה ויגע
כמו רוח גדולה וחזק על הנערים בנין ומגרון

ויקם איוב ויקרע את מעילו ויגז את ראשו
ויפל ארצה ויאמר:- ויגז מבעבי
הכפל בשקל ויחס בשני הילד. אך ראשו שער
ראשו. וכן הורידו לורין ראשן. ומלה ויאמרו
היה מרחלה ויאמרוה. ובהמילה ההא מירך כי
הלבד יאמר ויאמרו בסגול תחת הלא הוא כמו
ירב האורן. נאחר בו הטעם מלעיל. ואחרים
אומרו בעבור שהוא בסוף המלים ריש להעיר
הוא בשומיך מנהגה כמו אחו בהו קוהו בהעלו
כמו נגה והריאו. שמו הטעם מלעיל במלת
ויאמרו שהוא ליחיד. ולזה לא הוצרכו שהרי
קוכן לרבים. בשמ"ו. ודי בו הטרם"

ויאמר ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה יהוה נתן ויהוה לקח יהי שם יהוה מבורך. יעוד חסר אלף. כמלה
ונמה לא מעדי קן בעוזיך. מבטן אמי היא
האדמה אשר לוקח ממנה וזה יולה ושוב שמה
אין מזיזו אשוב שמה למקום שהוא הודוע
והוא הקבר כמו שם רשעים ולמי זה אמי הוא
בפשוטו: בטרם אוכל לא חטא איוב
ולא נתן תפלה לאלהים: ולא נתן
כמו הנגן עוז ופיל תפלה לא שם מדה הטעם
ונשמבו ותר בלי טעם. וירא היום
ובאו בני האלהים להתיצב על יהוה ובא

גם השטן בתוכם: ואמר יהוה אל השטן מי מזה
הבא ונתן השטן את יהוה ואמר משוט בארץ
ומהתהלך בה: מי מזה הפוך והוא כמו מאיזה
ויאמר יהוה אל השטן השמת לבבך
אל עבדי איוב כי אין כמהו בארץ
איש תם וישר וירא אלהים וסר מרע ועדנו
מחזיק בתומתו. כמו בעדיקיו החזקתי. לבלעו
להשחיתו. וקוא מהכבר הדגש מגזל לא
השיבוהו מבלע. ויען השטן את
יהוה ואמר עור בעבד עור וכל אשר
לאיש יתן בעד נפשו: עור בעבד עור עולן
אבר ישחר אבר הנקמה הנבבדי: ואולם
שלח נא ידך ונע אל עצמו ואל בשרו
אם לא על פניך יברכך: ואמר יהוה אל השטן
הנו בידיך אך את נפשו שמר: ויצא השטן
מאת פני יהוה ויך איוב בשחין רע מכף
רגלו עד קדקדו: ויקח לו חרש להתגרד בו
והוא ישב בתוך האפר: להתגרד להתחכך
ובתגריהם נדדו והעמדו עם נגדו. בתוך
האפר לקדר חם השחין. ותאמר לו
אשתו עודך מחזיק בתומתך ברך
אלהים ומת: ומת. כמו ותמת. וכן ומות
בהר. ויש שמפרשין באמתם בחר בנות. ויחיב

מפני הטרחא ויאמר אליה כדברי
אחת הנבלות הדברי גם את
הטוב נקבל מאת האלהים ואת הרע לא
נקבל בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו:
כדבר אחת הנבלות. הזר. וליחידה נבלה.
אך נבלה ידבר עם. גם את הטוב. מלה גם
לשאלה. כמו גם לבלבם יקחך יתן בן יש
בחרים אם לבלבם. כלומר היתכן שנקבל
הטוב ולא נוכל לסבול את הרע. שלא נבעט
ביסורין. וישמעו שלשה רעי איוב
את כל הרעה הזאת הבאה עליו
ויבאו איש ממקומו איליפז התימני ובלדד
השוחי וצופר הנעמתי ויעד ויועדו יחדיו
לבא לנוד לו ולנחמו: הבאה. אשר באה.
וכן הבאה ליעקב. יחדיו. מורכב משני שמות.
מן יחד וחדה. וכן מקבלנו. לנדד. לנוד.
כמו מי ינוד. שהאבל מקבל הנחומים:
וישאו את עיניהם מרחוק ולא הכירהו
וישאו קולם ויבכו ויקרעו איש
מעילו ויזרקו עפר על ראשיהם השמימה:
כשרואה את חבירו שינויים בגופו:
וישבו אתו לארץ שבעת ימים ושבעת
לילות ואין דובר אליו דבר כי ראו
שגדל הכאב מאד: אחרי כן פתח איוב את

פיהו ויקלל את יומו: ויקלל. אה יומו בדרך
משל כי היום והלילה מדי עברם לא ישיגם
קללה:
ויען איוב ויאמר: יאבד יום
אולד בו והלילה אמר
הרה גבר: ויען כמו ועונה ואמרת תענו
מלרע. ולכך פרוח המלם. יאבד יום. כי הלואי
שיאבד. ושלא היה. ומלת יאבד תשחת. גם
בעבר ממלת. והלילה אם קולר ביום יאבד
אותו יום. ואם כולר בלילה. יאבד אותו לעה
ומלת אמר חסר. האומר. והוא הדבור כמו
ויאמר ליוסף. או אמ׳ ל׳ שם מלאיב. והורה
מעגל שלא נזכר שם פועלו. וכא מפני הליט
ושמשע מבטן קוראלך. כמשך הא מפני
מלת גבר. ונעמו יולד. כמו והתי אה מדים
כילא יודע עד ההיון. ואיטער בו אדם. וגבר
זה איוב. ונקרא גבר על שם שומו כמו וכגבר
עדיומים תפשיט. או לי גבר המבשר כלומר
הלילה אשר אמר גבר הוליהו בן יאבד.
היום ההוא יהי חשך אל ידרשהו אלוה
מעל ואל יאר עליו נהרה:
היום ההוא. הוא קלל עד יולד בו בכלל ועתה
הוא ממרט הוא יהי חשך זהו הערב האור והוא
היום. אל ידרשהו אלוה. כלומר אל יהי חפיט

בו׳ ואל הופיע לנקבה הנסתרת והיא טהרה׳
ופי אורה׳ ופי הופיע הבוט והאיר׳ ועל עצת
רשעים הופיעה׳ פי הבטת ובעבור פי ההבטה
היא מאירה עפ״ן העין מ״ש״ר ללשון אורה׳
ומ״ש״ר בעבין הישראה והבואה כמו מקרי
פארן׳ וכן פי לא יהל עם ערבי׳ לא יצא ולא
ידרוש כי הישראה מ״ש״ר באור ובשמים הופיע
יצא עה״ארץ׳ ושבזה הבוטה הער העבין
והופיע מ״מ״ל ארץ עפרה׳ יבאלהי
מעוך ועבריה׳ הקשן עליו עבנה
יבערה׳ הו׳ פמיריי יום׳ יגאלהו חשך׳ פי ש״ר
יקרבוהו ושכנו בו׳ פי הקרובים והאוהבים
ישכנו יחד׳ יבערהו כמיריי יום׳ פי ממרי
יום והוא שם במקום מעבר והקף נוסעת בכף
והוא כאיש אמה׳ אז הוא מן הטרש והוא מגז
שיגור בכללו׳ ועשמו המשמות היום והלילה
השנ לכפל מרש סגריה׳ אן הטוכל מזו שהכף
לרמות׳ ויהיה מיריי במקל קריאי הנבדה׳ והוא
פעל והחסן בו יבערהו החשך והעלמה שאלו
מיריי יום הם בבערים׳ אן מיריי מגז׳ וקטב
מיריי׳ והוא שם במקל כמיריי בטנ׳ וגם כן
תהיה הכף לרמות״ הלילה ההוא
יקרהו אוכל אל יחד בימי שנה בחשבי
ירחים אל יבא׳ הלילה ההוא יקרהו אוכל עתה

לשהריקה בהיבו
מנורה על החסן
בו׳

ל״ג: בי׳

הופיע

ל״ג: בי הוא
(נחמיה ג׳ ה׳)

6

שב לעדיו קללת הלילה׳ יקרהו אוכל לחלקו מלוה
עלמן יהיה׳ אל יחד מנתי הלמד בטרל ושב
ישמעאל׳ ופי ותאחד במעון׳ ובבר שמנו מלה
יחדו מלה מורכבת מן יחד ומן חדה׳ ויחד בא
האחד בלי הרכבה׳ ובבר פי הנוף האחד חבור
מחלקים׳ וטעמו שאם לא יתחבר במספר לא
יהיה פי לא יכון חבור אל מה שאינו״
דנר׳ הלילה ההוא יהי נלבדו אל תבא רנה
בו׳ הנה הלילה׳ מלה הנה לא הועל
פה לין לאמות׳ ולחזק דבריו׳ גלמוד׳ שומם׳
והמלה רבינית׳ והטעם שומם מחול היה
והכוכבים׳ וזהו אל תבא רנה מ״ש״ר פי המוכים
והמאורות מהלכים לאל ומרננים בזו הלילה
בלבוכש אור׳ וכן בזן יחד מוכר בקר ויריעו
כל בני אלהים׳ יקבהו אוריי יום קע
העתידים עורר לויתן׳ יקבהו מבעלי הנן׳ נכון יקבהו לשון
הכפל׳ ובאדנם בקוף להשלום על דרך ידמו
מאם׳ ויתנו יקי בני׳ ואמרו שלא יכון כן ש״
הכפל ש בפעלי לא יבא בדרך זה׳ והיה אומ״ש
יקבהו׳ ופ״ו אם מעשנו ידמו לא יאמר ידמוהו׳
אוריי יום׳ הסתרים המקללים היום׳ מיום
העתידים׳ המזומנים לעורר לויתן׳ פי אכבה
מלאו רבריה לא העורר לויתן בהועד׳ והנן
מקום מם׳ אן פי מגן יכלה אושי׳ ועמנו נאמרת

(ירמיה מ״ו ז׳)

יגונם. ובאיום הנה דרך כלל היום והלילה כי
בקללה מדבר. ומלה עורר פועל רביעי מגז
אם העורין. ויש עשיר לויתן רג גדול ואולי
יום הם העליונים המגונים להעי ולאדיל והם
לעורר לויתן ולרעין מוחו אן כי אולרי יום הנ
הספינה שנבנה בים מאדרים יומם והם עשיי
לעורר לויתן. כלומר הדנים ה שיאכלום
יָרְשׁוּכוּ - כוכבי נשפו יקו לאור ואין ואל
יראה בעפעפי שחר. יחשבו ג
כוכבי נשפו. שלא יאורו הכוכבים ונשפו
הוא ליל. יקו מהדיבים והראוי יקוה. ואין כלומ
המקוה לאור באותו לילה לאיגיע בו ואחרי חשבו
ואל יראה. זה המקוה בעפעפי שחר. הרקע בשם
בקוו בעפעפי. לוגעלן בשם. כי לא סגר
דלתי בטן ויסתר עמל מעיני. כי לא ג
סגר טעם מלת כי בעבור זה קללתי. ומי ולל
כי לא סגר הנשם דלתי בטני שלא אוזן ושלא
ישלמו יעורי. ויסתר עמל כי לא מעורר גם
בעבי קלה ויסתר עמל. ומלת ויסתר דבקה
עם מלת אלוה מעמעל. למה לא מרחם
מאיות מבטן יצאתי ואגוע. מה לא
מרחם אמות. אחרי אשר לא סגר דלתי בטני
והשלמו אבריי למה לא מרחם אמות שאהיה כבוא
ולא אגוע אי. אן אגוע בצאתי מעגעי רחם.

7

מדינג. קדמיני בריים ומה שדים כי אינק
מדוע. המאוי מהדוע אן מגמדוע בעשי
מגשם ובעלה האחת אן מהדוע. והיא מלה מגו
מורכבת במו מלבם. וכי מהדוע. בלמרי לגלה
היה זה אחר שיאותי מבטן למה לא מתי הבן
קונים הנעי לבריים. ומה שדים גם בזה השאיר
מלת מדוע. אותי מה במו למה. (כן מה יהאון)
ושבעי אחי שהנשתי לבריים מי יה. מתי קדם
הנעש למריים. כי עתה שכבתי ואנחתי
ישנתי אז ינוח לי. כי עתה שכבתי כלומ
שלא אמנע. עם מלכים ויעצי ארץ הבנים
חרבות למו. אן עם שרים זהב לבם
המלאים בתיהם כסף. עם מלכים כי ינוח
לי עמהם. והנעם אלו הקרה אותי אלו הנעים
לא אתגה על החפץ כי במות זה כן מות זה.
ואף למלכים הבנים חרבות בחייהם שלא ג
יפריקם הישוב. אבל אהמה על השתנות האל
עני שלא מגיהנ. ויש מי שלי הבנים חרבות ג
לאי חרבות. הן חפקם מלך בנינם. אן
כעבל טמון לא אהיה שנגלים לא ראו אור.
אן ככבל טמון. שב אל מה שאמר למה לא מחת
אמות אל לבה לא הייתי כבבל טמון. שגוה הבנ
בטמון שלמ נטמן אן נקבר שלא ראה.
שם רשעים חדלו רגז. שם אנוחו יגיעי

ר כמ: שם רמעים חדלו רגז. האנשים שאין
להם מנוחה וכל יומם בעצר והשקט לא יוכלו.
טרנבל״יטש בלע. חדלו רגז מאוהה הנועה
ואותו עצר. ופוקד הפסוק יורה כן ושם יבוחן
ינעש כמו בלומו שלא ירגש עוד בעמל. ומלת
שם למקום הבודיע. והוא הקבר: יחדו
אסירים שאננו לא שמעו קול נוגש:
יחד. מלת יחד במקום כל. כמו היעד יחד
לבם. כל לבם. ופי יחד כל האסירים אלהמקום
שהזכיר. והוא הקבר ומלת שאננו רבעי מ
כמבין הקל והרשיה קמעה. השין בשחק נ
וכתיבו לא רענגה: קטן וגדול שם
הוא. ועבדי חפשי מאדוניו:
קטן וגדל.
עקלה. וכבבל. ואד העבד חפשי: למה
יתן לעמל אור וחיים למרי נפש: למה
יתן השם לעמל אור בעדות. דדשטרט בלע.
אור נפש החיים: המחכים למות
ואינו. ויחפרהו ממנו
מלנפש:
הנמחכים שב אל מלת למה יתן חיים לאנשים
המחכים למות. ואינו. לא ישוגם בלא שתם.
ויחפרהו מהטמונים. ויתר יבקשוהו מהמופני
למיעוא מטמון: השמחים אני גיל
ישישו כי ימצאו קבר:
השמחים אלי
גיל. אלה האנשים המחכים למות הין שמחים

אלי גיל ונעה ישישו כי ימצאו קבר. כל גילם
ונאושם אם ימצאו מות. והזכיר קבר כי המת
שמו אל הקבר. וך יונה אמר כי מלת גיל תגועה
ושמחה. והעד ונגלו ברעדה. והכבון כי נמצא
מבגוהנים נגעשה אל השמחים כלומר ואנו
מהשמחים אלי גיל ישישו כי ימצאו המיתה.
לגבר אשר דרכו נסתרה ויסך אלוה
בעדו: לגבר אשר דרכו נסתרה.
שהשם נעבים הסנהיר ממנו. ויסך מהכסף
מהכסול בשקל. ונל את האבן בעמל שם ראיה
מבדלת בינו לבינו. איבדרה בלע. ואחפין
בו לגבר כמוני לבחור מה מחיים. אן כי ויסך
בבר הנין השם בעדו: כי לפני לחמי
אנחתי תבא ויתכו כמים שאגתי. כי
לפני לחמי שם כולל. מודי שאר בלע. ומלת
כי טעם בחרון במה. ויתכו רמז לדמעות
הנגיות. ובא יתכו כמו יתכו יקר:
כי פחד פחדתי ויאתיני ואשר יגרתי
יבאלי: כי פחד. זהו טעם עב. ויתכו
כמים. פחדתי בשלני. אולי תקוה בב.
ויאתיני יור אחר הלין במקום הזה למד הפעל
כמו קרבו ויאתיון. יגרתי בשקל קטרתי.
יבאלי. במקום כל. אן טעמו שאמות נ
במקום בב בדרך תפלה. והכבון יבא לי נ

הלוחי שברין לא בא ויעמוד לבא כי שמא לא
יבא וכן ישוו ענב הלוחי שלא נעשה ברין
וכן מן אדם יבחר" לא שלוחי ולא
שאלוחי ולא נחתי ויבא לגז: לא שלוחי
בעלת שלוי לא תהנתי בעצבי בשלוה ולא
הקלתי הנאות העולם והעבורתיו מי דאתי
את המס. ואגפל ויבא רגז. בא אלי הרגז
הזה. ואזה הייתי מגיר כלומר שלא בדין
אלא"

13

ומעז אליעז התימני ויאמר:
הנסה: דבר אליך
הלאה ועתה במלין מי יוכל: הנסה. סימן
הרבמיים והם אלימז וחבריו והסמוך
ובמורת מין והה רחת אלף. וכן נסה עניינו
אור הנס לא. וטעמו בטעם ומא מסטי
אליך עלאה. דבעם הלין ואף אם הוא שלם
בא על הכוונה החסר שלא הבא שטעמו
מלעיל מקבל עירוב המתבטם בנחי הלדר
הוא בהפילם הלא וטעמו מלעיל בא זה על
הכונה החסר. ועתה במלין מי יוכל. ואף
אם תבאה לא נוכל לעמוד ולהכיל דבריך
באמרך כי שלא כדין בא הרגז:
חנה: יסרתי ביבים ויריים הפרד תחזה:
מסת הנה בא באנשה כלומר

היסרתי דבים. ויריים הפרד. אם חזקה ופי
יסרתי במו אזרה וחזקה. וכל הפסוד אחד.
וכן ואני יסרתי. חזקתי זרועותם. אזרתי
וחזקתי: כושל יקימון מליך ברכי
ברעדה האמץ: בטל פילי עבי כמו
אין בעזבטין בטל. ובדבריהם והבו לבטל
שבהם ומלת הנה במקום אם כמשפט
במלה אם כטל יקימון מליך ואם ברכים
ברעדה אמצת: כי עתה תבא אליך
ותלא הגע עדיך ותבהל: כי עתה.
אלו עבשה לן החשוב שתבא אליך זאת
הערה שהלאה בה. הגע עדיך הערה
ותבהל. הבא והגע. מסרים המוכן והיא
הערה כי בה המצות בכח הענינים"
הלא ירא אלהך כסלתך תקותך ותם
דרכיך: הלא כסלתך כמו
הקותך והחפץ הלא באמת אם עשות זאת
יראתך ותם דרכיך. יהיו כסלתך ותקותך
שלא יגיעך רזק: זכר נא מי הוא
נקי אבד ואיפה ישרים נכחדו: זכר
הטעם הוכחותיך הוכחות עגל עגן. מי
הוא נקי אבד. מגז הנו שכר לאובד סתם
לי הענו כמוך היום נכחדו נכרתו:
כאשר ראיתי חרשי און וזרעי עמל

יקרעהו: כאמר ראיתי חרטי אין. כלומר ש
שבכחדו וזרעי עגיל יקרעהו. משל אל הנמל
מדרש בנגד מדה: מנשמת אלה
יאבדו וקרחה חפץ יכלו: מנשמת
אלוה. כלומר כדנבהם כלים בנשימה אחת.
וכן ומדוה אשר יכלו. כמו מגגריתך יל מונטל
רוח אפך: שאגת אריה וקול שחל
ושני כפירים נתעו: שאגת אריה וכ
דמה אלו חרטי אין לשאגת אריה וחסר כה
הדמות כלומר ואף אם גבורים שואגים כמ
אריה וכשחל וכשני כפירים וכליש אובד
וכבנו לביא פתאום לתעביבא שבים. נתעו.
נעגל עבר מבנין נפעל מנזל מלתעבות
כפירים והוא במקום אחר. אנדרש בנעו
אובד מריטבלע. ותעדדו. זה מזה לבקש
טרפם: לוש אובד מבלי טרף
ובנו לביא יתפרדו: ואלי דבר יגנב
ואקח אזני שמץ מנהו: ואלי דבר יגנב.
זה הדבר היה כסתר ממני מקדם ובכשו
ואקח אזני כגלה אלי אחר כך שמץ מנהו.
כמלה מנהו מורכבת. וכי מן הוא. וחברו
מאויבים מנהו: בסעיפים
מחזיונות לילה בנפל
תרדמה
על אנשים: בסעיפים כלומר בחוב

מחשבות בגלה אלי זה סוד: פחד קרא
ורעדה וקבעו עצמי הטעיר: פחד
קראני ורעדה. שמו וקרה אסון והוא מענין
ויקר מקרה. והאלף מקום הוא. הטחיר שב
הטחר ולי הטעו: ורוח שלפני יחלף
הסער שערה בשרי: ורוח מלאך סמו
עושה מלאכו רוחות. יחלף הסער. כמו רוח
גדול וקזק: יעמד ולא אכיר מראהו
הגיעה לנגד עיני. דממה וקול אשמע
יעבור. דממה. שם במקום פעל דממתי
טאלו אמר הוחלבי מנ דם לי. והתחולל. ואמ
כך שמעתי קול המלאך ומדבר עמי:
האנוש מאלוה יצדק אם מעשהו יטהר
גברו: האנוש. אלו דברי המלאך
ונתעם מעשהו. ומאלוה יזרבו כלומר לא העדיק
ואיך יצדיק האדם יותר ממנו: הן בעבדיו
לא יאמין ובמלאכיו ישים תהלה: הן בעבדיו.
משרתיו ועבדי ריעתו שיש להם מעלה יתרה.
על האדם לא ימיעו בהם אמונה אלילה
בגדו אם ידקדק אחריהם. ובמלאכיו ישים
תהלה. לי ימצא שחרות ומעוה ומלה תהלה
הטוב. והרשוי התלה מן ואביבן הרב בי ואלי
ישים בתקום ימצא אעל הטם טהור הנעשים
בבריאתו אות הגמעא בט. וכן טיאל אל לאיטים
(ב: ד) ב: 53 אות

עוד במקום ימצא אם זה ימצא בבריאות
והכבדות: אלף שבע מאות ח מרחשון
בעמקי ירושלים ירחאה לפני עמו:
אף כל אמן יסודים מעבודים ומעבים ידשא
שבאל הלא מרי חומר לפני עמו לי לפני
ריקבון בלולי מעמה ידיהם יבלים רודים
בלולם אולי לפני עמו כלימי היות עמו כמו לפני
לפני שמים יון שמי: מבלקה לעדים
יבאו מבלי משים לנצח יאבדו:
מבחר לי בגעגע זמן בהתרבות בקר לעת
ברלך בבקר ישן וחלף ולערב ימולל ויבש:
מעים לי עם עלבב: הלא עמי יתרבב
בם שמו ולא בחכמה: הלא לי כאו
שבע יתרם בם לי הוגם יאבד עמהם יחד
עמו יהיה עשה: והעלו יתרם ימותו ולא
בחכמה: עתחכם אדם ולא הבין בבא שאל
שבבם: קרא
מי ירחדושלים
הנה דברי המלאך: נעתה דבר אליהם איש
עובך מנין לא הענה כלומר אם תמצא אדם
משרי על דבריך שה עדיק אבר בעדקי ואל
מי מקדושים למאול ומעגעו מי דבריך שחר
ודברי אומרי: מי לאויל יהרג בעם
ותולה בעמיר קנאה: מי לאויל כמו הינב

לאבר: ונעבב הפסוק מי מהדיוטים יעבוך
אז תמיד קנאה קנאתך בשלוי עולם:
אני ראיתי אויל מאריש ואקבב פתאם
שרשו: אני ראיתי כלומר אל תקנא
באויל מרעים ארפון: מי אנשיאיתי לזה
בגדיקן נות עורים לבטוח ואוקבבתו מעבדו
ומבנו ובנו מיהו: ומלת שראה דבוקה בבסוף
של שרשיו מי שראה ירחקו בנו מישע: עלו
ישעו בנים ערים: ירחקון בנו מישע
ודכאו בשער ואין מציל: ודכאו
מבצר ההפעל בשער בנגלי ואין מציל
אותם מזה עלבן יקנא לבר בחטאים
אשר קעלי לעבב יאכל ואל מעגנים
יקחהו ישאף עמים חיים
אשר קעלי דבק עם אויל רעב יאכל מהיות
רעב טרם יתבטל אם בשבע יאכלנו מפני
מי עבוטו ואל מעגנים יקחהו כלומר בגמול
גדול יקעלנו כי שלה בל שדיו המשונים
ויקחהו מלקוק אותו האבנים ומכה ואל פוסף
עבו ואל עבד יחיאה ושאף עמים חיים: שהם
ישאם חיים: כן יתוק עבון עמים: כי לא
יצא מעפר און ומאדמה לא יצמח
כי לא יצא מעמי אנק הטעם על הבקם מן
האדם כי האון והעמל הם מרשות עצמו לא

ואלה עוד

מעיות זולתם על דרך משל כלומר הישע לא
נולד ולא יצמח מיודמה רק האדם יולדנו:
כי ארם לעמל יולד ובני רשף יגביהו
עוף: כי אדם לעמל יולד כלומר טבעו
הוא כן כאשר טבע בני רשף לעוף והן עצעו
האש על דרך הן בעגן חולדתי:
אולם
אני אדרוש אל אל ואל אלהים אשים
דברתי: אולם אני אדרוש אל אל לו הייתי
במקומך לא הייתי מקלל יומי ומעצעי ולא
בוערו רק הייתי דורש רחמים מהאל ומתודה
על עוני אשים דברי כי הלמדי: עושה
גדולות ואין חקר נפלאות עד אין
מספר: עושה הטעם אל האל עושה גדולות
והעלם ועשה יזכירו ריעתם גדולות הואל
וחסר המהולל וכן נפלאות ואין חקר מי
יוכל לחקור: הנותן מטר על פני ארץ
ושלח מים על פני חוצות: הנותן
מטר ברוב המקומות בהזכירו נפלאות אל
מעד סמך הנשם הטעם בסבת ידידיה נשמים
לשום שפלים למרום וקדרים שגבו ישע:
הנשפלים והקדרים כאשר בעורה יהיו
למרום ומלת שגבו נודד במקום נשגבו
וכן אומר שגבה: מפר מחשבות ערומים
ולא תעשינה ידיהם: רמאה: מעיר

(איוב ה, ג)

בהביאו הנשם ומחשבות ערומים הנעריומים
מדי ואויביים הפירות ומקוים יוקר כדרך
מרי יעבור החדש ונשחיתה שבר ולא תעשינה
ידיהם ותואיה שום ישות ותועבת מחשבותם:
לכך חכמים בערמם ונעצת נפתלים
נמהרה: לכדי חכמים בערמם שם חסר
ו"ו: בשקל שבשום נעצים ועורים לבלות שאול
ונעצת נפתלים הם הנוערים ומהחבריים להועץ
מנגד עמיד תהיל כי הנעצה היא בחבור נמהרה
פועל עבר במקום הואל והטעם עצה נבערה
כלומר שלא יעא למועל ריקבא הפך וכל דבר
הנעשו במהירות לא השלם בו עצה נכונה:
יומם יתנשו חשך כלילה ימששו בצהרים:
יומם יתנשו הטעם שיפלו ממועצותיהם:
ויושע מחרב מפיהם ומיד חזק אביון:
ויושע מחרב מפיהם כדרך ונשונם
חרב חדה כלומר יושעו מאותו חרב הישע
מפיהם ומיד עשו מידיהם אות האביונים ואומרי
מרי יעבור החדש ונשחיתה דלת מעשם בלב
ומלת ויושע במשפחת גם במלת ומיד חזק ואביון
והרעב לדל תקוה ועבלה קמעה פיה: והי
כלומר כאה תקותו ואומר ועולה לו
ושאר כלב שולות קמעה שה כי האויבים הפירות
ושלמנה מפרושיהם כדרך הנשם: הנה

ה. ובהיפוך. נראה שלצרו
התבונה והפירות.
ונתרבו ותתי יעבור החדש
ונשבירה שבר.
כמו שהבינא רב
תורת חיים.

ושרי אנוש יוכיחנו אלוה ומוסר שדי אל
תמאס: הנה הטעם כי האדם יוכיח בעת אחד
בהעדר טעם ובאמונה אלו יודענו ואף כי
מיסורין כי אלהותו יאהב ה׳ יוכיח לבן אב
ישעך שלא הגמול והקיום בהוכחתו:
כי הוא יכאיב ויחבש ימחץ וידיו תרפינה:
כי לא אדם יכאיב לבדו יחבש ואם ימחץ
ידיו תרפינה וקיוד המקום הוא הגמורת אלה
וכן רעיו אות בבלי: בששי ת
עריות יעלה ובשבע לא יגע בדבר
רע: בששי ובשבע כמו ששם הנה שנה ה
ושבע הטובות כמשמ׳ ברעב פדך
ממות ובמלחמה מידי חרב: בשוט
לשון הוכחה ולא יחיה משוט מיבא: בשוט
לשון מגן משוט בארץ ושעם לשון אומה ממי
לשוטות הנגיש לי בשוטט אומה אחת בארץ
להיות לעולם הוכחה שלא הוזק: לשוד
ולכפן תשחק ומחית הארץ אל תירא:
ולמה בעבה מגן כבעה שרטיה אלו
כי עם אבני השדה ברית לך וחית השדה
השלמה לך: כי עם אבני השדה שלא
רגיל באבן רגליך וחית השדה השלמה לך:
כאלו עשתה שלום עמך ואלו הם השבע
רעב מלחמה: שוט לשון שוד כמו חיה

13: בפרק ז׳ פ׳ א׳ אלו (ל׳ ה׳ ואינו)

הארץ וחיות הארץ אחרת אובד השדה:
וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא
תחטא: ודרשת ומלת אהלך חסר
ו׳ה׳ ולא תחטא לא יהיה הפך מחטאתך:
וידעת כי רב זרעך וצאצאיך כעשב
הארץ: הלא המלה חלי חבר בעבות
נדים בעבו: הבא המלה ש בעגל כלומר
בימי הזקנה בעבות בהכרח: מלשון אל הגבר
בחיי ימי ומלת נדים כופלת ביבואה הנחל
וכופלת במחוכר: דגנך ויתר הקרקע
תקחי שבעה ותבדיל לך: הנה
אלה הקרבנות תקחי טובות שבריבי כי הש
הגדיל מנגד אליהם במעשיהם והרשעים
גם במעשיהם ואלה יעזר מגאמנו עמעה
ואהה דעלך לעשתיך במעשיך ולטוב אל
השם ויטיב אחריתך:

ויען איוב ואמר:

לי שקול יישקל
מעשי: הנה מי במאזנים ישאו יחד: לו שקל
ש במקום אם והטעם אם ישקלו יחד
מעשי והוכי: כי עתה מחול מעשי יכבד
עלמן דבריי לעו: ביעורה מחול ימים
מעלי יוהר יכבדו מעשה מן בטלהחול ועל

כן דברי לעז כמו נבלעז. מגזי יצחקדיש ״
כמו נסתרין. ומפרש אמ׳ לו יעקב יאקב הפעם
והשבר המאוצעים אז אודע כי השבר עקב
כנגד הטעם ולא כשטרש יודכי וטעם ישו
לי הקחטבות במאוצע השכל והמלחמן. וטעם
מחול ימים יכבד שם מלך הוקי. עי שבמי
כי חיי שלי נפשלי מלחמתם שלה ביתי
פיעורי אלה יערבנו. כי חיי שלי
טעם דברי לעז. חמתם שבראל הדינים המעמדי
בסם המות טיעשה בלע. ורוחי שתה זאת.
החמה. כשרש אלה יערבנו. יערבו אדני
מלחמה הוהוא הפוך והוא כמו יערבנו ״
הינהכן. פרש בלי דשא אם יגעה שור
עבל מבלי. היינהכן כמו הינאקן
נגן מעיר מישם יטאקן. והמא ותגורת אלה
יגעה. יטאנ הלוך וגעה. בלעז. ובואלי
כמו בלעל חמיר. והטעם הטעמי בשלה
לא יטאנ. ומאנלי מלשון חלי. ואתם עומדים
בהשקט ובבטחה ובשלוה:
ויאצל. ונמל מבלי מלח אם יש טעם
בריר חלמות. היאכל ונמל בלומ
מאכל לדברי אליפז שאין בהם טעם בריר
מגזי ריר. בשרו דמי הזב והוא לובן ״
הביצה. וחלמות מלשון דבורי גל חלמון מהשמש

אולי: יערבנו
אולי: יעברנו

ומפי אמ׳ חלבות מגן. וחרבותם בלומ ביר
הבריא אין בו טעם אך ריר החולה טעמו מר:
מאנה. לנגב נפשי המה כדבי לחמי. מאנה
הטעם החבורות והפעמים אשר ״
מאנה לנגב. נפשי עדי היום המה כדבי לחמי.
מגן ויכרת את מדבריהם כתנם. והלך לרמו
ולחמי בשרי. כמו אתרקבם לחמי כלומ הם
משקים בשרי ונמו כמלבושי. ובא כדרך כמי
כרגש יאזרני. מי יתן הבא שאלתי
ותקותי יתן אלוה. ויואל אלוה וידכאני
ידו ידו ויבצענו. ויואל כלחפצי ומאלתי
שיעיעה הטם וידכאני ידו ידו ויבצענו. יכנו
כלומ מכה רבה ושטים הכל יחד פעם אחת
ולא ישוה לי. ותרני עוד נחמתי
ואסלדה בחילה לא. יחמל כי לא
כחדתי אמרי קדוש. והי עוד נחמתי כי
זאת. הי נחמתי לעדי אם יכלנו השם יחד ״
ואסלדה בחילה. כלומ יותר הי נחמתי או
מעבה שאני מרחמם בחיל לא יחמול. ומן
הנגלה. כי לא כחדתי אמרי קדוש ואיך לא ״
יחמול. או כי זאת שאלתי שיעלם לי זאת. הב
הנגלה כעבור ושל לא כחדתי. ואסלדה
מלשון רבו יד פב סולדת בחילה. עם בלעו
עקה. כמו שיר שירה. חיל חילה ״

מה כחי כי איחל ומה קיצי כי אאריך נפשי:
מה זהבו למעבט כמו מה אונם והטעם
איך בחי גדול לסבול העניה כי איחל לבאן עד
הבלותה ואיחל לשם שירפאנו ואף אם איחל
מהקיצי כלומר קיצי קצי הענין ידעתי מעוה
הואיבני: אם כח אבנים כחי אם
בשרי נחושה: אם כח זה ישרא העצון
שהוא שם כמו נחשת בשקל חרוש: הזאם
אין עזרתי בי ותושיה נדחה ממני:
האם אין כחו האין כלומר בעבור שאין עזרתי
כי ובעבור כי ותושיה ממנו והוא קשור לפסוק נדחה
אחרי: לרעהו מרעהו חסד ויראת שדי
יעזוב: לרעהו אל מעלי הכפל מנו
וימס לבב העם. ועי לבעדי מרעהו שכל אחיו
בגדו מכלומר בעבור שאין עזרתי כי ותושיה
כדיה לרעהו מרעהו עזבתם אותי והשמיטנו
אחרי נגוש ויראה שרי יעזוב באמרה המה
מרעהו: ארחי בגדו כמו נחל פאמיץ
כחלים יעבורו: אחי כענן זה יעבור עי מן
העולם: הקדרים מפקרה עליהם
יתעלם: עלמו: הקדרים מגב
קרח מגו מחורף שעב. והוא כמו בחורף
בקרה והטעם כי בזמן הקרח ירדו המים ויהיו
קדרים מלומר שלא יוכל לראות לתחתיו ורומה

לזה השפת מים. עלמו יתעלם שלגו מרוב עמקו:
בעת יזרבו: נעלמו אחזו כדעבו ממקומם:
בעת יזרבו הזין מקום עדי פיה עדי
והזין ממנו אחר הם זה והמלוי יערבו מנו
ערבה: והטעם בעת החום נקרין כעבורו מים
נפרדו: וכן בחגו: והמשל כמפל. כדעבו נפרדו
ידעך עין. מן הדלת מקום זין ימי נזשבו שבי
נא נפרדו כי הזין והדלת הרחוב בלשון הרדן
יאחזיבו: אחרי הטבן. ובלה מאל על הנחל
הנחל: ילפתו. מדרוך הדרכם יעלו בהלו
ואבדו: ויעלו. יתעלמו ויתעלמו וכן
ויחדל ויעלו. שהפך יעלו בהלו ואבדו שלא
ימצאו וזה הוא הבגדה: הביטו מדרוך
הימנא הליכות שבא קוו לנו. הבטו
אדרוך שילא שם כמו אדרוך שמעבטים וכן
הלכות הולכי דרכים אשר קוו אל זה הנחל
שחלתם בזבה: בשן כי בטח בנו
צלמה וחפרו: בטוחי בטוח אדרוך
הימנו ושופא אשר יקון שם המים לנו ומצאו
ובזבה שחלתם: כי עתה היותם לו
תראו חלת ותיראו: כי עתה הוא
לו כי להמשיל לנחל שבגדתם בי: ומדרש אמר
כי מלה לו שבה לשם שאמר ובגל מלה ולי דברתם
בעבדו ותרשישו ונסרב לא באלף כלומר היותם

ג"ל: ויזאל
ובה כפ' תורת חסד

למאומה: הכי שאין בו הועלת: הכי־
אמרינן בבלי: ומכאסם שחרנבנלי: הכי
לימה כלומ לומה דבנדיו כי הכי אמרינ הבו
לי: ומכאסם: כי מממונכם: בגן ותם לריק
מחסם: שחרי עניי מחקל ובא על דרך העוי
אעפי לא מאוחיות אלא הע: ומלטונו
מיד עד ומיד עבריעים הבדונו:
ומלטונו לי השאלתי שתבדונו בהונכם:
דורונו ואני מחייב ומה שנתי הבינו לי:
הדונו לי הבינו טובתכם ואני
אחייב ואודה רבריכם: ומה שנדע לי ואם
שנדע הבינו לי: מה נבקש אמרי
ישאר ומה אליה הנכם מכם: מה נבקש
מה לרמוי: מה חזקו אמרי ישרי: מנו קבלת
נמרעי: או מה נענו: והליצו מקום למרי
נמלינו: ובא בדרך ארמנותיו אלמנ ושו:
ומה יוכיח זהו לבזיון כלומ מקן יוכיח אחרי
מסם הוכח כי ב דבריכם רבשי: ויהו הוכח
מחקור ובא בדרך לנה העברית: העביר:
הלרוכה מלים הרחאבו ולרוח אמרי
נאמנו: הלהוכח הטעם אם בעבור
הוכח מלים תחשבו כלומ שתחשבו רבריכם
רבונים ובמשלו משל ואמרו כי כאתכם בו
נבואה אלוהיה: והשמת כי תחשבו לרוח

ולרוחו אמרי נואש: טאשרי מטוב: אף
על הים ובעילו: ובכרי: על הייעבכם:
אף מחאברכם ובכרת מרבריכם לעבות
רעה: ולרי: ואו זאר ואם המעון יהום ואין
עוזר לו הפיל עליו אבן אוקיר להמיתו כלי
שיעאר בירכם ממנו: ותכרו חפירה על
רייעבכם ג בעבורו להמילו שם: כמוש שהייתי
רייעבכם ואתה בטוח אלי כמדקרות: ועתה
הזהילו: מנוכי ועל מעלכם אם אלכזב:
ועתה מנו כי בעיני שכלכם ובחנו דברי האמר:
אויס: ועל מעכם כנגלי: ולא אכזב: שובו נא אל תהי שולה
נא ושובי עוד עדקי בה: שובו אל
תהי שולה אל תרשיעו חנם: ושובו עוד עדקי
בה: עוד כמו לער עדקי העגדר בעגלה
לגר שלא הומר: ומלה בה על הקובן וזו היא
העדקה: הישש בלשון עולה אם חכי
לא יכין הוות: היש בלשון עולה כמו
בלשונכם אם חכי לא יכין הוות אטר בלשונם
אולי הוות מחשמיר חכמה כמו זמה ורימה
שהם כמעאים לטוב ולרע: הלא עבא
לאנוש עלי ארץ כימי שכיר ימין:
הלא עבא זמן קשב והוא לעבו ולכן לא יפון
אדם ברשע ועולה: כעבד ישאף
על השכיר ויקוה פעלו: מעבד א

ישוח עב. מקוה שרי יגון עלי ערב. וכשלי
יקוה שבן. ומקוה לערב לשכך עשלקן.
כֵּן הִנְחַלְתִּי לִי יְרָחִי שָׁוְא וְלֵילוֹת עָמָל מִנָּה
לִי: כֵּן שִׁיתִי בְּאֶמֶת וְנִחַמְתִּי לִי. כְּמוֹ
אֶטֶל שֶׁבַּעֲבוֹ שֶׁנָּנוּ. וְקִבְּצוּן בְּאֶמֶת הִנְחַלְתִּי
לִי יְרָחִי שָׁוְא וְלֵילוֹת עָמָל מִנָּה לִי: כֵּן הִשְׁמִים
וְלֵי זְמַנּוּ כְּמוֹ אֶמֶר מִבָּה אוֹתָם אֶכְלֶסֶם:
אִם שָׁכַבְתִּי וְאָמַרְתִּי מָתַי אָקוּם וְנִגְדַּד
עֶרֶב שָׁבַעְתִּי נִדֻּדִים עַדֵּי שָׁחַר:
אִם שָׁכַבְתִּי זֶה שֶׁעֶם לֵילוֹת עָמָל. מָתַי אָקוּם
אוֹתוֹ לַבֹּקֶר. וּבְרִבּוּי אוֹמֵר מָתַי יִהְיֶה עֶרֶב.
וּמַדִּיד עֶרֶב. כְּמוֹ מֵעֶרֶב אֶמְדִּיד וְאוֹתָר מָתַי
יִהְיֶה עֶרֶב. וּמִלַּת מַדִּיד חָסֵר לְמִי. וְשָׁבַעְתִּי
נִדּוּדִים עַדֵּי נְשֶׁף. וְהוּא לְבַדּוֹ מִמְּקוֹם
לְמִקְוֹם מְהוּבָד חֲלִי. לְבַשָּׂר בְּשָׁרִי רִמָּה
וְגֵשׁ עָפָר עוֹרִי רִגַּב וַיִּמָּאֵס:
לְבַשָּׂר בְּלוּמֵי בְּשָׂרִי וְהַבְּרִיאוּ חִבּוּרוֹת.
וְגֵשׁ עָפָר כְּמוֹ אֲדָמָה עָפָר. עוֹרִי רִגַּב
נִבְקַע כְּמוֹ רוֹגֵב הִים וַיִּמָּאֵס. הַ הַמּוֹרִיד
ס הַסֵּל כֹּה בְּזוֹנוֹ בְּהִים אֶרֶץ: יָבוֹי
קֵלוּ מִנִּי אֶרֶג וַיִּכְלוּ בְּאֶפֶס תִּקְוָה:
יָמֵי קַלּוּ מִנִּי אֶרֶג. כְּלִי שֶׁאוֹרְגִין בּוֹ וְהוֹלֵךְ
בְּתוֹךְ הַבֶּגֶד מַהֵרָה וְאוֹטוֹלוּ כְּלוּם וַיִּכְלוּ
בְּאֶפֶס שֶׁאֵין לִי עוֹד הַקְוָה. אוֹ לִי מַהֵרָה

גש

באמת

ספרא

חוט רוקות וזשמי: זְכוֹר כִּי רוּחַ חַיָּי לֹא
תָשׁוּב עֵינִי לִרְאוֹת טוֹב: זכור כי רוחי חיי
לי וקבל כמו רוח והוהו לראות טוב. בזה
הָעוֹלָם: לֹא תְשׁוּרֵנִי עַיִן רְאוֹ עֵינֶיךָ
בִּי וְאֵינֶנִּי: לא תשורני עין ראו. לי
מראה מהיות טעמו מלעיל. כמו הרם רומי:
עיניך בי. אעטר שעיניך הראויה בי. ואינם
נראות לעולם. או לי כמראים עיניך בי לראות
הכה אהיה כאין. כְּלָה. עָנָן וַיֵּלַךְ כֵּן יוֹרֵד
שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה: עלה בכלות הענן
לענני. בלי הראות עוד. כן יורד הגוף שאול
בלי עלות: לֹא. יָשׁוּב עוֹד לְבֵיתוֹ וְלֹא
יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ: לא יכירנו
עוד מקומו שאלו המקום מוטבל להכיר:
גַּם אֲנִי לֹא אֶחְשָׂךְ פִּי אֲדַבְּרָה בְּצַר רוּחִי
אֶשִּׂיחָה בְּמַר נַפְשִׁי. גם אני אשפוך
שיחי ואדברה מרב צר רוחי: הַיָּם אַתָּה
אִם הַתַּנִּין כִּי תָשִׂים עָלַי מִשְׁמָר: הים אתה
הטעם מעצמה הים שמרחול גבולן בלי
ישנוקה עפרי ארץ. וכן התנין הגדול עצמו
רב ולא כן אתה שתעטרך לשומרי במשמר:
כִּי תַּחְתִּתִּנִי וְכַחֲמֵנִי עֲרָשִׂי יַשִּׂיחִי
מִשְׁכָּבִי: כי כלומר שאותה מעט בעת
ואמעא כקמה ממכאובי. יעוז בשיחי. שיל

ג"ל: נחמה

יכלכל שיח בעבדי: וְהַתְּנוּ בְּחַלְּוֹת
וְגַחֲזִיזוֹת הַבְּעָרֵנוּ: וְהַתְּנוּ
הַטַּעַם אוֹ שֶׁכְּרִי וְאִישָׁה הִשְׁקָה לוֹ אוֹכֶל
מָרוּב מַחֲזִיזוֹת וְחַלְוָיוֹת שֶׁכְּעָרֵנוּ. וְהַתְּנוּ
מֵהַדְּנָעַ מֵהַכֶּסֶל וְדַנְעָ הַ״ה הַשְּׁעָה לְהַמְשִׁיל אוֹת
הַכֶּסֶל וְכָלָה לְכָלוּ יִתְחַבְּרוּ שְׁלֹשָׁה הַיְּנִין יָחַד.
וְכֵן מִלַּת הַרְגָּנָה שֶׁהִיא. וְדַנְעָ ג׳ מִלּוֹת הַבְּעָרֵנוּ
כְּמוֹ תַּבְדִּיבוּ בְּעָשֵׁר. וְהַרְגָּנוֹת הָיוּ בַּמִּקְוֶה
עָלַי בַּמִּקְוֶה אֵשׁ שׁוֹבִי שָׁבוּ: וְתַבְרֵחַ
מֵהָאֵשׁ הַטַּעַם מִמָּוֶת מֵעַתָּה וְהָיָה
וְהַבְּרֵחַ הַטַּעַם אַחַר שֶׁלֹּא אוֹכַח לוֹ בְּיוֹם וְלוֹ
בַּלַּיְלָה בְּחֵרֶה בְּטַעַם הַמָּוֶת לְעוֹלָם מִמַּסְגֵּרָה.
וְמִלַּת וְהַבְּרֵחַ נִדְבְּרָה גַּם בְּעֵבֶד מִלַּת מָוֶת.
כְּלוֹמַר יוֹתֵר בְּחֵרָה בְּטַעַם הַמָּוֶת מִשְּׁכוֹן שֶׁהֵן
בְּנֵי הַנָּוֶה: מֵאַסְתִּי לֹא לְעוֹלָם אֶחְיֶה
חָדַל מִמֶּנִּי כִּי הֶבֶל יָמַי מָאַסְתִּי.
כִּי חַיֵּי כִּי לֹא לְעוֹלָם אֶחְיֶה. כְּלוֹמַר יָמַי מוּעָטִים.
וּמָה עָדֵיךְ בָּהֶם וְזֶהוּ כִּי הֶבֶל יָמַי לְכָךְ אֶחְדַּל
לְךָ שֶׁלֹּא הָאִיבוּ: מַה אֱנוֹשׁ כִּי
תְגַדְּלֶנּוּ וְכִי תָשִׁית אֵלָיו לִבֶּךָ: מַה
אֱנוֹשׁ כְּלוֹמַר מַה מַּעֲלַת אֱנוֹשׁ כִּי תְּדַקְדֵּק
אַחֲרָיו וְתִבְחָנוּ: וְתִפְקְדֶנּוּ לַבְּקָרִים
לְהַנְּסוֹת וְתִבְחָנוּ: וְטַעַם לַבְּקָרִים
וְלַנְּסוֹת כְּלוֹמַר הַתְּמִיד לְנַסּוֹתוֹ: כַּמָּה

בריק ובמשלי: נעלמתי
ובלה כמו תרגם חסד

לוֹ הַשָּׁעָה מִמֶּנּוּ לוֹ הַרְפֵּנִי עַד בְּלָעִי רֻקִּי: כַּמָּה
לוֹ הַשָּׁעָה. עֲדַיִן עַד מָתַי הַשָּׁעָה כִּי תִרְפֶּה אוֹתוֹ
עַד בְּלָעִי רֻקִּי. כְּלוֹמַר לוֹ הַשָּׁעָה הַשְּׁבוּתוֹ:
חָטָאתִי מָה אֶפְעַל לְךָ נֹצֵר הָאָדָם לָמָּה שַׂמְתָּנִי
שַׁמְּתָנִי לְמִפְגָּע לָךְ וַאֲהִי עָלַי
לְמַשָּׂא: חָטָאתִי אוֹדֶה עָבַרְתִּי פְּשָׁעַי מַה אֶפְעַל
שֶׁלֹּא אֶשְׁאַר חוֹטֵא נֹצֵר כִּי אֵין עָדַיִן בְּאָדָם אֶחָד
יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יֶחֱטָא: נֹצֵר הָאָדָם אַחַר אֲשֶׁר
נִגְזַר מַעֲשֵׂה הָאָדָם וְכָל יַעֲבוֹדוֹ יַעֲשֶׂה לְמַעֲנוּ
כְּלוֹמַר כֹּל דָּבָר הַעֲנִינוּ אֶשְׁתֶּה בְּנוּ. וַאֲהִי
עָלַי לְמַשָּׂא. וְעָלַי סוֹבְלִים: וְלָמָּה לֹא תִשָּׂא פִּשְׁעִי
וְתַעֲבִיר אֶת עֲוֹנִי כִּי עַתָּה לֶעָפָר אֶשְׁכָּב
וְשִׁחַרְתַּנִי וְאֵינֶנִּי: וְזֶה לֹא אֶפְרוּשׁ לוֹ הַסְּלֵחָה לְמַעַנוּ וְתַעֲבִיר עֲוֹנוֹ כִּי עַתָּה
כְּמַעֲנוּ זֶה וְשִׁחַרְתַּנִי
הַבְּקָשָׁה עַתָּה אֵינֶנִּי
נִמְצָא בְּעוֹלָם:

ח

וַיַּעַן בִּלְדַּד הַשּׁוּחִי וַיֹּאמַר:
עַד אָן תְּמַלֵּל אֵלֶּה רוּחַ כַּבִּיר אִמְרֵי פִיךָ: עַד אָן
עַד מָתַי תְּגַלֵּל כְּאֵלֶּה הַדְּבָרִים הַמְּלִים. רוּחַ כַּבִּיר
עַנְיָנוֹ הַכֹּל גָּדוֹל: הַאֵל יְעַוֵּת מִשְׁפָּט וְאִם שַׁדַּי
יְעַוֵּת צֶדֶק: הָאֵל הַזֶּה לְבַדּוֹ וְזֶה הַצַּדִּיק
עַנְיָנוֹ שֶׁאֵמַרְתָּ עֲדַיִן בּוֹ: אִם בָּנֶיךָ חָטְאוּ
לוֹ וַיְשַׁלְּחֵם בְּיַד פִּשְׁעָם: אִם בְּבָנֶיךָ חָטְאוּ
לוֹ וַיְשַׁלְּחֵם כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא לְךָ הַכֹּל בְּיַד פִּשְׁעָם.
מִשֶּׁל אֶחָד יֵשׁ לְמַעֲשֵׂה יַד פִּשְׁעוֹתָם עַל יָדָם אוֹ הוּא
כְּגוֹרֵם מַעֲשֵׂה: אִם וַיְשַׁלְּחֵם מִן הָעוֹלָם אוֹ הוּא לְעוֹן

הרינה בגזר מן בעלה יעבורו: אם אתה נשא
אל אל ואל שדי תחננו: אם אתה כלול
אלו שאינה בן קודם הגזירה לא היה מגיעך זה אלו
אם רצונה מפאן ולהבא ויטיבך באחריתך:
אם זך ויישר אתה עי עצה יעיר עליך שלם
צדקתך: אם זך יעיר עליך כענין שאם
עליך לטוב: כמו והתשרה עי מעיאו רע: שענין
שמחתי ונשמח טוב עליך טובתך כמו ועליה
תהיה לנו כי נשמוני לעשות: ונקימות הטובה
עליה כי היא גורמת לבעליה טובה:
ורוה ישועתך מעבר מחייתך יפרח מאור:
והיה הטעם של הטוב שהטיב לך בישועת
בריאתך הוא מעבר כנגד מחייתך שיענה
מאר: כי שאלנו לדרוש דיישון ובוגן לחקר
מבחרם: כי שאל אם לא הקמין דברי שאל
שלהיר ריעון היור הגדולה אלף זאת הבוגן
לבר לחקור בלתי לחקור הדבר והמצא הדמי:
כי הכמול מוחבן ולא נדע עי עליונו עלי
ארץ: ר' כי הכמול מוחבן הטעם מקרוב
באנו לא מקרה הרישונים אז עי לא נהכונן
בלתי אז לנו פעמי להשיג בלתי חקירה ויסומר
לנו כי עלימנו בדרך בעל בעוותי הלבוני
דלא: הם יוריך ויורין לך ומלפם ישיאו
מלים: הלא הם יאמרין הגאל והדעה

19

שמעו מן הרישונים: יוריך ויאמרו לך כדברי
בשם אבותם ומלבם יוציאו מלים: דברי הוכחות
שלהי ממה שנשמעו: והכל אחרי זה הם הנשמעים
והמוכחות שיאמרו לך: הנגעה נמוכבלא
בעה ישנה אחר כלי מים: הנגעה עי
הנגיל: בלא בעה עלה בלבב אחר עמה ונם
המקום הנזול בו בעמה נקרא אחר: עורבנו
באבי לא יזקטף ולמעי כל חעי ויבש:
עודנו באבו בעמחו ובגדולו ובלחרש לא יקטף
עי לא יחרש ולא יאבד כלומר בעוד המים
ינגיל ומבע קודם כל חעי יבש מהיה:
כן ארחות כל שכחי אל והקוה חנף האבד:
כן ארחות הפועם עיאום יבא אורם ואף
אם נבריו גם ערתן חיל: והקוה חנף האבד שלא
יהי לפם עוד הקוה: אשר יקוט כסלו ובית
עכביש הבטחו: אשר יקוט יברח מעי
ובקוטרם בעמכם: בסלו מבטחו וכן ויאמרו
באלים: והטעם כסל בטחו ומבטחו יברח בבית
העכביש שנמשל שהוזיק וחלוש וזהו טעם
והקוה חנף האבד: ישען עלביתו ולא יעמד
יחזיק בו ולא יקום: ישען עלביתו
יחשב להשען בביתו ולא יעמוד לא יתקיים
ברוך מעשבר הנה ריעון ומלת ביתו שב אל
ביתו עכביש שנמשלמה: יחזיק בו באדם הזה

ל"ג ובמס' ובר"ת (לעון ז"ל, כ"ס)

ברוך ומרוך: כמלה (מלות מ"ה, ג')

המחזיק לאחוז בדבר להקימו שלא יפול ולא יקום
אין לו מעמד: רְטוֹב הוּא לְמִנֵּי שֶׁמֶשׁ וְעַל
גַּבּוֹ יוֹנְקוּ הַיָּנֵק: רטוב. ערה ממש ל
הרשע לאילן שהוא לח מורים עליה השמש ועל
גבו יונקו הינק קורים זריחת השמש:
עַל גַּל שָׁרָשָׁיו יִסְבֹּכוּ בֵּית אֲבָנִים יֶחֱזֶה: על גל
שרשיו יסבכו. בית כמו כל כך יעמוד ויגדל
שלא על גל אבנים ישובך בית אבנים יחזה
מקום אבנים יחזה יעמוד ויסתבך. והטעם כמו
וכן קרן חזוק. ודומה המשל לענינו משל על
הרשע שיעליון בכל דבר בשהשעה משחקך
לו: אִם יְבַלְּעֶנּוּ מִמְּקוֹמוֹ וְכָחֲשׁוּ בּוֹ לֹא רְאִיתִיךָ:
אם יבלענו ממקומו. פי יעקרנו ויסירנו
ממקומו וחסר מלת הסרה. וכחשו בו לא ראיתיך.
כלומר בהיותכך זמנו פרשה דומה לעולם שלא
היה: הֵן זֶה קִישּׁוּט דַּרְכּוֹ וּמֵעָפָר אַחֵר
יִצְמָחוּ: הן זה מעוט דרכו. כלומר עקר
דרך הרשע עבורי לפך. ומעפר אחר יהיה פירו
על דרך רשעים קבורים ואחר יצמחו ואקבע
שיעבור אחרי יצמחו. כלומר יצמחו מגזע כולם
עובדים לכך הטעם שיאבדו: הֵן אֵל לֹא יִמְאַס
תָּם וְלֹא יַחֲזִיק בְּיַד מְרֵעִים: הן אל לא כשה
חלק הכם ואחריתו. ולא יחזיק ביד מרעים. פי
לא יאריך שלות רשעים. ולא יחזיק. עניינו לא

לא יאחזם ולא יעמידם והטעם אם זך ויצר אותה
והטעם אם זך ויצר אותה לא ימאסך רק יושיבך
ולא יעזבך: עַד יִמְלָא שְׂחוֹק פִּיךָ וּשְׂפָתֶיךָ
תְּרוּעָה: עד. ימלא שחוק פיך חסר מם
וכן תרועה: שֹׂנְאֶיךָ יִלְבְּשׁוּ בֹשֶׁת וְאֹהֶל רְשָׁעִים
אֵינֶנּוּ: שונאיך. כלומר אם תראה עליך
אויביך רשעים וינעשה כמעשיהם אז פי רשעים
המלבישים אותך: ב ט
וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר: אֲמָנָם יָדַעְתִּי
כִּי כֵן וּמַה יִּצְדַּק אֱנוֹשׁ
עִם אֵל: אמנם ידעתי כי כן בדבריך שהשם לא
יעוות משפט ומה יצדק אנוש אם יתלמד עם אל
כי הוא על עליון ממנו: אִם יַחְפֹּץ לָרִיב עִמּוֹ
לֹא יַעֲנֶנּוּ אַחַת מֵאֶלֶף: אם יחפץ האל
לריב ולהתוכח עם אדם לא יוכל האדם לענותו
אחת מן אלף כלומר אין לו טענה נגד האל:
חָכַם־לֵבָב וְאַמִּיץ כֹּחַ מִי הִקְשָׁה אֵלָיו וַיִּשְׁלָם:
חכם הבלב ואמיץ כח מי הקשה אליו. מי הקשה חסר
מלה לבו. וענינו מי הקשה לבו נפח אל ונרך
נגדו מלחמה ושאה ויעבו השלום:
הַמַּעְתִּיק הָרִים וְלֹא יֵדְעוּ אֲשֶׁר הֲפָכָם
בְּאַפּוֹ: המעתיק פי העתיק מן
העולם. ולא ידעו. לא הבינו בני אדם כאשר
הפכם באפו כלומר בחרון אפו זמן כלה והעתיקה

והוא משל על המלכים: המרגיז ארץ מלך
ממקומה ועמודיה יתמוטטו: המגיעו לי
מעצמו כח מעצה. ותמלוכה יגונו וירגזו מלך
מגזה הרים בשרשו: האומר לחרש ולא
יגיה ועבד כוכבים יחרם: האומר לחרש.
לי הנזיר לטמא ולא יזרה לי ביום המעצר. או
מקדירו ומחשיכו בטורעה. וכן ובעד שפבים
יחרם. יקדירם. ופי יחרם. יסגור בעדם שלא
יאירו מגז החרש בשרש: כוטרה שמים
לבדו ודרך על במתי ים: כוטה שהם
בריאות כבדרות גדולות. והם כטה בלי עצי
בניות שלם ודרך על במתי ים כדרך אדם
המוהלכות הים: עשה גד עשב מיל
וכימה וחדרי תימן: עשה. חדרי
תימן הכוכבים שבבאות דרום ונקרא חדר
בעבור היות נחבא מעינו העולם בחדר מעט
שאין בו ישוב מפני החום השמש הסובב אל
דרום: עשה גדלות עבד אין חקר ונפלאות
עבדאין מספר: עשה גדלות. עשה אומר
דרך כלל. עבד אין חקר ללב האדם להשיג
הן יעבר עלי ולא אראה ויחלף ולא אבין
לו: הן יעבר עלי גם זה מפלאיו. כי
שכינתו בכל מקום בארץ בלי הראות: הן
יחתף מי ישיבנו מי יאמר אליו מה תעשה:

הן יחתף. מלן וחטפים. כי הטית. והשיב ממנו
אחור. ובמנה אם יגזול כמנו לאדם ובמדינה
ובמדינה. מי ישיבנו לאחור. כלומר הכל שלו.
והנה בעינו: אלוה לא ישיב אפו ותחתו
שחחו עזרי רהב: אלוה מה יועיל
לי אם אדם עמו לא ישיב אפו מריאות אדם
וכמו כן ותחתו שחחו. אף כי אומרי
אענה אבחרה דברי עמו: אף אם אומר
שאענה ואבחרה דברי ואתוכח דברי עמו:
אעתר אם עדיקי לא אענה למשפטי
אתחנן. אומר אם עדיקים לא אוכל
לענות ולמשוא טענה ובלה לפני ואין לי מי
שאתרחם לפני: אם קראתי ויענני לא
אאמין כי יאזין קולי: אם הטעם אוך אאמין
שאזין קולי ויענני הוא מתפלל להאמינני
וכן הדומה שאחר כמאמר בעינו: אעתר
בשערה ושופני והרבה פצעי חנם:
אשר כלה מוכנני מלהאמין כי הוא מפני
מכה רבה. ושופני ומרשני. חנם בלי עון
אז הוא כמו אזר טחל המעיים אנב. עמיל
הדבה. אף זה הרבה כעני מגאדי: כי לא
יעבני השב רוחו כי ישבעני מרירים:
לא יתנני לראות עבמני כמו לא ראיתיך לנגוע
אליה. השב רוחו. להטליט נגע בטוב ושחר

אוכלתו לא יכן לי מבוכה שאוכל להשיב דוחי
אלי ישבינני הבוכה מקום עלי ממרומים:
ברח מקום חרק והיה הכם הראשונה שחוה
אוראיתר שהשם ממריר והדגש כושף כרגע
מקדש: אם לכה מאין הבה ואם למשמע
מי יועדני: אם לכה הטעם אם בעבור
כח אריה הנה הוא אמיץ יוחר. ואם למשמע
שאריה לבא עמו בכח הדין מי יועדני לי
למקום הועד מי ידבר ויכיח בעבורי:
אם אעבור לי ליעוני הם לי ויעשני:
אם אעבור כאשר לי אנו חושב. לי ילעשני
הוא יכריחני להודות והנה ינוא מפי שאנו רשע.
וכן הכאני ויעקשני. יכריחני להודות שאנו
מעוות ודיכי. ויעקשני. מהעגל הכבד הרגש.
וכא כדרך בעבה ריעון הענטרינו. וכן כי הבלה
לעבאר: רגם אני לא אדע נפשי אמאס חיי:
הם אני לא אדע נפשי לא אדע דברי
ריע לנפשי שיגרום לי הכאוב שיהיא רמה ובזה
ואף כל זה לא יועילני. לכן אמאס חיי: ארחת
היא עלכן אמרתי הם. ירשע הוא מכלה:
אחרת היא לי נפשי ואחר בהום שלא הוסרה
ואף כל זה לא יעשה לה למה זה אנבי עלכן
אמרתי כי הדינו לכלות הצדיק כמו הרשע.
אם שוב ימיה גזרו פהאם למסת נחיים ילענו:

(בראשית יג:)

אוף הרבה יש בסעד הזה שאינה משמשים כלום
רק לחזק הענין ולאמרו שוב ימיה לי שבע כמו
שוב לסוס והטעם כי הוא כדרך תפלה שימת
שוב השם עראוה אשר למסה לכסיון נחיים
כמיב ילענו: ארץ נתנה בידרשע פני
שפטיה יכסה אם לא אם מי הוא אין
פני שפטה יכסה. לי יסתיר ויעלים שלא יוכל
שפוט ערק אם לי יבחר. ויסיר כמו וגה מגבר
יכסה אם לא איפא כדברי מי הוא יכזיבני. איפא
סלי באלף ואינו משמש כלום וכן כל איפא הכתו
בפא הא ואינו בא רק לעחות הענין לא לערך
אחר. ימי קלו מני רץ בדמו לא ראו טובה:
קלו מרוץ יוהרימן הרץ לא ראו טובה: הפך
ימי הרשע. חלפו עבר אניה אכה פעלי
יטוש עלי אכל: חלפו עם אניה. לי
באניה כי מלה טעם עם משמשה פעמים במקו
לפי הענינים במקום מה כמו עם באר לחי ראי.
אוכה שם טהר. ויש שפירשוהו קרשלי בכלי. והש
מגן אוכה אשיר אז הוא מגזרה אבין. והטעם
כי הולכים למלחה הלוהם מהיטים במלאכה
יטוש. לי יטוש כעבר לאכל. מהרגל דטאים למאכל.
אם אמרתי אשפחה שיחי אענבה פני
אבלינה: אם אמרתי. מקום אוכן שיחי
דברי יגון. פני בעבי. מגזל ופניה לא היו

לה׳ עוד׳ ואבלינה׳ אחזק לבי מעט המבלי גזר
על עז׳ והטעם אם אומר לאמה יגוע ואחזק לבי
לא אוכל כי יגורתי׳ יגרתי׳ כל עצבתי׳ דעבי
מלא הגאתי׳ יגרש׳ לי׳ עתותי׳ וכמו
מאזקל קטרתי׳ והחמץ בעצם איך אטפח שיחי
כי אם מפחד מרוב עצבתי׳ ומכאובי שמעצמי
אורש ודעתי׳ והכרתי באמת מעצם הכאב
כי לא הנקנו מהלי׳ אכלי׳ אדשע׳ למה אך
ובלא׳ינע׳ אנכי אדשע׳ אם אם רשעמא
כאשר הרשמו למה זה הכל אינע׳ ולמה אדרעם
על מכות השם כי לא יועיל לי׳ וזה אם אדבה
להיגעל לפני׳ אם הרחקתי׳ נמי
שלם׳ והשתי׳ דבר כמי׳ אם הרחקתי׳ כלומר
אם הרחקתי׳ רב ואטהר שיטהרני במי שלג׳
וכבור שמיטהרין ומזכין בור כמו בוריה והזכות
מבטן המעיל מבעבי הכפל׳ אך בשחת׳
בטבלני׳ והעבינו שלמוני׳ אז בשחת׳
הטבלני׳ רבעים גם לשחת׳ והעבוט ירחקוני
שלמוני׳ המר אם הרחקתי׳ והטעם אם אנכי
אדשע לא יועיל לי כי התגעלתי בדברי שדי
כי זה אומר כדרך בקשה מי יתן שהיה ריבי עם
אוש בעדי שאוכל לעבותו ולריב עמו ובא
אחרת לנשמע אך אינו כן׳ כי לא אוש
בשר אנכי כבני יחדי׳ בנשמע׳ לא ישמיענו

כי לא אוש בשר אנכי

כי׳ ויעבור

כי׳ ונשבעת

פיעע׳ מלכיח׳ ישמיעו׳ על שמעו׳ לא יוכל שהיה מוכי
בינו להיות העדים ולהכריח החייב זהו טעם
מלתיאור אך לאיש׳ יסר מעלי שבטו
ומימרו אל הבעה׳ יסר מעלי׳ כי אם
היה בוגד מוכיח יסר מעלי שבטו השם אדברה
ולא אירא׳ כי לא כן אנכי עמדי׳ ודבריה
בהעדר מעבי המלות אז אדברה טעמי׳ ואמר
אעדיף כי לא כן אנכי עמדי׳ לי כאשר חטבתם
כי אם ראשי׳ נקמה נפשי׳ בחיי אגזמה
עלי שיחי׳ אדברה ממר נפשי׳ נקמה
נעשי׳ לי׳ חיה נפשי בחיי ואני יודע מה אעשה
אם אגזמה עלי שיחי מלבר אן אדברה במר
נפשי ומלת נקמה מעבי הכפל מבטן נפעל
ובא בדרך ורחמה וכשמה למעשה׳ אמר אל
אלוה אל תרשיענני אודיענני על מה תריבני׳
אמר זה אוחנו לפנו אל תרשיענני׳ לי תרגיזני
מגזל ואויאקיני ומי ירשיע אוהודיענני מה
מעשי ואחודה לפני׳ הטוב לך כי יעשקי
הכאש יגיע בפיך ועל עצת רשעים
הסעדת׳ הטוב לך כי תעשק׳ לי׳ תרבאיבני
בלי מעשי ותבשק עדקי׳ הסעדת׳ לי׳ הבטח שלא
שבחת׳ עיניה׳ כבשרם עמלהם׳ העינו
כבשר לך אם כראור אנוש תראה׳
העיר בשר׳ הטעם שיהאדם יוצא להנקם מאויבו

ג׳ל׳ ואיע

ג׳ל׳ ונשבעת

פהל כי ירא כן יתנגן ואתה הוא ואתה לא יכמו
ואכל להנקם מגני בכל זמן: הכימי אונש
ימיך אם שנותיך כימי נבר: כי הבקש
לענוי ולחטאתי הדלות: כי רבקש עי הדקדק
עבי: על דעתך עי לא ארשע ואין מיד ממני:
על דעתך עי עם דעתך כמו ויהו האנשים על
הטשים והטעם אתה יודע באמת עניני ראשע
ואני אם לא ארשע אין מידך מיצל כי אתה אדון
הכל: ידיך עצבוני ועשוני יחד סביב ובלעני:
ידיך עצבוני עי מכוחיך הגעיבוני ועשוני
מגן חבר עשה אות כל מעגנך בעצות ממגרים
ודיל ובלעני והכריתני ולי יונה עי עצבוני
כדרל אין מעצבין אות הקטן ועי והבלעני לשון
מגן כבלע אות הקדש כלומר תסובבני מסביב
בצדיין ולזה הפירוש ידיך עצבוני כמאמרנו ועשוני
הקבוני: זכר נא כי כחומר עשיתני ואל עפר
תשיבני: זכר כחומר כדרך חמר בידהיוצר
ואל עפר תשיבני כטעם אשיבנו נצחי: הלא
כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני: הלא
עור ובשר תלבשני
מחלב תתיכני ובגעגועים וגידים תסוככני: עור
ובשר תסוככני מהכבד המדובב והשין בנקוד
סגול וענינו בנקוד חירוק מגן מגד יוסף בהם:
חיים וחסד עשית עמדי ופקדתך שמרתך
רוחי: חיים ופקדתך עי גזרתך שמרה

פקדתך ומעורך לעשות כעמי הזמן אשר קבעת:
ואלה עמנו טלבבך ידעתי עי זאת עמך: ואלה
טעם משמוש אחד והשכמול והענין כל זה
שמפרטי דברי אמת כי גלוי וידוע למנין: אם
חטאתי ושמרתני ועונו לי לא תנקני: אם
חטאתי ושמרתני ועונו לי אוהב מבעים ואבו
שמר אות הדבר: אז עבנו מאלו מעתיב במאמר
ואיך לא תנקני: אם רשעתי אלי לי ואל
לא אשא ראשי שבע קלון ורואה עני: אם
רשעתי אלי לי. אלי טעמו מלרב והאלף נעלה
אור ולה והיולך שבסוכה נסה: והוא שם הענין
אם חטאתי ילה ואבל לי נגע אם עקשתי מה יועל
לי ואיך אשא ראשי שאני שבע קלון אוהו ורך
ותלה כלומר היה שבע קלוני וראה עני: וחלעני
ויגאה כשחל תצודני והשב תתפלאני:
ויגאה עי הקלון והענין תצודני נגד
השם והשב בהתגדה תראה עליך: תרחיש
נגדיך נגדי ותרב כעסשי עגדי חלופות
יעבא עגדי: תחדש עדיך עגדי עי המכות
חסעדי עליך ומי שאלכי עדיך הרגו סמחה
לא דקדק כי היה לו לעקוד הענין במקום מדרך
עבודה. חליפות נקו מלת חלות כלומר כדיהות
ושונא עגדי. ועבא תרגם על התנדר כפשוט עי
ענוה: ומה מחים הוצאתני אגיע

ועין לא תרחם: ולמה אחר שנגזר על זה הטאב
לוכה לתגיעה כאשר ומלת למה נמשכת
בזה המסוך: כאשר לא היוני אהיה
מבטן לקבר אוכל: הלא מעט
ומי יחדל שית ממני ואכלינה פינגו:
הלא וחדל מה כאמי בעבודי חי: ושית ממנו
עצמו הסיר הכאב ממנו ושית אויב בזולתי
וזה יהיה שמיכתו כומר: וכן כל מלה המלרות
להסלה והעדיר בהיותם כמוה יורו הדבקות
והשימה בהיותם בב אוכל וקזה תמצא ליום:
בטרם אלך ולא אשוב אל ארץ חשך ־
ועמוות: בטרם אלך לקבר ולא אשוב
בעולמי זה: ומלת אלך נמשכת במלה אל
ארץ: ארץ עמתה כמו אמל עלמות
ולא סדרים ולא נגיב כמו אמל: ארץ
עקרה בעקל אומרה ונגנו חשך וכן ענין
מלה והיפיב כמו סדרים הרגנם מערכות
שאין שם מערכות הכוכבים והמזלות המאירים
הרב ויען עופר הנעמתי ויאמר:
דברים לא יענה ואם איש שפתים יצדק:
הרב נ הא להטשה ומלת איש תשית אחורנ
והטעם אים שיריבה לדבר לא יענה לא ימצא
איש כנגדו שיענהו ואם איש ברב דברי ־

מפרטיו ויגדל: בדיק מקום יחקיום שלבנ
ואין מכלים: בדיק מי כזבר ואין
מכלים אויבך: והאמר זר לקחי זבר לאיבי
בעיניך: והומר זר לקחי מי למודי
ושמני: וכן לקח טוב למוד ובר מקור ברן:
בעיניך נכח העם כאשר אמר עבד דעתך כי לא
ורשע: ואולם מי יתן אלוה דבר ויפתח
שפתיו עמך: ואולם לשון חזות
דבר לאמרו מי יתן שיענבר האל: ויגד
לך תעבלומות חכמה כי כפלים לתושיה
ודע כי יעה לך אלוה מעונך: ויגד לך ־
תעבל מות חכמה מן מה שנעלם ממך ־
מחכמה האל ומה תושיה כי כפלים היא שאינך
יודע: והטעם מאד גבורין ורבו טובות וחמלת
עלך ואם יגרם אליך האל הדיב ותבין כי
יעה לך אלוה מעונך: כי יסיר ויסכה שלא
יגבה בעבל חוב: ודע חטר ת ובא פדרך ומות
בדרך: הרחקר אלוה תמצא אם
אם עד: תכלית שדי תמצא:
החקר כי תשיג חקור כל מה שיוכל לחקור
ואם עד הכלה שדי תמצא מה שיומצא שדי
תמצא בחכמתך והטעם כאשר לא תדיב זה
אולי יש בך עון שלא ידעתי: גבהי שמים
מה תעשה עמקה משאול מה תדע:

גבהי שמים החפץ על החכמה און התושיה כמה
כנבה שמים והשא עמוקה יודע משאול מה תפעל
בה ומה תדע ממנה: כלולה אין כדרכה להשיג:
ארכה מארץ מדה ורחבה מים: כל זה
בגדיל מעלת החכמה. מדה כמו מדה:
וחבלין ועל מדה: אם יחלף ויסגיר
ויקהיל ומי ישיבנו: הם ר יחלוף מי
יחדוש ויסגיר מעבר החיים ויסירם מן העולם
ויקהיל אז יקהיל עם ובראם מאתם ועמידים
מי ישיבנו לאמרי מה תעשה אחר שאין חקר
למעמלו כמו שהזכיר: כי הוא ידע מתי
שוא ויראה און ולא יתבונן: כי הוא ידע הכל
מתי שוא ומלה מתי כמוטר ועצבון ויראה מתי
און מי המגדיל ואשר לא יתבונן מי העוזב והכל
גלוי לפניו. ובא כדרך לו שוגב ומשנה אחרים
כמגדיל: ואיש בבוב יולד עיר פרא אדם
יולד: ואיש בבוב מעצבן הקרבן חליל
לאדון. מי שרוח נכוח ללמוד יקנה לב. ועיר פרא
מי כעבר וכמרש. כמו כבבנו מלך שמי אלוף.
הטעם כשמולד האדם הוא כעיר וכמרא בני דעת
ובאשר יוסף ימים ויסיף דעת. לכן לא יוכל להשיג
מחקר אלה אשר שלמותו עולמיה: אם אתה
הכינות לבך ופרשת אליו כפיך: אם און
בידך הרחיקהו ואל תשכן באהליך עולה:

אם זה הדבר באמת אם הכינות לבך ופרשת אליו
כפיך. לתפלל. וכן אם און בידך שקבעת הון
באון ובעולה שהרחיקו להשיבו לבעליו: כי אז
תשא פניך ממום והיית מוצק ולא תירא:
כי אז תשא פניך. שי כי תשוב אל השם ותעשה זה
תשא פניך ממום השיר עצבך ממום המכות
והנגעים. והייתי מוצק. כעבד מוצק מעבוד אדון
אולי אם תהיה מוצק שתעמוד בעוקה לא תירא
שהבואך. בעצם כי לא מוצה לאשר מוצק:
כי אדה עמל השכח כמים עברו הזכר:
כי אדה עמל הערה השכח כמים עברו
תרשם ולא יזכרו אחרי עברם כן הזכרון הנה
שלא הרשם לה: ומעהרים יקום חלד
ועשוה כבקר ההיה: ומעהרים ואדר
מאור העהרים שהוא עצם היום יקום חלד:
אור שלבך ומשלך כמו קומי אורי. ענני לא
יקום אוהבי העבודה. אולם שי הזהיר בבקשה
הזה: כדרך כשאדם הוא כבבוריו אשר הוא
הולך ואור: ובטרחרן כי יש תקוה וחפרה
לבטח השכב: ובטחת הנם בטח
כי יש תקוה אליך. וחפרת אף אם תחשוך דרך
לבטח השכב שלא העצרך לחולה: ורבצת
ואין מחריד וחלו פניך רבים: ורבצת רבים
כבבריס. עמו רבים יחנו עם ריב: ועצל

רשעים הבליעה ומכוס אבר מיהם והקיאם
מבטנו: ושיני רשעים המרגזים אותך.
ומכוס אבי הטר שברבוטה מעט הרגו דאבן
נמש: ויען איוב ויאמר: אמנם
כי אתם עם ובאתם חכמה: אמנם כי אתם עם כי תשוטו
עם ועמכם תמות חכמה כי תשכון כי העיניה
והשכינה משתתפין בלמון הגשמה: גם לי
לבב כמוכם לא נפל אנכי מכם ומי מי אין
כאלה אלה: גם לי לבב כמוכם לדעת זאת ואת מי אין
כי אין כמו אלה עם מי אין לבלדעת כאלה החכמה
אשר הזכיר במעבה האל: שרב לרעהו
אהיה קרא לאלוה ואנכי שחוק עדיק
לבים: שחוק לי כאיש אשר הוא שחוק לרעהו
אהיה בן אנכי שחוק לבם שאותם רעי. ומן התגלה
המוש כמונו שב שחוק לרעהו אשר כבר היה קורא
לאלוה ועבה: ועתה שב לשחוק עדיק וכמים כמונו
כי באמת שחוק עדיק הנמים הוא: לפיד
בוז לעשתי שאנן נכון למועדי רגל: לעיר
בוז מנו שאנן עשתו עשה עין. לי הבחר אשר
יאירו ויבהיקן המאנשים לעיר בוז יהי נכון להתקיים
לאנשים מועדי רגל. אז הולקיר למגעות רגל. למעו
רגלם. וכא בדרך ושונא הוקעים ביטוח. ויש שבשה
שמרגן וכא לעיר ועיר עניהם. לי איד הלגר

גם לפיד
ענבו ויתר
ענבו אל בם
בעשות.

2 בתרגום

בוספה ומלת בוז ז״ן ודאוי ובוז וכן פירוש באמת
לפירוש בעלת הנבוה: ישקטון אהלים
לאדרים ובטחות למרגיזי אל לאשר הביא
אלוה בידו: יאלו אהלים כלמו אף בטחם שלום
מתחר. לאדרים העלם ועשים המים. ובטחת
חטר מלת המבטח: לאשר הביא אלוה בידו. לי
שנבדי העלמים שנשאים פטיליהם בידם ומלת
אלוה ראוי אלוהיו לזה הכי אוכי מרגזי אל אחת
אשר הביא אלוה בידו העלוה: ואולם שאל
נא בהמות והרה ועוף השמים ויגד
לך: ואולם שאל נא הטעם החכמות שהחכמו
ליחס העלוי אשר הבורא מה מעלתם בזה. כי
אף הבהמות והעופות ודגי הים יסתרום לפי
ידבריו והמעלבזה לפי שהדבר ידוע לכל. ואף
הבוערים ישנו. ותרך תלמדך כל אחד מהם:
או שיח לארץ והרגך ויספר לך דגי הים
שיח. עוד מהבוסה אנו לשות בשלמן בשדה.
מי לא ידע בכל אלה כי ידו עשתה זאת:
מי לא ידע בכל אחת בטעם זאת מי אין כמו
אלה: בשדה זאת. לי מלאה שהזכרתם:
אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש:
אשר כל זה מכרותיו ואם כי הכל
חלא אין מלון הבחן אזן אכל יטעם לו:
הלא באמה האזן הבחן אלו המלון כאשר

בריך ומיטל: חסר

החך יטעם לו האוכל: בְּיִשִּׁישִׁים חָכְמָה
וְאֹרֶךְ יָמִים תְּבוּנָה: בישישים
הבית במטבח גם במלת ואורך ימים כאלו אמ
ואורך ימים והם הזקנים שלוג אעבם ומגיעו אמת
החכמה והתבונה לרעת נפלאות אל עֲמֹן חָכְמַי
וְגִבּוֹרֵי וְתְבוּנָה לו עֲמָנָה וְתְבוּנָה: עמו חכמה שי גם
יש לזקנים לדעת טעם הדם חכמה: הֵן יִהְיֶה
לְמִי יִבְנֶה יִסְגֹּר עַל מִי וְלוֹ יִשְׁלַח: הן מיל
באמת בעל יהיה בנין בנף ולא זולתי לא
יבנה בחכמה זולתי וכאשר יסגר בלא מיש ומעמנו
במלגני המשר העדות ולא ידוח לו לא ישלח
בהלעדיו: הֵן יִעְצָר בַּמַּיִם וַיִּבָּשׁוּ וְתַלְּחֵם
בוא בעצם: וַיְהַלְּכוּ אֶרֶץ: הן יעצר יכלאם
ויכא ומעצם ויצלחם לי ילבם עד שיהפכו
אדץ ואהו דבר והפכו ויתבן גב שיהים יסגי על
אוש כמו ויסגר יי בעדי לי יגן ויהיה דבר והפכו
עֲמֹן עֵז וְתַעֲזִיזָה לוֹ שׁוֹגֵג וּמְשֻׁגָּה: עמו עז ותעזיז
לי הוא ויעזוזו בני הגדר לו שוגג ומשגה
לי לו נגלי ויודיע לו כל שוגג בדרכיו וכל המשגה
מחכים לדעת מרשבותיו ולעלם לו גמולו שוגג
ומשגה עוד שיעשים בעבון אחר. וכן ערד ושרה
מוֹרִיד יוֹעֲצִים שׁוֹלֵל וְשֹׁפְטִים יְהוֹלֵל: מוריד
שולל שם בעקום הרוח וכן אלכה שולל
ועקום. יהולל. מהכבר הסרוכבר ונהכבל מגלי

גל: בראש
וגם זה תיבת חסר

והוללות: וְעֹנֵן מוֹרִיד הַחֲכָמִים וְהוּעִנְעָם שִׁפְטֵי
אֶרֶץ שׁוֹלֵל מִן הַדִּינָה: מוֹסֵר מְלָכִים פָּתַח
וְאֵסוֹר כַּדֵּרֶךְ בְּמַלְכֻיָּהֶם: מוסר כדרך
כדרת מוסרי. והענן פתח חדעבור פלח
המלכים האסורים הרה מוסרות מלכים מחרים
ושלחם חעטים ואסר. ואף יגברם ויאזרם חיל
לטיוה עובים בעוביהם: מוֹרִיד כֹּהֲנִים
שׁוֹלֵל וְאֵיתָנִים יְסַלֵּף: מוריד כהנים
נאיתים. ממו וכנ דור מהנים היו. ישלף ושותם
מגבורתם ומדרך היעדה: מַסִּיר שָׂפָה
לַנֶּאֱמָנִים וְטַעַם זְקֵנִים יִקָּח: מסיר שפה
לנאמנים. לי החזקים בדבר. וכן לי בנקים
נאמן חזק. וטעם זקנים יקח. כדרך מטעם המלך
יקח. יקחנו מהם ולא ידברו. ומשיע אמ כי
נאמנים מעיר ויאמנו עם ועצנו היודעים לדבר
בעחות. ולהוה הנן הענין נוסף כנן בעגנים
והשרגוהו בנקוזן ממלת נעבונים מוגבפיל.
שֹׁלֵךְ בּוּז עַל נְדִיבִים וּמַזִּיחַ אַפִּיקִים רִפָּה:
שלך בז. כלמ בשמע מבוא הבוז נגל
הנדיבים עם הנדולים ומזיח לי חגריה עדי וכן
ולמזח הגיד יחגרה ונטחנה בהשמלבו כמו
שבא עד הדיר הרבוץ כמו מן נטע נטו עים.
אשיחים חזקים. וכן ויתאפר ויהחזר. מְגַלֶּה
עֲמֻקוֹת מֵאֲשֶׁר יֵצֵא לָאוֹר עֲלָטוּת:

גל: פתח ומסר
(תהלים ק"ל. ל"ה)

גל: נאמ
(ירמי' כ"ג. מ"ו)

ג מגלה עמקות חסרי המהואר. נוב חשך יהרו
מהחשך שהוא שהרי. ויעא לאור דברי הנסתרי
בעלמות בדרך ותעלומה יוציא אור: משגיא
לגוים ויאבדם שטח לגוים ויחם: משגיא
ורגוים מרבה. והענין שיהוא מרבה הגוי ואלוהים
והגוים ויאבדם. וזה דברי. והבכו. שונה. ויטשחו
להם שעוה עב דרך הרבוי ויחם לאבדון ולכלון
והטעם כמול. מסיר לבי ראשי עם הארץ
ויתעם בתהו לא דרך: מסיר לב. לבי
שבלב. ויתעם בתהו. בענין תהו לא דרך ספלה
מן השבל. ימשישו חשך ולא אור ויתעם
כשכור: ומשמו חשך. בדרך ויפיל חשך.
ושמשם רשום בחשך. והמשל מל הסכלות ולא
מל אור השכל. הן כל משוה עיני לי שמעה
אזני ותבן לה: הן כל. כל אשר סתרתי
מכם הול וכשלו ורשו ראוה עיני. ושמעה מאזני
ותבן לה. לשמעה. ותבן. מהבוסף מוכחי העין
ברעתנם ידעתי גם אני לא כמל אלכי מכם:
בדעתכם. בהשגת הול וכשלותיו
השגתי גם אני: אולם אני אל שדי אדבר
והוכח אל אל אחפץ חוכם ועם כל זה
בעצם כחי לא אעזוב מעט כל. מדעתי כי חמעי
ומאוזי לדבר. והוכח עם אל מה עשעי כי חולתי.
ואולם חובם טפלי שקר רפאי אלל כלכם:

ואולם אותם טפלי שקר. שי מחבריים דברי שקר.
ומרפאים לדברי רופא אליל מנג אל. וכן אלילים.
ונעשה דבר שאין לו תועלת: מי יתן החרש
החרישון והיה לכם לחכמה: שמעו נא
הוכחתי. ודבות שפתי הקשיבו: מי יתן. החרישון
מלהוכיחני. והיה השתיקה לכם לחכמה. כדרך
אויל המחריש חכם ימשב: הלאל תדברו
עולה. לו. ודברי רמיה: המענו האלוה
ואם לאל תדברון: הלאל. הלאלי במקום בעבור
כמו ואל מרעה לבני ישראל. אמרתי לי. וכן לאל
לו תדברו רמיה: וכן למר אם לאל תדברון. והטעם
כי הנשוא מכם הוא זה להעדיף הטם ולהרמעני
חוזן ומדעתכם: הטוב שיחקרו אתכם אם
כאשר כאחוש תתהללו בו כי תהוא חוקר לב ובוחן
כליות. כמוני תתהלו בו כי תהוא חוקר לב ובוחן
כליות. ודנשות למד תחקרו מעט התפסק כמו
בישרש חדש. ומלת פו מלת זעיקא. ודבו ההפס
באלו היה במלה. ותהתלו בדרך שמענו לאמלו.
הוכח אוכיח אתכם אם בסתר פנים כ השאון:
הוכח. בדברי הטעם אם יוכיחכם ועכלו
לפחד מעמם לעני. אף בסתר. הלא שאתו
הבעתו אתכם. ואם אין בסתר. יפל עליכם: הלא
שאתו התבשאתו ורומנותו אותי פחדו והטעם

ואולם אותם טפלי שקר. שי מחבריים דברי שקר.
ומרפאים לדברי רופא אליל מנג אל. וכן אלילים.
ונעשה דבר שאין לו תועלת: מי יתן החרש
החרישון והיה לכם לחכמה: שמעו נא
הוכחתי. ודבות שפתי הקשיבו: מי יתן. החרישון
מלהוכיחני. והיה השתיקה לכם לחכמה. כדרך
אויל המחריש חכם ימשב: הלאל תדברו
עולה. לו. ודברי רמיה: המענו האלוה
ואם לאל תדברון: הלאל. הלאלי במקום בעבור
כמו ואל מרעה לבני ישראל. אמרתי לי. וכן לאל
לו תדברו רמיה: וכן למר אם לאל תדברון. והטעם
כי הנשוא מכם הוא זה להעדיף הטם ולהרמעני
חוזן ומדעתכם: הטוב שיחקרו אתכם אם
כאשר כאחוש תתהללו בו כי תהוא חוקר לב ובוחן
כליות. כמוני תתהלו בו כי תהוא חוקר לב ובוחן
כליות. ודנשות למד תחקרו מעט התפסק כמו
בישרש חדש. ומלת פו מלת זעיקא. ודבו ההפס
באלו היה במלה. ותהתלו בדרך שמענו לאמלו.
הוכח אוכיח אתכם אם בסתר פנים כ השאון:
הוכח. בדברי הטעם אם יוכיחכם ועכלו
לפחד מעמם לעני. אף בסתר. הלא שאתו
הבעתו אתכם. ואם אין בסתר. יפל עליכם: הלא
שאתו התבשאתו ורומנותו אותי פחדו והטעם

(מיכה ג. ה)

כבול. וכן מעשרו יגרו אלים. מעשרו לא אוכל
ואומר שעבר) כלם הרגעשוו: זכרונכם
מעלי אמר לבני אמר גביכם זכרונכם.
כל זכרונכם יהיו שהתגשלו לאחר ולאחורי
לפני ובלה לבני לעתות הלשון ואינה משמשת
רק מקום לגר. גביכם. גופיכם: הראשון
מנגד והדברים אלו ויעבר עלי מה:
האחיאו ממנו שלא הלבו ממני. ויעבר עלי מה.
לי יהיה מה שיהיה: על מה שאמר בשרי
בשני וכמשי ושים בכפי: על מה. לי מה
מעשי כי אשא בעדי בשני כי אשוך. וכעשי
אשיש בכפי מכובד הענוגה על כאב אני
בסבכה כאלו שמרני כעשי בכפי ונוחה לאבד:
הן אקטלני לא אוחיל אך דרכי אלפנין אוכיח:
הן הטעם ואם יהרגני בעצם המלחמה לי
מקבל מיחל לו אך דרך זה אומר מאחר להתומם
עמו מעם אל מעם על דרכי לי מענני.
גם הואלי לי שעבה כי לא לפני חכף יבא:
גם. הטעם אם אוכח עמו ידעתי באמת
שהוא יהיה לי לישועה שאנא דמאי כי לא לפני
חכף יבא. וכן לא יעקוק מדרי העדיק:
שמעו שמע מלתי ואחותי באזנכם:
ואחותי האלף מקום הא והוא שם
מהנוסף מגזל אחות דשי הנה נא

ערבתי אשפט ידעתי שאני אצדק: הנה. החפץ
לוערכות משפט ידעתי באמת כי אני אצדק:
מי הוא יריב עמדי כי עתה אחריש ואגוע:
מי יריב. לי מי הוא אשר יכריח לריב
להתובח עמי כי עתה אחריש ואגוע. כלומר
אחריש עד שאהיה קרוב לגויעה. והטעם
שאקטיב על דבריו: אך שתים אל תעשה
עמדי אז אסתר מפניך לא אסתר. אך. והטעם כי
לא כאן אם נוכח יחד שאבא לדין ממנו אכן
ובמסוק האחר שדיש השעם. אז מעמך לא אסתר
בהסירך מכותי ממני לא אסתר מלבא לדין עמך
בעדך מעלי הרחק ואמתך אל תבערני:
כפך מכתך. הרחק ורחב מכני האלה
ברדך ופחדתם תמיד המגבר. ואמתך אל
תבערני. שלא תפחידני: וקרא ואני
אענה או אדבר והשיבני. בעלה
עונות וחטאות עשתי ואמתי הודעני:
כמה. לשאלה בדרך הדבור כלומר אם חטאי
מלובים שאהיה ראוי לכל זאת הערה אז מעשי
וחטאתי אם הוא לבדי רק הוא שוקל הרבה.
הודיעני בלמה ואהודה עלי: למה פניך
תסתיר ותחשבני לאויב לך: עגה
תעף תשיר מהביט עלי. בעון החמלה:
העלה נדף תערוץ ואת קש יבש תרדף:

העלה נדף. הא העבד לעולה. כדף הלוי. מבנין
נפעל. ולפי דרמה לרוח. הנבדון השבור. כי הוא
מהעבר. והטעם אחרי מי אתה מורף מלך
ישראל. אחרי דבר חלוש וכבה כמוש:
כִּי תִרְדֹּף אַבְלִי מְרִיבָה. וְחוֹרִישׁ עֲוֹנוֹת עֲוָרָי:
כי תשוב עלי. לי הגזור עלי גזרות
רעות ומריבה. ויש מי שפיר מריבות בן מדי.
ואם הם שני שרשים. ושרשיהם עונות עורי. ג
כטעם בחלה אשרי לא תסוב כי לא סבו מעולי
עונות נעורי. כלומר שתוריש העונש עליהם.
וְתָשִׂים. עֲלֵי מִשְׁמֶרֶת בְּשָׁרְשֵׁי רַגְלָי. וְתִשְׁמֹר
עַל אָרְחוֹתַי. עַל שְׁרִשֵׁי רַגְלָי. וְתַחְקֹר:
ותשים בסד לי. בבלים וחשרים מלשון רבות
היה שומר בסד מכון לבו כנגד בית קדשי
הקדשים. והוא מעל אל החולי. אלהי שיתבחלת
העין בטמאי עהם ממועד אחר. ושלח בחשך
כי מחשכי הטומאה משתנים כדרך שדי בחרה
ועודבחולם. והטעם כי מעיד יראוה הטוב כל
עמדי. וזהו טעם ושמרי כל ארחותי. על שרשי
רגלי. העקר שתרשה בחרש. ותחקה מנחי ה
הלמדי. וכן מחוקה על הקיר. ועניבו כענין
שתרשום ותחקק הלמודי. אולי ה חוק שתשוב
לי קיון גבול. וְהוּא כְּרִקָּב יִבְלֶה כְּבֶגֶד
שֶׁעָשׁ: והוא דמון בפסוק אחר זה:

13:27

אָדָם. מְלוֹד מִשָּׁה קְצַר יָמִים וְשֹׂבַע רֹגֶז: אדם
מלוד אשה מקבב נשם ועמדן מהבן מהקבון.
עשו תולעה המרקיב. קצר ימים ושבע רגז.
כדרך מעשו ודעשם הי ימי מגורי. כיעין
ישא ומל ויברח כעל ולא עמדו. כיעין
בעמדן בבקר יעמיד חלף. ומל מגן מלילות. ופי
פרישה. והמבורר ומה הוא מן הקל וקבוע.
ברשון. ודה קלוטי וכרשון שבולת מלל. ויברח
כעל. בשרגזיחה. המתם ולא יעבור. אין לו מעמד:
אַף. עַל זֶה פָּקַחְתָּ עֵינֶךָ. וְאוֹתִי מִשְׁפָּטֶךָ
עִמָּךְ: ◆ אף על זה הכבד עהזקריה
שהוא אדם עקשת עשוך לדקדק עליו: ואותי
שאוה בזה דברי אלוה ובוא במשפט עמך:
מִי יִתֵּן. מִן הַטָּמֵא טָהוֹר לֹא אֶחָד: מי יתן זה שב אלהים
יעזר אותה. הטעם מי יוכל להיות טהור מדבר
הוציא מן הטומאה. כדרך הבעון חוללתי לא אחד
אפי אחד לא ימצא טהור: ודמה אם הבאתו
בפשעתו עמך: אָם. חֲרוּצִים יָמָיו מִסְפָּר.
חֲדָשָׁיו אִתָּךְ חָקָק. עֲשִׂיתָ וְלֹא יַעֲבֹר:
אם חרוצים בחמת חרוצים וכנגדים מדת ימיו
ומספר חדשיו אתך לך נגזר וידוע. חקק עשות
ולא יעבר אחד גבולו: שַׁעֲה מֵעָלָיו וְיֶחְדָּל. מהה
עד אשר יעה כמו שכיר יומו: שעה. לי הרשע

ויחדל. ויטמא בגדיו. או ויחדל האיש ממנו
עד רעה. ושלום. מגזל והרעה אה עבתוניה
כי. יש לענין הקוה אם יברך ועוד יחלה ויקבל
לו ויחדל. כי יש לענין. הטעם כי הענין טוב
ממנו יחלוף דמיו בלב. ויקבל נזעשמיו ולא
ויחדל. מלהחליף. אם יזקין בארץ
ערשו. בעבי ימות נזעשו. אם יזקין כלומר
שיעמד באריך זמן מארוך בעבי ימות שלא
יחלף נזעשו. שרשו מגד. על שרש בארץ
מרירן. מים ילריח. ועשה קציר ממן נטעו
מריח. ירריח. ואף אם יזקין ועשה
קצר. שעיר. כן רשלם קעריה. כמוטעם
כמו השושל המחור. והטעם שישוב לקדמותו
ונבר. נמשר. ויחלש. ונגוע אדם ומוי. ונבר
לא כן מדרך האדם כי שאדר ימות
יחלש לגרמי. כלי יתנבר עוד. ונגוע. לי אחר
שמות. ואין. יאמרו ואין. ומלה. ויחלש בודדי
מקום בטעם. ומה הוא. מן המקום. אזלו מים
מים. ונהר יחרב ויבש. ואיש. שכב
ולא יקום. עד בלתי שמים. לא יקיצו
ולא יעורו משנתם. ולשון הטעם כים פגיש
השקט לא יוכל. וכנהר יחרב ויבש. כן לא יעמד
האדם ולא יתקיים. והרבה דרשות לי כי שים
שיקום האדם מן הקבר ויחיה לחיי נצחי.

הים ויבש. והנהרות ויבלו. השמים והארץ
כל עבים. לי מלה בלתי שמים לא יקיצו
כלות כל ימי היות השמים. והטעם כי הנזרה
לעולם עמדה. שורו מבטן נפעל מנחי העין
וכן הערי בהחלה לרשלים חסרון היוד כאלעב
המלה. מי. יתן בשאול העמבני הסתירני
עד שובאפך. השית לי חק. והזכרני. מי
ירן בשאול. מקום עמוק ונסתר שלא אריאה
הערה הזאת עד שוב. אפך נגל הכועיך או
הוא דבוק בחסוק של אחריו. אם ימות
גבר היחיה. כל ימי עבאי מחכה עד
בוא חליפתי. הם ימות גבר החיה. שאלו
היהכן מי יתן בשאול העמבני. לי לחבר דבר
הטעם לזמן חקוב השית לי חק. וגבול. והקבעת
ותחייני. לי היה כן כל ימי עבאי מחכה שנה
הבא מחליפתי שלמיתי. עד בא חליפתי. שיהא
נגזר מחלף ובעין הרחיה. ומלת עבאי. לי מי
עבאי מאכלי. וכן יעבא הנגלה עם הרמיה.
תקרא. ואתה אענה למעשה ידיך הסתר
תשמה. אחר עבר זמן הנזרה תקרא
להעלות נפשי. ואתה אענה. למעשה ידיך
הכסף. לי עבה מן הדומה שהכסף והזהב
לעיגה עליה על שאנו מעשה ידיך. כי עתה
עבר. הסתר לא השמור על חטאתי.

כי עזה עזרי ונפלו לרעה מעונה לא תשמר.
לי רק על הטאתי פרדך אין טוב באדם שיאכל
ושתה. הרשעים בעדור פשעי והטפול על
עונו: חרטם. הטעם כלכך השמר
שלא תחטאו בעדור. ותטפל על עונו. ותחברם
יחד. ותכן עון על עונו. ולא תרחמל אחד מהם:
ואולם. הי נופל יפול ועדי יעמדו ממקומם:
ואולם הי נופל. לי גבוה מגן בשילוש
וכן מיין נובל כבשה. והטעם על הפלגות הי.
הזאוב מי אף ההר והעד אלו יקרם כאשר
קרע ואף אם יהיו גבורים וחזקים יבולו ויעשו
ממקומם: אבגלם. שחקו לים הטטף
סמיחיך עמר. מרין. ותקוק אלוש
האבדתי: מבעם הטעם. כאשר ישחקו המים
האובים בהתמדתם עליהם. כאשר השטף
על אחרי מסמיחיה עמר מרין. סמיחה. מגן
מעור סוחף. והוא הטוב. ותקוק אלוש האבדתי.
לגעה. והוא טב לטעם ואינו שכב ולא יקום. או
לי השטף מבולת מים סמיחה של עמר לי
קיניה. ובא גם סמיחה בסמוך פרדך האלה
שרה אמו. רגלגפדון. לגעה ויהלך
מעשה שני. והשלחה. ושקפהו.
ורגל לחזיהו. והוא לבבה הטם והטעם האחזהו
בחזק להאבידו. ויהלך מן העולם. ואהה

גל כפרל טפל
(מפרי ל"ה)

ל"ה תתאבדו

משנה

ל

ביאור ומיסל: פרנ

מעטה מחר. והשלחה מן העולם: יבמרן בנו
ולא ידע. ויעבדו ולא ינן למו: יבבדו. פי ירבו
מגן כבוד מעבר קל כדרך לעגן שמי יכבדו.
יחיו ויעבדו מגן עניי היטן. לי ומעבנו עמו
אם ידע מבר. מו ומעבנו אחרי מהו לא ידע ומה
יבין: אף בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל:

ט"ל

ויען אליפז התימני ואמר:

החכם

יענה בשרו רוח וימלא קדים בטנו: החכם. הלא
לשאלה. כי ראוי לחכם למוך לענות דעת של
רוח והבל. וכן קדים. רוח קדים. והמטל כמטל.
הוכח בדברי לו יסכן. אליפ לו ועגל בם: הוכח
מקור מהבוסה. החכם שהוא לשאלה במאזן גם
בזה הכסף זה כלומר הראוי לחכם במקרי להתוכח
במלים לא יועל. דבר טאין בו הועבלו: אנף
אתה תפרי יראה. ותעביר שיחה לפני אל.
אף מלת אף לשאלה כמו האף המכם אלר. גם
והחפץ בו האוהב הטוב שתעבר יראה אם הרגש
לפני אל שאמר הדברי יותר מדאי: כי יאלף
עונך פיך. והבחר לשון ערומים: כי יאלף.
הרגש יפרי. לעולם שאתה המוטא והנכון כי
יאלף מגן אלף כמו מיך ירבה לחטוא ולהוסיף
עונך. והבחר. והיה לך לבחר לשון ערומים.
לי דברי חכמים. או לי יותר מלשון ערומים.

שראוי בבירור בעצות לטוב בעבי מיפות:
ירעשיעך שך ולא אני ושלמיך יענו בה:
ירעשיעך שך. איעך עריך לעבודות
זולתך כי שעריך יענוכך ישעך: הראשון
אדם יולד. למעי נבעות חוללה:
הראשון הטעם הוא ראשון וקדמון לכל אדם אין
טעמי הגולדת הראשון לאדם ראשון אז טעמת
למעי נבעות. חוללה. שיעל שלא נזכר שעלו
כמיול הלמוד מגזרת הן בשון חוללה: הבסוד
אלה ישמע. והגדיע אליך חכמה:
הבסוד. הלא לשאלה. ראוי הכיר להדגע.
וקבדו הבעד עדיבל ישמע. והחפץ בזה למה
אותה מעורבת בענייך ומהמיה עבל גזרת
העוד מה מעבלתך משאר בני אדם. וכי נבראה
ראשון בעולם והייה בסוד אלה בלומי עיעגן
עגול בבריאה עולמי. והגדיע אליך חכמה.
כי אם נסתרה לך חכמה יהיה עב שאר בני
האדם. ומלה הגדיע מיא לשון ● חסרון בהרסון
לגדר או לשמטה כמו מלה אליך עיעגו הוסטה
ויוגיון כאשר פרשנו במלה עיה ממני:
מה ידעת ולא נדע הבין ולא עמנו
הוא: מה ידעת הראה חכמתך. ומלה
מה נמשכה גם במלה הבין. גם שב גם
יאיש בנו מעיר מאביה ימים: גם שב

כדרך המשל בנו גם אותה גם בנך: המעט
מיעך מנחמות אל ודבר לאט עמך:
המעט ממך הנחמות אל. כמו אל נולדו להרפה
הם במקום אלה: והטעם וכי דברי מועט הוא
לך הנחמות אלה שנחמוך. ודבר לאט. וכי דבר
לבך ונסתר ונעדרי הוא לך. לאט מועל עבר.
וכפון להיות הלמד מקום אחר והמלה אט מגז
אלה האטים ענינו הבל. והטעם בזה וכי דבר של
אט והבל הוא עמך ואעלך הנחומיה: מה
יקחך לבך ומה ירזמון עיניך. מה יקחך
כי ילמדך ויסיבך מגז לקח טוב. ומה ירזמון.
מלה הפוכה כמו ירזמון. והטעם מה מקנו עיניך
ומה זה שיסיתך לבך. כי השיב אל אל רוחך
והשאר מעיך מלים: כי השיב אל אל לוחך
כי שמך. והענין כדרך ועל ה׳ ירזנך לבו. והשאר
מעיך מלין כנגד האל: מה אנוש כי יזכה
וכי יצדק ילוד אשה: מה. הטעם איך הוכל
לזכות ברין כנגדו יזכה הדג יעדק. והע אחרי
הן בחדיאל לא יאמין שמים לא זכו בעיניו:
הן לא יאמין. לא ימיש ומנוסה שלימה כנגדו
אף כי נתעב ונאלח איש שתה עמים עולה:
אף כי נתעב. נרחק מפאת הזכות כנגד
אלו הקדושים. ונאלח כי נמסד בפגעיו הרעים
מגז יחדו נאלחו. שותה כמים עולה כמוך. ואיך

ומיך הנרך: אַרְחֹק שָׁמַע לִי וְהַחֲזִיקִי
וּמִסְפָּרָה: מֵאָחוֹר כֵּן הַדִּנּוּשׁ מַלְרִיעַ
וְהוֹקֵל מִשְׁקֹל שֶׁן וּמוֹכֵךְ בְּהַמְרִי הַשֵּׁלָה לְסַנֵּל וְזֶה
חִדּוּשׁ לִי מִשֶּׁר חִדּוּשׁ: אֲשֶׁר חֲכָמִים יַגִּידוּ
וְלֹא כָחֲדוּ מֵאֲבוֹתָם: וּמִשֶּׁר מָה שֶׁמֵּאָחוֹר
הַסְּדָרִים מִשֶּׁר חֲכָמִים יַגִּידוּ וְלֹא כָחֲדוּ לוֹ
מִשֶּׁרְשֵׁי מָה שֶׁשָּׁמְעוּ מֵאֲבוֹתָם: לָהֶם לְבַדָּם
נִתְּנָה הָאָרֶץ וְלֹא עָבַר זָר בְּתוֹכָם: לָהֶם
לְאַלָּה הַחֲכָמִים נִתְּנָה הָאָרֶץ מִדַּת חֲכָמָתָם וְלֹא
עָבַר זָר. רְשַׁע שֶׁהוּא זָר בְּעֵינֵיהֶם וְהַחֵץ בּוֹז
עַל מָה שֶׁנִּדּוּ הוּא בְּאֱמוּנָה: כִּי יְמֵי רְשַׁע הוּא
מִתְחוֹלֵל וְנִסְפַּר שְׁנֵים מְעַטּוֹת: לְעָרִיץ: כִּי אֵין
הוּא הַנִּדּוּי בְּאֱמוּנָה כִּי יְמֵי הָרְשַׁע הוּא מִתְחוֹלֵל
מִגֹּדֶל חִיל שֶׁיּוֹלִיד. וּמִסְפַּר לִי הַעֲנוּ כִּי מֵלֶת
לְעָרִיץ מִסְפַּר מוֹרֶה הַמְּעוּט שֶׁכֵּן נִתְּנוּ לְעָרִיץ. עָרִיץ
רִשְׁעַ הָעָרִיץ הָעוֹלָם קוֹל מְחֻדָּשִׁים בְּאָזְנוֹ
בְּשָׁלוֹם שֹׁדְדִי יָבוֹאוּ: קוֹל בְּשָׁלוֹם בְּעֵת
שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בָּעוֹלָם שֹׁדְדִי יָבוֹאוּ: לֹא יַאֲמִין
שׁוּב מִבֹּשֶׁךְ וְצָפִיתִי הוּא אֵלִי חָרֶב: לֹא יַאֲמִין
בְּעֵת הַחִדּוּשׁ בְּדַרְכָּךְ לֹא יַאֲמִין בְּחַיָּיִם אוֹ כִּי לֹא
יַאֲמִין שׁוּב מִמֶּה חֹשֶׁךְ אוֹתָה מַעֲשֶׂיו. לָכֵן עֲתִידוּהוּ
אֵלֵי חָרֶב. מְעַגְּדוּ עוֹמְדִים עָלָיו לְהָרְגוֹ. מִנֹּ
עוֹמֵד רָשָׁע לְעָרִיץ: נָדַד הוּא לַלֶּחֶם
אַיֵּה: יָדַע שֶׁעֲתִיד בְּיָדוֹ יוֹם מַשֶּׁךְ: בְּיוֹדֵד

יַעֲמִיד לְנוּד אוּנָה וְאֵנָה לְבַקֵּשׁ טַרְפּוֹ. יָדַע זֶה
יָדַע בֶּאֱמוּנָה כִּי נָכוֹן וּמְזֻמָּן בְּיָדוֹ יוֹם חֹשֶׁךְ:
יַבְעָתֻהוּ: עָלָיו וּמַעֲנֵקָה אֶתְקָפֵהוּ: כְּמֶלֶךְ עָתִיד
לְגִדּוּד: כְּגַעֲשָׁהוּ הַתְּקָפָהוּ לְנִקְבָּה
נִסְעָרוּ: וְהוּא הַמַּעֲנוּקָה וְלִי הַתְּחַזֵּק עָלָיו וְהַסְּבָהוּ
כְּמֶלֶךְ עָתִיד לְגִדּוּד עוֹמֵד וּמְזֻמָּן לְמִלְחָמָה:
עוֹרִי בְּלַע וְהָלַךְ בּוֹ שֵׁמֶשׁ: כִּי נְטוּיָה מִלְּחֹל
יָדוֹ וְאֶל שַׁדַּי יִלְגְּבָר: כִּי נָטוּי: זֶה גְּמוּלוֹ
אֲשֶׁר חָמַס לְנָטוֹת יָדוֹ וְלְהִגְבַּר וְלְהַלְחֵם נֶגֶד:
יָרוּץ אֵלָיו בְּצִנָּה עֲבִי גַּבִּ מְגִנּוֹ: יָרוּץ אֵלָיו.
מְגִנּוּ בְּצִנָּה. בְּרוּמָה חֲזָקָה. בַּעֲבִי טַבַּ
בְּשֹׁקֵל שֶׁבִּי בְּכִי. גַּבִּי מְגִנּוּ. עֲלֵיהֶם דִּשְׁוֹשׁוּשׁ
קוֹעֵשׁ בְּלוּעַ: כִּי כֹּחַ מְעוּבְּחָלָה וְעֵשֶׂב שָׁמָיִם
עָלֵי כַּסֶּל: כִּי נָאוּשׁ הָיוּ כֹּחֵי רַב שָׁמוּ
בְּיָדִי שְׁלוּחָיו. שֶׁהָיָה רוֹבֵי שׁוּר. בְּרִיאָה בְּלוּעַ:
וַיִּשְׁלָחוּן עֲרֵיכִים נַלְחֵרוּת שֶׁהָיוּ לוֹ שֶׁבֶר לְמוֹ
אֲשֶׁר הִתְעַבְּרוּ לְנֶגֶשׁ. מִרוּב שׁוּמָן עַד
הַכְּסָלִים הַמֵּם לְחַיִּים כְּדַרְכָּם וְעַד מִיד שֶׁמֵּת
וְהוּא בְּסוֹף הַמִּלָּה כְּדַרְכָּם אֵלֵיהֶם. כָּל זֶה גֵּם
לֹא נָאוּשׁ יִשְׁאַף הַעֲרִים הַטְּחוּרוֹת מֵאֹרֶם וְחַרְבּוֹר
בְּעֵת לְמַכְנֵי בְּחַיִּים שֶׁל יַעֲבוֹם גּוֹלוּ אֲשֶׁר
הִתְעַבְּרוּ לְנֶגֶשׁ. שֶׁל הַזְּדוּנוּ וְהוּעַבְּדוּ לְקִיּוּם
נֶגֶל אֲבוֹתָם: לֹא יַעֲשֶׂר וְלֹא יָקוּם חֵילוֹ וְלֹא
יִטֶּה בָאָרֶץ: תַּעֲבֹר. לֹא יַעֲשֶׂר כָּל זֶה לֹא

ישעלו להיות טובה אחריתו לא יבשר כל ימיו
כי לא יקום חילו לא לא יתבים ולא יבמר ולא יטה
לארץ הגלם כי לא יגיע לארץ להתחיים השמרה
מגן כשמרך לבגוד והראוי מלהם: לא יסור
מעי חשך יצרף שבט שלהבה יסור בחוק
פיו: לא יסור הרשע מבורנו בחיים מעחתך
העדות יעקדו הבא שלהבה המעל לגדל הערה
ויסור הרשע מרוח פיו שלהבה והמעל כי אחלי
הבטח שלהבה מלה: ויזרה לרוח: אל
יאמן בשוא נרעבה כי שוא תהיה המגרה:
אל יאמן בשוא נרעבה מעבל עבדי מבטן נמעב
והטעם כי שטרגה בשוא אל יאמן כי שוא
תהיה המגרה: לי גמולו הטורה מעגיו בטרה
שדדי מרדיים לו והחפץ שאלו האמין שם
מדרכו הרעה: בלא יומו המלא וכמו
לא לעגנה: בא יומו: כי שיטה בטא
עבו כדרך ושנוה רשעים הקעיה. הגלו אב
אל יוצרתו שהיא נקבה נהרה. והיא הגלרת
לכל הכמל כדרך בזאון הדיים. אלהוא שרש אחר
הרגלא בשורות עבודו. ובעבו כריחה וכמרו
בבנו יונקיו והעבון כמל רעבנה. מעבל עבר מן
יחקל מקום הואי: יחמס בגבן בסרו
ויעלה עויר נעבו: יחמס: יגלה מגן וחל
בגן סבר. הגבן יעשאו בוסר ויפריחו מהי

והרוח בעבר הקדח שמחיבה ויכלם כי יאבדו
אויבי ה׳ כרוח עין. ובא חלף בגלה בסרון עבר
דיל אוקרו א מאל: כי עדיר חכף גלבור
ואש מלבה אהלי שחד: יגלמוד שם בשקל
הגבול. ועבנו שומם. אל הוא חסר ובעמן
אחריה עדרת חכף להיות גלמוד. ואש כמו
הבא שלהבה. אהלי שחד. הבטים מהון המחד:
• הבה הדה עמל ולה און ובטנם תכין
מרמה: הטעם גמולו יעוב בראשו כי
כל רחשבריו עמל ואון ומרמה:

ויען איוב ויאמר:

שמעו שמוע דברי: כאלה רבות
מנחמי עמל כלכם: שמעתי כאלה רבות כי
נחמים בבא מלה מנחמי בלו מרחמים
בדברי שקר: הכמן לדברי רוח או מה
יאריכך כי הענה: הקץ למאלה ושנו
קץ והבלית לדברי רוח והתו שהרבו הדברים
יאריכך מגן הבל מרין ועבנו כענן מה בבן
בהרך הליש ללגלר בלוא מה הערבות והגלו קות
שהגיעו בענגה דבריך: אוכי כרשעו הטעם
מה יעשיך ויחזקך לדבר: גם אנכי
כמם אדבר לו יש נתבלם מרחת. נפשי
אם תחיה עליהם בגלים אמעבה עליכם בגן
ראשי: גם אנכי ידיך גם לבלכם יתן בן שי.

וכן הטעם שם היה נפשכם בערה כגון הוקם
ריחה טעמי. כי ואובשלום ממשם מחבירה.
מן באמרה הייתי מדברי מליה לנחמכם ולחזקכם
ואמעה עליכם. לבוד עמכם ולעזר בעריהם:

אאמיצכם עמוקי ועד שעתי ישלה:
אמיצכם. באומרים עקום עלי
שלדיך ומאוסכם מלי יארש. והטעם בדברי
מי אומץ כם ומכחמכם. ועד שעתי הבעת
שעתי בדברי הנחומין. מחשוך ממלהכם.
והכבון כי כל מלה. עד הבועה לרע ועשנו
נדיר שעתי להרעזכם ולחבר עטכם יחשך
כי כלומר שלא אומר דבר שיחטה בעיניכם:

אם אדבריה לאחשך באבי ואחדלה מה
מעי יהלך: אם אדבריה. לא ידעתי מה
לעשות ואי זה הבטר לי. כי אם אדבריה ואשבר
שמי על כאבי בכל זאת לא יחשך. ואם אחדל
מה מעי יהלך מן הכאב ומלה אחדלה מן הקל
ואם אם עתה האלף: **אך** שבה הלמעי
השלחי בלעדיה: אך עתה. מאומה עתה
אלוה באבי הנזכר השעות כנגד האם והוא
מהמסה מעבלי הכבל ועשנו הרגהון והבל.

ותקרמטני לעד היה ונקם בי הרשי בחיי
ועתה. והקמטני. לי. והכריעני
נכח האם לעדל היה כאבי שאני רשע. ונקם בי

בחטאי. לי בזכי בחטי יעשה שאני רשע. ונגעו
אלי בחטאי. אולי בחטאי רזון והטעם לי ברוע
מעם. הנכר גדל הכאב. **אנן** טלף ומעמי
חדין על בשרי עלי. ולטוש שניו לי: אני.
לי באמי ערף ומעמי. והוא נכח האם. עלי א
ולטש. לי בשני. לטוש שניו לי. רודיליא בלע
מגלי חרבו ולטוש. מברקים ומחדד: **פערו**
עלי פיהם בחרפה הכו לחיי אחר עלי
יחדו. פעריו. כל זה מאף האם שאני חרפת
אדם. עגל ובזה בפיהם נוסף בחרפה הכו
לחיי שחרטוני והכוו. מכה הלמון. יתמלאון
יהוקיני כנגדי מגלי מלא רשעים. **יסגירני**
אל אל עויל ועל ידי רשעים ידיני:
יסגירני. עוול שקלן ומל ודיטל. עוהב והטעם
כי ידיו הדיק ואם הם שני שרשים ידיו ודטה.
ואין נכון לאומו משרש ידיו בדיק. ויסיבני
מלבה. ברשון הליעל כמשעטה. כי אלו היה כן
יבואו העלי ראה היור להשלם ואין בזה עלי
זולתי מרדיה אחרי דוגל. ומאמי עליו לפי ש
מאוכפה מלה שאוכלו לבשר: **שלון הזותי**
ופרמליה ואחז בגרמי ומעפעני. ויקומנו
לו למעדה. שלו. ופרמני. שברני וכרעני
מגלי שור הגבורה. ואחז בגרמי. שלא אוכל
מעני. ומעפעני. מגן. ונתון הכהו. ויקומנו

אולי בחיק לרמאל:

כברק יוסרני אבת
(ב"ק ה' ה')

(ב"א כ"ג, כ"ח)

(ירמיה ג' ל')

העמידני והעבט כמגדרה לחיי: לסכן עלי
יקיי יחלה כליותי ולא יחמול ישפך לארץ
מרירי: יסמו לירוד עלי רבון מגזל השמים
אל בכל דבים והם מורי חעים יחלה עי יבקע
ולא יחמל העם מרירי כלוגו מסתבבי סרה ג
שאולה דשוחה: יערינני פרץ עב פני
מרץ פרץ עבי מגבורי: יעלינו פרץ עגן
אחד והטעם כי פרץ המכה וגוברה מעבר
לעבדי ירץ עלי מגבור בכח להבורה: שרך
מרירי עלי גלי ועגלתי כעבר קיני
עוק גלי עוי ועגלתי מגן עול כלומר שמע
העבר על ראשי העול ועגלתי עלי ועגל
קרע ראשי אועגלת עגן העגל עמי ואם הק
עני מרשים וכית שבר המוכה ועגלת העגל
עבר בחרבי: לני חמרמרי מי בכי ע
עמעבי עלמוה: עם חמרמרי לגן
חומר מים והטעם כי מרוב הרמעבות מלאו
מי חומר מים והענין שהחשוכו וכן טעם
עלמוה: עגל לא חמס כפי וכתלתי זכה
עב הסך: שאון היותי עגיך להתפלל עב
חטא כעור רק תמלתי לעם היותה זכה
ארץ חל כפי דמי ואל יהי מקום לזעקתי
אדיק חל הכסי דמי: מי חל הכסי הרי עגע
וחמסי אם עמיתו והעידי עלי מעוחיי אם

לחלכן

ma trahison

גלוי: לכן ידיכם דמים מלאו ואל יהי מקום עם
להסתר זעקתי הזעקה שיעשו ויזעקו על חמסי:
גם עתה הנה בשמים עדי ושהדי בגלומים:
גם עתה בשמים בשמים עדי וסהדי על
לא חמס בכפי מליצי ריעי אל אלוה דלעה
עיני: מליצי הם רעיו המלי עם
עמו והוא דרך קרי אה: אל אלוה דלעה עיני.
מי ורמיני על עריני. מגן ידלוף הביה: ויוכח
לגבר עם אלוה ובן אדם לרעהו: ויוכח
זה הוא אל מלתו שבוכים ויבא לדין לגבר. וכן
מי ובן אדם לרעהו: שמעו כחים יחד והאלגבר
עם אלוה כדרך המשל אדם חכף ממוקצעי עם: אלמנך
והחסין בו ויוכח אלוה לגבר. וגבר עם אלוה:
כי שנות מספר יאתיו ואלח לא אשוב אהלך:
כי שנות שמה שנות המספר יאתיו לגבר
והלה מספר מורה המי עתו אז מי יאקיי יאסן
ואורח לא אשוב אהלך: דורא חבלה ימי יא
בזעם וקברים לי: רוחי חבלה ימי:
מי שחרה בהמטמון מספר ימי שעשבו בקרשו
ברמשרת הזון לדלה. ידעך נרי קברים לי
אחה הקבריש: אם לא התלים עגרי
ובהמרותם תלן עיני: אם לא באמרתם אנשי
מהתבונך אוכנים עמי והם מרי ובדינו ערל
מהנגף מנחי הלמוד והמה מרי ובדינו ערל

עגלדיך הרעימה. כגלוחך לבנדך. הלן הטה
מקום עלי והכרתי השב אל הבריה. וענינו הרעמה
והנעה ב בגבול המלוכה והעשבם אותו
הרימה עיר. והנכון כי הוא מענין ליה העבין
ההסר דשמה כדרך ובכל הבאותו הגדיל ישע
ושאלו ישוריאן שהענין הער שרש יעקב:
שִׁיחָה שׂוּ עֲרֻבָּה עֲמָלֶךָ מִי הוּא לְרִיב יִקְרָב
שיחה טן עירבה עמלך מענין עשקה לי
ערבנו. לי לוט לי ויערב לי זמנו. מי הוא אשר
אחרי כן אשר לדיר יתקע להתוכח כי באמתך
אנשה הכנו: כִּי לִבָּם עָתָה מְעַכֵּל עַל כֵּן לֹא
יָרוּמוּם. כי לבם. שב למלת הלולים והם דעתו
עתה מעכל. הבדלת מעכל. עלכן לא ירומם
לי שב אל לבם והדאוי ירוממם: לְחַלֵּל
יָגֵל יַעֲשׂוּם וְעַיְנֵי בְּנֵיהֶם הַבְּלִינָה: לחלל.
לי אשר ינגד דעתו חלקות הנקם ממלנו. ועינ
בנו הבלינה. עגל דרך והשב המר ועומקה. לא
לו לחלקו יהיה שלא ירוממם ועינ בנו הבלינה
כי איסתר דעתו נרעב. שיסתר בנגותם:
וְרִנָּנוּ לְגֹאֵל עַמִּים וְהַלֵּל לְעַמִּים אֶחָיָה
הענינ קודם בא הערה הגיבוב והעמו
לגאול בעמים והבת הייה לעמים: לי אדון
הגואל מגן ופדותי בסתר עזרא. וְזָכָר
לִפְעָלָה עֵינִי וְיַעֲרֵי פְעַל מֵעָם. והסה: מעגל

קל מנחי הלבר בעקל והבה ארץ מערים מרב
מגם ובכי כהה עינ. ויעורי לי מחשבותי
ועשרונותי מבדו מהר כעב. וכן יער סגוך
מחשב: יִשְׁמְנוּ יְשָׁרִים עַל אֹוֹר וְנַקִּי עַל
חָנֵף יִתְעָרֵר: ישמנו יהמהו. וכן שמנו
עמים עגל זאות הערה הבאה אלי. ונקי ישות
ויהמה עלהכה. יתערר. לי פאשר יתעורר
ויאמה בעולמי כי כל זה מן ההמה. אז לי יתשורר
בלטני ויהמה עגל חנף מעליה דיכו: וַיַּאֲרֹךְ
עֲדָיִם דַּרְכּוֹ וַטְּהֹרִים יוֹסִיף אֹמֶץ:
ויאחז. ועם כל זה ישאחז עדיים דרך עדיקיו
ולא ינחה. וכן טהרי ידים במעשיו יוסיף אמץ:
וְאֻלָּם מֵעָם הֶעָשִׁבוּ וְאֹזֶן נָא לֹא תִמְצָא בָּכֶם
חֲכָם: ואולם כלם העשבו כמו כלכם
בדרך עמעו עמים כלם. יָמַי נָבְדִּיו נִמְלְטוּ
נִתָּקוּ מוֹרְשֵׁי לְבָבִי. ימי עברו. כעומ קרב
קיני ומוחי לי מחשבותיו נתקו מוחרשי לבבי:
לי הראות לבבי כי הלב מעכן הטעמות כאלה המחשבות
ירעם. לְיָלָה. לְיוֹם יַשִּׂימוּ אוֹר קָרוֹב מִפְּנֵי
חֹשֶׁךְ: לילה ליום הטוך והעם כי
המחשבות מכח הערות יחעיבו היום ואחור
קרוב ונגענו מכנ הנגבי החשך: אִם
אֲקַוֶּה שְׁאוֹל בֵּיתִי בַּחֹשֶׁךְ רִפַּדְתִּי יְצוּעָי:
אם האמר אין לי עוד הקוה רק אלהותי דעתי

(יחזקאל כא. לה)

הַעֲנִיתִי יְעוֹנִי קְרוֹבִים לִי: לְשַׁדְּרֵת קְרוֹבַי
אֲנִי אֶהְיֶה אִמִּי וְאַחֲזוֹנִי לְרַפֵּד: וְאֵיךְ
אוֹפֶן מִלָּה אֵימוֹ בְּזֶה בְּלִי עֵרֶךְ. וְתַקִּיעַ בְּעוֹלָם
הַזֶּה לְעֵת מִרְפָּא. מִי אַשְׁרֵיהוּ אֵין שׁוּם מַכְאוֹב יִכָּל
לְרַוְּחוּהוּ: כְּדֵי שֶׁאוּכַל הַגִּידָנוּ וְאוֹסִיף עַל
עַמְּדֵי נַחַל: כְּדֵי לִי כִּי זֶה כָּל זֶה הָאָדָם
כְּדֵי כְּמוֹ לְכְדֵי שֶׁאוּכַל לִי לְעַמְּקִי שֶׁאוּל וְלַעֲקֹרוּ
הָדִידָה כָּל הַנְּיוֹת בְּחֻמְּתוֹ יָחַד עַל עַמְּדֵי נַחַל.
לִי וְעַכְבָּנוּ וְוַעֲמִדוּ. וְהַלֵּת נַחַל בְּעוֹקֵל דְּעָבָר.
אוֹם הוּא נַחַל הַטָּה. וְאוֹם הוּא מִנְּחֵי הָעֵל בְּעוֹקֵל
רְחוֹב. וַיַּעַן בִּלְדַד הַשּׁוּחִי
וַיֹּאמַר:
עַדְ אָנָה תָּשִׂימוּן קִנְּיָנוּ לְמִלִּין בְּמִינוּ
וְאַחֲרֵי כְּדַבְּרוּ. עַד אָנָה לִי עַדְ מָתַי תָּשִׂיחוּ
לְשׁוּן וְלֹא תָּשִׂימוּן קֵץ וְתַכְלִית לַמִּלִּים הַבִּינוּ.
אַחַר שֶׁיִּעְשׂוּנוּם לְדַבֵּר הַתְּבוּנוּ הַלָּה וְאַחַר
נְדַבֵּר יָחַד. וְדוּמֶה לִי שֶׁנְּזִיִּים וְסוּמִכִּים הוּ
לְאִיּוֹב בְּהַתּוֹכַח עַם הַיָּשָׁן מִן אֶפְסָר שֶׁבְּלַדְּ
אָמַר כְּנֶגֶד יָשָׁן וְהִיא יוֹעֵצָם לְהוֹעִיל יָחַד וְלֹא לִי
הַעֲנִיב לְאִיּוֹב מוֹסְרָם. וְהַטָּן בְּקִנְּיָנִי הַמּוּרָה אוֹ
הַכְּפֵל בְּגוֹן הַעוּזָה. כַּדְּוּעַ נַחְשַׁבְנוּ
בְּבְהֵמָה בְּטַמֵּינוּ בְּעֵינֵיכֶם: מַדּוּעַ נִטְמָנוּ
בְּבְהֵמָה בְּעֵינֵיכֶם זֶה בְּלוּזָה מִבְּנֵי הַמַּלְכָּה
בְּעֵינֵי אִיּוֹב. בְּטַמֵּינוּ לִי בְּדַמְּיוֹנוּ בְּחֵלֶק דְּלֵת

לשדרת קרובי. עמי רבקות כמו שלשה ריבות עמם אמרו כמו ואיה איילא דהתם. ובקלל מן לשון

טָרֵף בְּמַשְׁוֹ
בְּאֹפֶן הַלְּמַעְבָּר הַעֲזָבָה הָאֶרֶץ וְעֵרֵבָה
עֵר מִקְרוֹמוֹ: טָרֵף. עֵרָה שֶׁבָּא אֶל אִיּוֹב וְטוֹעֵם
טָרֵף בְּדֶרֶךְ עֲלוּמָה וּלְשׁוֹן בְּעֵרֵי בְּטַעַם. וְטוֹגֵר
שֶׁהִתְרַעֵם עַל הַרְוִיחָךְ הַרְחָבוֹת כִּי לְהַעֲנִיךְ
הַעֲזָבָה אֶרֶץ לִי שֶׁיִּתְּנָה הַנְּהָשׁוּבָה אוֹ הַבְּטוּחָה
בְּמִרוּרֵיכֶם רְאוּ לְהַעֲזִיב הָאֶרֶץ וְרָאוּי לְעָרֵב
לְהַעֲרִיבוּ: גַּם אוֹר רְשָׁעִים יִדְעָךְ וְלֹא
יִגַּהּ שְׁבִיב אִשּׁוֹ: גַּם. בְּאֹמֶת זֶה הַדָּבָר בְּרוּר
כִּי אוֹר הָרְשָׁעִים כְּמוֹ יִדְעָךְ: אֹרֶ חֶשְׁכָּ
בְּאָהֳלוֹ וְנֵרוֹ עָלָיו יִדְעָךְ: אוֹר מִשְׁכָּ
בְּאָהֳלוֹ. לִי לְכָל אֲשֶׁר הָיוּ. עָבְרוּ הַעוֹדְנוּ מִי
יִדְעָךְ כִּי. וְכָל זֶה מֵעַל עַל עֵרוּתוֹ:
יִצְעָדוּ. אֹנֶן וְהַעֲלִיבָהוּ: עֶצְרוּ. יַעֲבוֹ
מֵעַל קַל הַתְּעַבֵּי הַכֹּחַ. וְכֵן וַיַּעַ
לוֹ. וְהַעַד לֹא יִעַר עֲנָדָיו שֶׁהוּא בְּעוֹקֵל יִמְרֹ
שֶׁכֹּחַ לְעֶזְרוּ. וְכָל עַל הַקִּיטוֹר. יִרְמוּ שֶׁהַדָּבָר
בָּא לְהַשְׁלִיכָה הַמָּה. וְבָאוּ הַמִּיוּד הָעָרֵי
לְמַלְאָה הַחֹסְמִין. אוֹנוֹ כֹּחוֹ. וְכֵן רֵאשִׁית אוֹנוֹ.
וְהַעֲלִיבָהוּ עֶצְרוּ. כְּדֶרֶךְ יִתְּנוּ מִקְוֹעֲצֵרֵיהֶם
וְהַעֲלוּ בָּזֶה עַל הַרְהֶסֶר הַזֶּמֶן עָבוּ לְרִיב עוֹ:
כִּי שָׁלוֹם בְּרִיאָה בְּרִגְלָיו וְעַל שְׁבֵכָה יְהַלֵּכוּ:
כִּי שָׁלוֹם הַרְשָׁעָה בְּרִיאָה הַפְּרוּעָה וְהַגְּבוּעָה
בְּעַבּוּר רַגְלָיו. אוֹ טוּעָה כִּי שָׁלוֹם בְּרִגְלָיו רִיעָה.

הסכמה

ורעה ברגלו בדרך ממלוך אדם חנך וגו׳ וכן
שבמה׳ פי׳ רעה׳ כי הרעה מעשה שבמה׳ מן
ענין שבמה שמדמין עב הטרחים ועל התמיד
להתבר והולך עצו׳ בטל ונופל׳ יארוג
בעבור פה יחזק עצים׳ יחזק עצים׳ יאחז׳ הטה
יאחזהו בשקמו׳ יחזק עצים׳ עצים׳ שלו׳ יוקל
לברוח׳ שמון בחרש חבלו ומלכדו׳ פי׳ הפח
עצים׳: שמון שלו׳ יוכל לריחוקו
ושלא ישמר ממנו׳ חבלו ומלכדו׳ פי׳ הפח
סביב והמון עוזו׳ פי׳ שלבוהו הבהוה לרגלו׳
פי׳ שוועטל לורין׳ סביב בעבור בעלות
והמעוזו לרגלו׳: יהי רעב אונו׳ פי׳ רעב אונו׳
ואיד נכון לרגלו׳: פי׳ אשרו׳ יאכל פרי
עורו׳ יאכל מות בכור מות׳: יאכל׳ פי׳ בכור
מות שהוא החולי הגדול והכבד אשר אסיריו
לא מרח בריה׳ יאכל בדי עורו׳ פי׳ כח אבריו׳
ויאכל בדיו׳ פי׳ עצביו׳ והם הבנים עצמיו׳
יגרגר ממחנו׳ מבטחו׳ והעבדיו׳ למלך בלהות
יעבר׳ פי׳ הרשע יעבר מאהלו׳ שהיה
מבטחו׳ והעבדיו׳ עצות הנמכרים לגיונה לחיות
עובי׳ והולך לקרוס רע׳ אשר מלך הבהוה׳
שוכן עמו׳ מלך סמוך למלת בהוה׳ ופי׳ הבלה
הקטה והחזקה מכלם כמלת המתחזק הגדר

מלה

עלכבו׳ וכן טעם בבור מוד׳ תשכן בהבלו
מבלילו׳ זרה עלבוהו׳ נתריד׳ השכן׳
כל אחד מהבלהוד׳ מבלילו׳ פי׳ מבני הזוד האהל
שלו׳ אז פי׳ הרשע הראוי לשכן במקום חרב היה
רעה׳ באהלו׳ מבלילו׳ כמו׳ מבני מאר מונגן
בו והאהל חרב׳ באה היה רעה׳ לגר בו בדרך ומצא
בריסה מוים׳ וכן יזרה עלבוהו׳ נתריד׳ טעמו
חרבן ופלת יזרה מוקן מעבר׳ שלא הוזכר שם
מיעבלו׳ ובנו׳ תזור׳: מתרחת שרשיו יבשו
ומבעל ימל קצירו׳: מתרחת׳ שרשיו׳ פי׳ נטעו׳
יגל׳ יפרח׳ והוא מטעלי שבעל מן הקל וקבוצו
בראשון ירוה כן׳ וכראש שבולת ימלו׳ קצירו׳ שבעו
והם הבנים׳ זכרו אבד מעמרים ולא שם לו
על פני חוץ׳ זכרו אבד׳ אלו הבנים׳
הנזכרים והוא אחריו׳ וכן טעם ולא שם לו׳
הבנים׳ ימול׳ מהבנים יקיצו שם׳ ארקפורו
מאור מלאשך ומהבל יבלהו׳ יהרמוהו
ק׳ קבלהוד׳ מאור החיים מלאשך הקדר׳ יבלהו׳
שלבוהו׳ והוא מהבנים ק׳ מעבלי הבעל׳ לא
עין לו ולא עבד בעבלו׳ ואין שליד בגבולו׳:
לא עין לו׳ בן׳ עבד׳ בן בנו׳ וכן ולבעל ולבדו׳
שליד׳ פי׳ לא שאור׳ ולא שליד׳ מוא בגבולו׳
פי׳ בבריו׳ אל ומן עצמו אחרים יקדשנה
מחזון שבר׳ עליו׳ הכר הבהמי

בשמן מבשן נתעל מפעלי המעל ונעמו המהנו
וקיימום וישרום אחרונים הקמים אחרין. וכל
וקדמונים הגדולים ממנו לימים אשר נולדו לעתו.
כי מושל בכל בימיהם אשר לא האמינו איש יסומי:
אך חלה משכבות עול וזה קיקיון לו ידיעה אל:
אך באמת לא יקדים כזה זולתי אל הדשא ואל
הצל וזה מקום האיש העול לא ידיע אל:

ויען איוב ויאמר:

עד אנה תוגון נפשי
ותדכאונני במלים: עד אנה הונון הנ׳ והא
מהבוסף מנחי הקיצור ובא בהרשות היולד שהיא
בתרקום הא לתד המעבר בהבטה השלמים והעמא
בגלל מקום חירק עב דרך וידרשו אות
לשונם. ותדכאונני. נח האלף עב דרך הדשון
והשאירו הנון בהקבץ המלה מבנני ומלת מלים
נמשכה אחורנית גם בתלה הונון והטעם
מלון שלא ישיבו: זה יגשר פעמים רבים
הבלימני לא תבושו: הגדילו לי: זה
עשר פעמים: בין איוב והעובות חביריו הן
והם עשרי מלוא עשר פעמים דמיגו יחד ובכל
פעם ופעם הבלימוני דבקה עם עשר
פעמים והנכון כי בעבור עשר מפעמים
בקשין האחר הזכיל עשר ופעמו דבני הדמין.
לי הבבדו בחלוף הענין להא כי מגומעא אחד

הם. אולי הרגבו בגדי. ובלעון ערב בופל זה
הלעון עב הדמיהה. ויש שאומר כי טעמו העזות
והגיעה. תרגומו אין בלע: ואת מלבבם שגגתי
אלו הבנים מגשגתי: ואף אמנם יהי פ״
בדמיהם שגגתי אופם מה לבם בעלי אתי הבנים
הגשגתי: אם תמתם עלי הגדילו. והגבהתם
עלי חרפתי: אם אמנם לשאלה כתי
האמנם. וכן אם אמנם ילדתיהו בדרך והדבה
שעשו חבק: דעו אלוה כי אלוה עוקבי
ובעוד בעל הדקה: ומעודי ישרו: הן
אזנכם חמס ולא אענה אשונו אין מעמדו:
הן אזנכם חמס בגנבי עדיותי שקרו שלא כדין
ולא בבגדתי: ארדי נדר ולא אענה לו ובב
ביבתי לאל: ישים: אולמי נדי שלא
אברח מעשו. ובל ביבתי לאל בתי ישים ולא אוכל
לברוח ממנו ולהסתר מן הנגדות: אולי חשוך
יעיש פרו לעורה: כבודי מבלי הפגיעו
אסר שעורה לאלי: עבודי הוב
ויסר שעורה לאלי. בנו. בדרך שעורה זקנם
בנו בנים: יהגנני סביב ואלף ויסב בעבר
ותקוקני: ויעבר סביב בדרך שחופרין
שביב הבית לעבדי הבתיבו ואלף בין העובה
ויסב בהבוסף. ותקוקני: שאין לי שוד ותקוה כי
יגל לשון הקה כל עוד שעדנו בחיים ובהעתיק

מעדניו אבדה ונקוה: וירחר עבי טופן ויחשבני
לו כעבדו: ויחר מהנוסף מנ מחריו מחרה
וטענו הקיבה כעדיו כאוחר מעדיו: ד
ירחדי אבאו גדודיו ויסלו עבי דרכם ויחנו: ה
סביב לאהלי: יחד יבאו גדודיו עדותי
באו לרב בגדודי ויסלו עבי דרכם כאורח: ו
הסלולה והדרוכה המידקן דרכו עבי בהתמדה:
בדרך מחנה הגדוד לאהלי והוא הנוף אדחי
מעבי הרחיק ויסעי אך זרי מפני: אחי.
הטעם בהשתדך הזמן עבי נהעבו האוהבים ח
לאויבים אך זרי עלו ידעוני עדר רק נוכחונ
ולא באו לנחמי: חדלו קרבי ומידעי
אחיוני: גדי בריתי ואוהבי לזר
הנחאבנו עבדי בריתי בעיניהם: גדי בריתי.
זאת סבוך עבד הבלגד הזרות והרחוק. ונחשבונ
דמן במלת אוהבי הקרובה אלין עבד דרך ט
ואלמנוהיך עבדי הבטחו: לעברי קצותי
ולא יענה כמוש שי אחיתן לו: כמו פי
הגם והוא נוקשים וכן כי הנך כמו אש. ומן
רבוש. אוהבן לו למלות שאלתי: רוחי זרה
לאשתי וחמלי לבני עטני: רוחי זרה.
מעבר ל לנקבה והיא מלת רוחי והוא מנחי
העין וחנוכי. וזה מן הקבה כי ראוה היהה
מבחרנ כי מאד הייתי חנן ומרחם בעיל שהם

שהם בני בטני ולא נכון לפרש ומאכולי מעבנן
ונחנה בלומר שאנו מהרחנן לבני בטנו למלות
שאלתי כי לא מעבנן זה זולתי מבנן ההמעבל. ט
והשעיר כי איך יאמר בני בטנו מי שאין לו בנים
שהבר מתו בלבנו וכל בנותיו ואם יאמר כי הוא
שם מעבנן הנחה והיה נוסף כמו השבח חנות
אל יהיה טוב רק לבש בטנו המרע בעבור ו
עב דרך ואמר מרעה לבני יעקב. והטעם אם
ארבה חנות לאשתי עב ענין הנשמיע לאשתי
מעבור בנן בטנו בלא להיים ורע רוחי זרה שיר
גם עגילים מאם בי מלקעה וידבריבי: גם
עגילים עשה עול. וידבר בי. דברי לענ
וחמוק הרשות הבאה מדרך דברינו בי"ן ובך:
הענבנו על מדי סודי והמהרבי נהמעבודי:
הענבונ מהדבוק ופי מחקונ. וזה ט
והמרבי שי אלו העומדים שאי הם רעי נהמעבו
בי לאוהבים: בעזרי ובבשרי דבקה
עצמי ומהמלטה מעזר מע: בעזרי.
עי שאנו ריזה ובחוש בעזר שלנו לא נשאר בי
עזר שלם וזולתי הדבק אזו פי לא נשאר בי לא
העזר והעצם ויהיה מלת שני חסרי ו יד אלות
מעזר הטם: חנונו חמני ידעה בי: למה תרדפונו כאל
ומבשרי לא תשבעו: למה תרדפונו כמו אל

אשר יעיד אחזה לי ושיריו ולא זך כלו:
כלילי מחקי: אשר אם אחזה לי בבשרי
ובבשרי כחו הגדול ושין מרגש אותי כי מכוחו
הגדולה בכחים כשרה לו וזהו כלילותי בחלי:
כי הגומרו מה ברדה לו ואריש דבר נמצא
בי: גדי לשם מפני חרב פי חגיה עונות
חדש למען הדשנו שדין:

ויען עפר המצמרי ויאמר: כ׳

לכן שעמי ושיבוני הבעבור חושי כן: לכן באמרי
מחשבתי ירחוש להשיבך מענה ולא אוכל
להשיבך חושי: מקוי בשקל מקוי לעד ובא
מלעיל בעבור מלהבי שהיה מלת קטנה:
והשעם אתה אם ידעתי כי בעבור חושי בם
ויהי רוחי מתעיבך יגרום לי שתשמע מיעוך
עליהרוחי עם כלזה לא אחריש: מוכה
כלמיי אשמע ורוח מבינתי ענני: ורוח
מבינתי ענני ש ישיחנו לעטורך ומלה
יענה מהבטתי: הזאת ירעה מעבד
מעשים אדם עלי: מרין: נזאה
באמרו: זאת היה לך לדעת שהוא טהור העולם
מלא עדי: ומעשים: מקוי וחבר הטעם והוא
הגם: כי רננת דשעים מרוב שמחת
ישמח ידעם עגדילנו: כי רגעת

אלה :13

מי אבלה המכות: ומבשרי: ומן המבות שאת ס
ויאיש בבשרי לא השבעו עדי שהרדיפוני עוד:
אוכל אם האל חרשני אותם מה לכם שתרדיפוני
כמו אל: מי יתן אפו ויכתבון מלי מיאמן
בספר ויחקוקו: מי: ויחקוקו כי יכתבם מלבד
עצמו וקיים: והבטן: והמלה מבטן שלא המלה
שם פועל מלבד הבין וכן בחוק ושיג:
בעט בדזל ועפרת לעד כי בעוד יחקבון:
בעט בדזל הטעם בעבור הרעות שלו
קשה וטעם ועפרה להדיק בל החקק שלא
יגרה לעד: ואני ידעתי גאלי חי
ואחרון על עפר יקום: ואני גואלי
ועודי מחיי והואהשם הואחי: והוא אחרון
אשר על עפר יקום ויעמוד: והרב ל׳ דיקוה
ל׳ כי ואני ידעתי גאלי שילחם מלחמותי
בעבורי כנגדכם הואחי: ואחרון על עפר
יקום: כדרך כשל העולם קילקלתיו לזרעו:
ואחר עורי נקפו זאת ומבשרי אחזה
אלוה: בעורות: ואחר עורי נקפו
מהדינא מג ונקף שבבי הערי: ומלת זאת
היא הענין הנזכרה בעורי: ובבשרי דבקה
עצמי כי אחר בלות החלואי בל עורי נקפו
עצמי: ומבשרי אחזה בעורות: אז כי שעטוים
ויסורין מג אלהים לא תקנו תרגם דיינים:

Lui la cause le verra

דשעים. מטובלם מקרוב הוא ומעטו זלן
וכן שמחה חנף עדי לנצח וראש יבא שברים.
אם יעלה לשמים שיאו וראשו לענן יגיע:
אם. שיאו ושמחתו בעבל הגון ממנו
והיאוי שיאו. וכן כשהו גלין ואי פשר שהם
שני שרשים בהתחלף הגון לו: כגללו
לנצח יאבד ראיו יאמרו איו:
לנצח בלי הגשא עוד. כחלום יעוף ולא
ימצאהו. ויבדל כחזון לילה.
כחלום
יעוף כלומר כהקיץ החולם לא ימצא אשר חלם
בדרך והקיץ ויהיה בעטו ויבדל מבטן הקבר
ודגשות הדגש להביא טן השרש כחזון לילה.
הטעם כמול. וזהו משל על הבלבלת האדם
בעני שאיני. עין שזרתי ולא הוסיף ולא
עוד הגשמיו. מקומו: עין שזרתיו
הביטוי מגן הביטויי מגן שמזפרתיו שמגע
הגשרתו. לעיכה הגשרתיה. הוא מקומו על
דרך משל כי המקום בעל עין ומבט. או הגן
הגשמיו. שב אל העין בחסרון אות בעלת
מקומו. בנין ילעו בנים ובניו הגבעה
אונן. בנו שלא יורש חנף. ירעו בנים
מהדגנו שבלת ישאו ריעו הבנים אשר עשה
והיו כי עמל ידיו שלא יורשו חנף וזה הוא
שקבץ הגבעה אונן ועשקן: עצמותיו

מלאו עלומו. ועמו על עפר השכב: עצמותיו
מלאו עלומו. כי עצרתיו. או כי הטאת עצומים
ומכושים ואף בכל זאת לא ישוב אל הטם. ועמו
אל עפר השכב. כי השכן רשעתו עם העפר כי
אף בגבורה עמדו ברשע. וגם בחלין לא דרש
אריה: אם תמתיק בלעו רעה יכחדנה
תחת לשונו: אם שאת ממרות החנף שאם
ותמתיק הרעה בפיו ותמיקה לקחבה בסתרית
והיא הרעה בלומר שרתה מרק בפיו מהאותו
בה. יכחיד ויסתירנה תחת לשונו עד עשותה
הפזמרה: ירחמנו עליה ולא יעזבנה ויעצרה
בתוך חכו: יקנטל עם הרעה בדרך את
המומל אל מה שהביאתו ומעצנה שלא הלעיג
מפיו: לחמו בקרבו נהפך מרורת פתנים
בקרבו: לחמו. זהו גמול עצמו. שלא
ישלטנו האלהים לאכל ממנו כי לחמו אשר
עשק עבדנו בין שנו יתהפך במעיו למרורת
פתנים: חיל בלע ויקיאנו מבטנו יורשנו
אל: חיל כי הון מגן עשה חיל.
ויקיאנו אל. שלקחנו בהמוך ומגן. ראוי פתנים.
מגן ראוי ולעגה. כי לחמו כראוי: ראש
פתנים ייניק שהרגנו לעון אפעה:
והרגנו לקחבה בסתרית ומות מלת לעון:
אל ירוו נהלגות נהרי נחלי דבש וחמאה:

אל ירא. לא יזוב לקרמותו ולראות שמע הטוב
במלנות. מגזל פלגי מים. ולי שמע נהיי
נחלי שמים סמוכים למלת דבש בדרך טוטן
רומי קטה. נושיב יגע ולא יבצע
בחיל המוריש ולא יעלם. מעשה
יגע כפי קמוץ והוא שם והטעם כי בהתהפכו
ומנו מעשיה מינעו גזלתו אשר גזל ולא יבצע
ולא ישאר לו מה יאכל. כחיל המוריש בלשון
מה שמעשיה הוא בעזה בחיל אשר גזל אשר
זה ועבודתו. ולא יעלם. כלומר לא יאכל מגמנו
ולא יהנה ממנו כמו שנו שהטוך היטבה וקראשו
לעשם. כלומר לא אוכל ממנו. מלשון רבותי לא
לעשם אדם חטין. כי ישמח בלומר שלא ישוב
אל השמח בשמחה כי אם בהכרח. כיר צין
עזב חיים בית גזל ולא יבנהו. כי
ריעץ עזב. כי מה שריעץ מן הדלים עזב וכן
בית אשר גזל לא יסמוך לבנותו והמלה
השמ. הטובות והראוי כי עזב ריעץ דלים
וכן ודעת שפרי ברוח מללו דעת שפרי
כי לא ידע שלוה בבטנו בחמודו לא ימלט
כי לא ידע הישע בעולם. שנו בבטנו
ומז לבטנו. וכן בחמודו. ממה שחומד על ר.
הכל שהם בנו לא יטלנו הבורא אחד מהם
וכיר בבטנו ובחמודו במקום מלם עלדיך

ג"ל: ודעת בדור לעת מלה
כי לשון לקיל דמה
אז הוא הנכון
ומה לשון לקיל כי.

ב הנוכרי בבטנו ובחמם: אין שריד לאכלו
עלכן לא יהיל טובו: אין שריד. כי אין מנו
אוכל על שלחנו של אותו רמע. עלכן לא יהיל
טובו. כי יעלה. וכן יחילו דרכיו בכל עת ונעם
מלת מדיד עז שעמנו שר ומגן. בחלאת
שמחתו יעד לו כליד עמל הבוחנו:
בגלות שמיו. כלומר בדבור טוהרו שלא יחטר
כל יעדי לו. ומלל יעד. מפעלי הכמל בגמו יעד
עבודי. והיעדי לגלות החסדים וכא מלעיל
בהשמיו למכלה לו. כל יד עמל הבוחנו. כי מחיה
רעב שלמנטוהו ריבשאמיטו בלש
למלאו בטנו. שלח בו חרון אפו ויגנטו
עליו בלחומו: יהי למלאו בטנו. הטעם כאשר
יהי למלאו בטנו שיהיה שבע בטובה ישלח בו
השם חרון אפו ומטר עליו האף בשטף בלחמו
בבאמרו. וכן ולחומם כנלטש ומלה עליו כמו
עלין כדרך יסגי לגו: יברח מנשק
ברזל ומחלהו קשת נחושה: יברח. אם
יברח הרשע מנשק ברזל אז תחלפהו חץ קשת
נחושה. הזולה לנחלוף. נחושה כמו נחשת. הנ
ותחלפהו. הכמיטהו. טר שטרא ריה בלוב:
שלף ויצא מגוה וברק ממרורתו. יהלך עליו
אימים: שלף ויצא מגוה. כי שהחץ
נמנע כו מגוה בעבר ויצא מן הגו בעבר אחר

וברק בן קשה המבהיק מעריהו עתה כי
באו זה מקום ויעו מנוה כי החץ ויצו דיך
המרה וכוקבה ושובאים לו ישועה. יהלך עניו
אמים. כי כל אחד ואחד מן האמים. אז כי
יהלוך הברק הנזכר עביו באמים בריבדן
בלע. כל חשך טמון לעבוניו האכלה
אש לא נפח ידע שריד באהלו. כל
חשך טמון לעבוניו. הטעם בעבורי עשוכר
הטאתו הנגמול הענין לו יהיה חשך. האכלהו
אש לא נפח. חזק שלא יעורר למחות עבין.
והטעם בענין ואשם לא הכבה. ומלת האכלהו
מהכבר המרובע ומשפט האלף בחולם ובחטף
להקל מלעשות בזויתי. והנכון כיהוא מן הקל
בהשוך הבועות. והליו לנקבה הנסתרת. והיא
האש ואחר כך הזכירו בלשון זכר. לא נפח.
עבדיך רוח גדולה וחזק. וכמו למדיע כל
חשך העניות. טמון לעבוניו. יגלה שמים
עונו וארץ תקומם לו. כי בעוו
הוא כי יגלו אות נעשה בסתרי. והטעם על גורל
עונו. ראות שהשמים וכל העולם להרעלו. וכא
שמים וארץ בענין הנבוי ונמלת מתקומם
בגלות. ויתיון שלא מלת לו יומים ובתקון כי הוא
עגדי ומלת מתקומם. בתקון לזכר. ואלו היה
מתקומם בעני לא יתנועה מתקון ממה והיא

נקוד בעני. יגל יבול ביום נגלה עיקש
אפו: יגל יבול מגן ונתנה הארץ יבולה.
והיא מגן השוכה עם מלת כי בולהיים. והטעם
יגלה מתקומם ויעזר יבול ביום. כלומר על עשרו
ומעבר בים אפו שלא העם. בגבורות חסר המעשה
והם הטהרות הנגרות. זה חלק אדם רשע
מאלהים ונחלה אמרי מאל. זה חלק שאדם
ספרים זה גדול עשאו שלאדים רשע הבא לו
מאת האל. ונחלת אמרי. כי נמל גזירתו הבא
לו מאת האל ונמיא הגמול נחלת כי הוא
הראוי בו לנחלה הראויה לודע ונלה אמרי
בחיים כדרך יחיים בנבן בשרי הראוי בחטף
קמץ ויש שאומר כי אמרו מאל כי שמעתיר
דבריהם ומנוח בדרך מעבר עוד כי אחר מגן
האמירך כי שמרגיל ומתפאר נגד האל:

ויען איוב ואמר:

שמעו שמעו מלתי והי
זאת תנחומותיכם: שמעו ותי זאת תנ
תנחומותיכם. זאת תחמתי שתנחמוני בה. אם
השמעוני ותחריטו: שאוני ואני אדבר
ואחר דברי תלעגו: שאוני עוו מנחי
הפה. ולי קבלו דברי. ואחר דברי תלעגו.
אם אדבר עלא תהנו דברי פחדי. וכן מדי
דברי בוי. תלעגו לבה. עומדי אדבר לזה:

כא

ראנכי לאדם שיחי ואם מדיע לדתקעי
רוחי: האנכי. הלא לתגמה ובחמה
מעט האלף. והטעם אין שיחי עם בני אדם
כמנהג שאוכל לדיין עצבי או לשוחדו בממון כיון
שיחי עם הקב"ה אעפי"כ איקח שוחד. ולא אוכל
לדיין עם שתקיף ממני ואם כן הוא מדיע לי
ותקעי רוחי: פנו אלי והשמו. שימו ידיעל
פה: תנו אלי. והשמו. הלשון דעה והמא
בקמץ ריחב ובא מתרה רחה הלשון מקום עין
בעבור ההפסק כמו אל תבעיני והוא עוי לרבי
מקטיפ. ובמנו מתקיון לכב ופלא. ושמו ידי
עלפי: כמפליא עלהדבר" ואם זכיתי
ובהלכי ואחז בשבי פלגיה:
ואם זכיתי. גדל מעלת הרשעים כאמר יספר
בתפוק האחר: מדוע רשעים יחיו עקבו
גם גברו חיל:
מדוע רשעים יחיו. אז כבהלכי פלגות בעדה. זה עלדרך ואנ
מעטנו בטוריגלי. מדוע דרך רשעים עלחה
וטעם יחיו ואחריכי ומים. עקבו. גדלו וחזקו
חליהון: זרעם נכון לפניהם עמם
עקבוהם לעיניהם: זרעם נכון
לפניהם. הטובה ואיריו מעלת בעיה בחיוהם
ועודם בחיים. עקבוהם. לפי בעיה.
והעבן כמו. ומלת נכון הוא גם במלת

בעיהם: בתיהם שלום מפחד ולא
שבט אלוה עליהם: בתיהם
שלום. עם מקום הזה. וכן אמה שלום. שבט
אלוה. משל על מכותיו כדרך יסר בנבלי
שבטו" שורו עבר ולא יגעל
המלט ארלו ולא ישפל: שורו
עבר. מהכבד והוא יוצא לבדה. ולא יגעל
יקעלשטים בעולים אינו גורם להגעיל
ולהפליט חציב. והעבן שלא יהיה ריקה
במעי הבריה. והוא מלשון מגעיל בראתיון
אז לי לא יגעיל. לא ימאס אה הבריה. המלט
פחיי. לי הולד לזמן ולא הנפל. וזה הלשון
נופל על הלידה כמו ותפל ולא הפליט ואעד
ושלט: ישלחון בעון עוילהם
ולדיהם ירחקון: ישלחו בעון
לי גדלו. וכן ומרבלא ושלחו. לא יגדלון
וזה יוצא מגדל מרבע שער ראשון עוינהם
מנע עולמים וזקן ישאו בהיף
והכור ושמחו לקול עוגב: ישאו. ירימו
קול האל לפניהם הוף וכנור. והכית אשר
מגעלה בשמחה כמשמח בקול עוגב:
יבלו בטוב ימיהם וברגע שאול יחתו:
יבלו בטוב. הנזכרי ימיהם. בדרך אה
מספר ימיך אמלא. וברגע לי בהרגעיהם

וידו לשאול. הרג ידך יקות. ואם הם טי
שרשים כי יחרו מבנן בעבל מבעלי הכמ מוכי
וכרגב פרשות שלא יכל בטרם בראלאם.
דרך אין הרשבות לכולה. ושאול ידתה. כי
יחנו ואסמי כנ כי שם אדם נחרים. כי כ
טאסים והונים ש המחנה באסיפה הוא:
ויאמרו. לאל קר מגנו. ודעת דרכיך לא
חפצנו. ואמרו. אלו הרשעים אשר
השנו חיל. אמרו לאל בחייהם סור מאנו ודרכן
עולו. ודעת כמו ולדעת: מה שדי כי
נעבדנו. ומה נועיל כי נפגע בו: מה.
לשון בזיון. ומה נועיל לנפשותינו כי נתענבו:
כי נרמלנו: הן לא בידם טובם. ענת רשעים
רחקה מני: כן לא בידם טובם. כי לא מ
להם לגדול מעשה ידיהם עשה לא הטיבו דרכם.
והעבירה אלינה בזכותם. עצת רשעים כלה
רחקה מני שלא עלתה עלבלבי. והטעם כינם
מכוחי אינם בנוע: כמדה נרדשעים
ידענו. ויבא עליהם אידם מבלים יחנו
בחשך: כמה כי רשעים. מלת המה כי הנעלמו
כמו מה כמו. והחפץ בזה כי יש רשעים עב
דרך אחרית שלהן ואלה שלוכם. ובמעט זמן
ידענו כרם. חבלים כי מסאובות. וחלאים יחלו
להם העם באמי: ירלו. מתנן לתנדרים ומנ

נבבו סולה: יהיו. הטעם שיפלו מהרה
כמוץ נבבתו. שדומה שנגנב מרוב מרוצע
בכח הרוח החזק והוא קופה: אלוה
יעמן לבנו אוכן יצלם אלין ודעו
אלוה יעמן. שלהרשעים שיעמן הטם עונו
ואונו ושקרינתו לבנו שלו. יוקם מהרשע
ומקר על בנו מדרה מוקד עון אבות על
בעם. ויש אחר שישלם העם אליו גמולו
בחיין וידע. כי ושבר ויכרת והוא בודד.
וכן וידע אלהנו והוא אמא שהוא מהעבר. וכן
אחרי הודע כי הכרתי: יראון עיניו
עינו. בחיין. ידו כי אודיו. ומחמת שדי
ישתה. הטעם שמע חמתו: כי מה חפצו
בביתו אחריו. ומספר חדשיו חצו:
מה חפצו. כי מה חפצו. מה יועיל לו הוא
אשר נגל שישאיר בביתו אחריו. והוא חפצ
שהחזן חפצ. האדם. אחר מספר חדשיו חצו
בעון זה כדרך לא יחיו ימיהם. הן שם שיהי
חצו. והעה כמו שנגו. ושנה. אז כי מה
חפצו. המעטו. והגדיל ממנו הטובה. והחפצ
והטעם שאבר ממנו. ומה: הלאל
ילמד דעת. הוא רמים יחפוט:

הלילה ולא דרשו. הטעם אין בנו כח להסיג מדרכיו. ואין אדם שיוכל לגלות לאל דרשו. והוא
ימים ישפט. ואף כי הישמעאלים. זה ימות בטעם
רבו כלו שלחן ושליו. זהימות. גם זה חטא
חטא ראשונה עיקר מרחוק אידו ועדינו. ב
בשרש וכרוך שלטתו ובריחותיו ועדיו. ה
שלחנו. כי שאנן מפחד רעה הגלה נסמת
המלה על דרך סרעטרשין. יגטינו מלאו
חלב ומח עצמותיו ישקה. עטינו.
מיטלע בלע. ומח כמו מגמוח עצמותיו ישקה.
כל אחת ואחת. ולא ישקה כעל שלא הכר
מועלו ואינו מעיד כי רבים ליחיד ובין זכר
לנקבה. כמו וזרועות יתומים ידכא. והקאות
הארץ הזאת. והמעל הזה עלינו שמנו. ה
ועשרו. וזכר. ימות בטעם מרה ולא אכל
בטובה. וזה. ימות בטעם מרה. וזה. יש
אחד וזה עדיף מי מיץ חמצי שומות בטעם
מרה. כי עני. ולא אכל בטובה הנזכרת בטעם
יבלי ימיהם בטוב. ירחך עד עפרי שמבו
ומיה הבקה עליהם. הן ידעני מחשבו
מחשבותיכם ומזמות עצי חמס. הן. ה
אם תמסו. מזמות רעות שאתם מדמים
מלבבכם עצי מנ מהלם. אז עניכו הגלוי שאתם

מתגלים לאויבים מנ נחמסו עקביך. כי האמרו
אויה עין בעיניה. ואויה אהלו מעשבות ריעשם.
כי האמרו. לעבד אויה עין בעיניה. לשאלה על
הרבו והמעבה ואויה אהל מעשבות רעעים כמו
והוא לשאלה עד מעוט השאלות. הלא ה
שאלתם עברי דרך. ואתם לא תעברו. הלא
כי אומרת אם שאלתם עברי דרך היודעים
קדות הזמנים במקומות אשר הלכו שם. ואתם
שאתייה הרעים לא תעברו. כי לא תכחישו.
כי לאיש ביד יחשך רע לא יוכל. כי זה
ינדון לכם כי מיום אחד יחשך רע שלא יבאו
ולבדי ליום הקום אם כשלכי. ויזוק מטר לאדון
בגמו מאחדו ולמעבים שובבו הרשעים ליום עברון
כי חמות בגמו עבדיה ונעם. מי יגיד עלמנו
דרכו והנו עשה מי ישלם לו. מי יגיד
על מעוי שלאותו רשע דרכו להוכיחו. כי מעשהו.
והוא עשה. כי הנם עפה לו הטובה הזאת. הנה
מי ישלם לו. גמולו. ולא עשה כופל על רבוי ה
הטוכה והישועה. עד דרך כי עם אלהים עשה
היום הזה. והוא לחברות ובל ועל בחיים ישקר.
והוא כי אף. אם נעבה לאתעלנו מעבדנו
כי סותו שובל כל אחת על אחת הקבריות ועל ה
נדיעה. כי חבר. על אם נבחות המלעבה נקרא
נדיעה. ישקה בהרגדה נעבה. מתנן. לו

רגבי נחל ואחריו כל אדם ינגוף ולמעט אין
מספר: מדקו הטעם עבחר לטכון חודי עמי
בבחור דברי מרוקן רגבי נחל בקיעי המישור וכן
נחל איתן בחלקי נחל הנלקי והוא רמז לחכמי
ואחריו כל אדם ינגוף זה חגקרה ולמעט
אין מספר כאשר מהו: ואיך הנחלנו
הבל ובשבוביכם נשאר מעט לו: ואיך
הנחלנו הבל בהבל ובישובוביכם נשאר
המעגל והשקרות והמלה חשרה בית:

ויען אליפז התימני ויאמר:

כ"ב

הלאל יסכן עליו מכשיל: הלאל יסכן גבר
לו ישמוד הרגנם ההסכן הסבתי המילך
ולמשיל: והטעם היכלאדם ללמד אל ולוענו
דברי טעמן אות מי נוגע ויבינהו כאשר דרך
בני אדם להיות נוגעים עם אחיהם זהו ש
הטעם משכיל היוגע והמלמד דעת: ומלת ש
עליון עב אל גבר והלאו עלו: וכא בדרך
ישגה למו לו אחר יסכן: ונשל כמו מה יסכן
לך: והטעם היוגע גבר לאל בהטוב מעשיו
כאומר ושל עגל עצמו המעכל המיאל ש
ארחותיו והחכמן אמו ושעלו מעמשיהם
לאומה כדרך הסל אחרי זה ומה בנגע כי תהיה
דרכיו: הדרקפין לאדני כי תצדיק ואם אצע

כי תרבה דרכיך: החפץ אין חפצו לרשעתו ומלה
לעדי נמשה גם אחלי מלת המה בעבר ופירו
הושעת וכן מה בעבר מי: דרשם מהבוסף מתעב
הכתל בשחל ויסב אלהים אות השם המיראתך
וכיחף כאו עמך בשמטו: המיראלך
לי השיראת ממך יבא להוכיח עמך במשפט לי
לדין ואם עדיקה ואם כי מוטאו ורשע אותה:
הלא רשעך רבה ואין קץ לעונותיך: הלא
באמת רעתך רבה כדרך עלמי עברה
רעתך הטעם רוע מעשיך וכן יחבלו שד
אמה: כי תחבל אחיך חנם וכגדי ערומים
תפשיט: הבגדי עדומים תפשיט ערומים ש
שם סופם כדרך קחי לחם ושתי רמן: לא
מים עיף השקה ומרעב תמנע לחם: לא
עים עיף לי עגמו וכן לשרה אות היעף במדבר
ומרעבה תמנע לחם כדרך ומלחמו לא ברן
לבל: ואיש זרוע לו הארץ ונשוא פנים ישב
בה: ואיש זרוע שיש לו עצומים כמו הין
זרוע לבבו לנו לו הארץ לשבוכיה ונשוא פנים
ישב בה לי ישב עלבכסא הממלכה כמו יה לבבל
ישב: והחפץ בזה העלחיך ומשלך בארץ חדרים
זה לא ישפה היה לעדיקתיך ובוראי לבבך:
אלמנות שלחת ריקם וזרועות יתומים ידכא:
אלמנות שנזלר הונם ידכא כל ש

ג' : ואם

בראשית ג' יא

אחר מהזרועות על ידך שאתה עשוקים ודכא
מעבל שלא הוזכר מעט. ובא יחיד מקום רבים
על כן סביבותיך מחיים ומהלך עחר מהלים
עלכן בעבור אשר הרעת נעשיר שביב
סביבותיך מחים עי מקשים. ובהלך עי עחר
עדה: אזרשך לא הרחה ושמעת מים
תכסך: אוחשך זה לא לחלק והוא
מקום וחשך והטעם וחשך הנה יבא לך
שלא הוכל לראות אור עוד. ושמעת מים מעל
לרבי הערות שישגיהו: הלא אלה
גבה שמים ראה לראש כוכבי ם כי רמו:
הלא הטעם כי אות היקר בונבך ומחשבתיך
כי השם בגבה ולא יוכל לראות מעשיך ולא
ידעבותיך. ראה. כמו והראה. עלדרך
ומלות כהי לראש כוכבים כי רמו הם גלגל
המזלות ואף כי השם המגהיג גבוה מעבל
גבוה: ואמרת מה ידע אל הבעד
ערפל יעפוט: ואמרת מה ידע אל
כי הוא שופט מרום הבעד ערפל. המבדיל
בינו לבין בריותיו יוכל לעטות אותם.
עבים סתר לו ולא יראה וחוג שמים יתהלך:
עבים. הטעם מחיעות רבות מונעות
השקפתו עליהם. עבים סתר לו ולא יראה
דרכי האדם וחוג שמים הגלגל הסובב אותו

יתהלך ויתגלגל המיד הוא מבדיל בינינו:
האורח עולם השמלה אשר דרכו מלאי און:
האורח. לשאלה: וטעם עולם הרשעים
הקדמונים אשר נעשם והם אנשי דור המבול
אופי שלם האומרים כי העולם קדמון וזהו
מהשאון: אשר קמטו ולא עת נהר
אשפך יסודם: אשר קמטו. עי נפרדו
מן השלם בלא עתם על ידי מי המבול וזהו
נהל יוצק יסודם. עי בהעמדם. והראוי ביסוד
והלך ודשן מושל עבר מבטן שלא בזמן שם
מושבו: האמרים לאל סור ממנו ודעת
ידעל שדי: האמרים אלו
אשר קדם כך מרדו שולם הם וסרו מהשגחתו
ומה יועל שדי למו. זהן סרו ב שיעי ערל
האמרים: והוא מלא בטיהם טוב ועצה
רשעים רחקה ממני: והוא מלא. פירש
קדם לבי. והחסיר בזה הן לא בידם טובה
ועצה רשעים כאלה רחקה ממני כדרך לא
אליהם סד עובדי דרך: יראו עדיקים
ישמחו ונקי ילעג למו: יראו. עדיקים
זהם ובטו ודברי המשוק שלאולי הוא
הנעשה עדיד נקום עבור: אם לא נחרב
קימנו ויתרם אכלה אש: אם. עי
כאשר נחרב אשר הקימנו והותר: ויתרם

3 בריק להיפל: אינו

חעי הספר בנפשותם

3 בריק להיפל: לא

מאכלותיו. במהמבה טרוף וטועם יתרים
עאותיו מעזיהם בידיהם ומלה ריקנו
מהמוסף חסר הא כדרך בינוני בסעיפים:
הסכן נא עמנו ושלם בהם הבוחרים טובה:
הסכן מי הרגל במעשיו והעמוד
עמו בשלום וזהו קבלה הקאוה בהם מי בה
בחורה ובמוחרי הנזמרי בכרמו אחר זה
הבוחרים טובה. מי יגיע והבחרו בטרעמים
לעבודה. ומלה הבוחרים מוחסר מן הבא. ומן
כאה ושבה הא טל בחוה ויון בעבור הענוי
קרן נא מעיו חורה ושים אמרין בלבבה:
אם הבאוב עדי שדי הבנה הרחיק עולה
מאהליך: אם מלה עבר מוחה השובה
שלמה. וכן עובה יארש עדי. הבנה הערך
הזיסודו אן מי שיחיו לובעים מנ ואבנה
נא חבר. ומלה אם נעשה. גם במלה הרחיק
ישות על עפר בעד כעיר נחלים אולי
ושיח חסדי מי קדרך ומות בחי
על עפר מי בעמדי. וכן על שדה האדין הרחיב
ומלה בעד לשון חוזק והבער ועשנו זהב
כדרך הן נשיר קרוב עוז. וכעור שוועים
מאנו נחלים כלי העדי יהיה לך זהב אוריר:
והיה שדי בעזיך וכסף תוגמות לך:
והיה עדי מי עשרך וזהבך יהיה חוק

ותקיף. וכן הכסף ומלה הועבות לשון חוזק או
מי והיה שדי בעזיך כדרך עבו אבי ביעזה:
והוא שם כבו עי ופעוק: כי אז תתענג על
הבוחר ותשא אל אלוה פניך: כי. ותשא
אל אלוה פניך: להתפלל: תעתיר אליו ויעתיר
ונדליך נשלם: תעתיר אליו מי הרבה הפלה
ויעתיר. ונדריך תשלם. אשר בדרך בנתר
ידרך. אחר שיעתיר השם. כדרך ולך ישלם
נדרי. ותגזר אמר ויקם לך ועל דרכיך
נגה אור: ותגזר. נקוד מלה. ונגזר
עליהם חולה כדרך ישבה ויעבור. ויקם לך.
האור יתקיים לך: כי הגשמנו ואמר גה
ושח שעם ושמע: כי השפילו. מי אמילו
בעת עבה שיושפלו ראשים נמנה אתה אומר
נה כלומר שיעבה וגבה. והטעם כי שח
שיחם. במוד ושיע הנם: ומלה השפילו בדרך
ואף הוא מהכוסף וכן ותשפילי עד מאוד:
ימלט מיצרי ונמלטו בבור כסיך: ימלט
אי. כמו יושבי האי הזה: והטעם מי
אחד ימלט בעדיקיו כלהאי ונמלטו כל האי
גם בבור כסף ובזכותך:
ויען איוב ויאמר: גם היום מרי שיחי
ידי. כבדה על אנחתי:
גם היום מרי שיחי. מי מעונה חלי נגע עבו

ג' ל' ... (תהי' ... ...)

ב' ... ...

ישראל מורה ואינו יודע זה המלה ושפר כרוך
ידי מבדה. לי מכרי כבדה יותר מאוכלתי:
כי יתן ידעתי ואמצאה אשובו עד כבודו:
מי יתן ידעתי. האם המכביד מכרי מי זה
מקום ומציאתו: אערכה לפניו המשפט ומי
אמלא תוכחות: ואגידה לעני המשפט לדרך
וידבר אתו נעמתים. אל אמלא תוכחות. טענות.
ארעה מלים ישגב ומלינה מהיאמר לי. אודעה.
הטעם ארכוון בטענותיו מהטעם מפרי:
הברב כח יריב עמדי לא אך הוא אשים בי:
הברב. הטעם אם בעבור כחו גדול
יריב עמדי. בלא מעמעם לא כדין לעשות ואף כי
לא אוכל לדין עם שתקיף ממני. לא אך הוא השך
והטעם אך אם לא. ישים בי. כח לעונותי. ידעתי
שיאנו מעדיק וזהו טעם הכתוב ואחר זה:
שם. ישר נוכח עמו ואמלטה לנצח משפטי:
שם. בנקום המשפט שם אהיה נוכח עמו
ואשאר ישר ואפלטה לנצח. לי נתנו אמלטה לעד
ולנצח מדין עושטי וכדין לעיא נצח מנגד נצח
ישראל לא ישאלו. החפץ בזה אנה אולך ואבקשנו
ואהיכה עמו: הן קדם אהלך ואינבנו. ואחור
ולא אבין לו: הן אם אהלך קדים. שהוא
מזרח. הנזרח אינבו נגיעה ומעגן מעלי. ואחור.
שהוא מערב אם אהלוך לא אבין לו. לא אשיגנו.

מלות ואינו יודע
זאת המלה ובדרש יתיו
המשל המשתמש אל אינו
בחינת הדבר ואלה כיון
לפרוש מן. שלשה
(ומלה יב כו)

54

שמאל בעשתו ולא אחז יעטוף ימין ולא אריה:
שמאל הוא מצד יעטוף בעשתו נגיד
לעטות אל מצאתי ולא אחז. לא אשיג זה הקדר
המבקש מהני. יעטוף ימין. אם יפנה נגיד לצד
ימין הוא מצד דרום לבקשו ולא אראה. והטעם
כי הוא נעלם בלתי משיג. ומלת יעטוף. יפנה.
וכן. יעטוף שור חמס. יעטוף כמו יעטוף. והכן
כי אלך אחז ואלך אראה. נגאלתי על ימין יעטוף
בגדי שדי ובא ואדרוסיף. ועד שיה בנאון
גליך. אז עב אל הנוף הנסתר במלה בעשתו ולא
כמו שמיאנו: כי ידע דרך עמדי אבחנני
כזהב אצא. כי ידע. דרך עמדי. והטעם
ואפלטה לנצח ועל כן תשוקתו גדולה. לריב
עמו כי הוא ידע הדרך אשר עמדי. ואם יבחנני
עם המעם ידעתי כי אצא זכאי בלי סיג כזהב
באשרן אחזה רגלי דרכו שמרתי ולא אט:
ואשרי. זה הוא דרך המישור. ולא אט
מהטות. בשחל ואר אורך ובלשון בהפסקי. ולקמן
מיעות שמרתי הנשועי שה מכח טעם ולא אונים.
לפי לא אמיט מלבי מחוקי. כבר הטיתי לחם
חקי כי המאכל לאדם חוק שלם לא יעבירהו ולפי
מחקי יותר אעשן מוריין ומשמרם בבבי ולא
אהעבר מעשותם מחוק המאכל הקיעה אשר לא
יעבם ולא ישמרו: מצות שמרתי ולא אמיט

מחמת עצבוני ומרי נפשי: והוא באחד ומי
ישיבנו: ונפשו אויה ועצב: והוא באחד
שבאל העשה הטבבר כי אם יאחז בדברי אחד
לעשותו ישלימנו בלי מועד שיאיבנו אחרי
ונעשו אויה ועצב: כי ידעתו אם אותה בדברי
אחד יעשה מהר ומי יאמר לו מה תעשה: ס
והחטא בזה כי אחר שנראה עדיין בעינו לא
מצא בדעתו אויו טעם מספיק רק באות נעצ
רעון: וזה חטא דבריו החלו: כי ישלים חרי
וכהנה רבות עמו: כי ישלים חרי. כי אחר שאין
ליעון להתבא ידעתי כי בידו להשלים חרי.
ולהשיב לי זמנם הערב אשר הגנבתי בן: וכהנה
רבות עמו כלומר נפלאות גדולה רבות עמו:
על כן מעני ובהל אתבונן ואתחד מאמר:
עלכן. הטעם בעבור גדל מעלותיו ס
ודומותיו שהוא גדול ומלך ועושה שלא כן
הדין. וכאשר אתבונן בזה אתחדד מחשבתי:
ואל הרך לבי שרי הבהילני: ואל הרך
מתחלותיו רק הרך בלבי. ואתחדד
אמר: כי לא נעלמו מעני דרכיך ונתעני נפה
אמר: כי פעמיה מזכיר מחלהו היה ס
מהאות שיכרית לבב בא חרך עלו העדות
אחר שעדותה לבן עמו בא זה טעם הפעם
ולי מעוד למה. ומה כי לא הראתה גם מלת

ברוך ה' ל' ועכ
בלא כל תוספת

ג"ל: תמר אלתי
ובלא כל תוספת

ברוך ה' ל' כי

כמה לי וכי לא כמה מעני אבלה הדרות שלא
אראנו: מדוע מאדי לא נעלם ועתים
ודרכי לא חזונים: מדוע מאדי לא
נעלם. חסר מלת אשר אחרי מלת שדי. לי ס
מדוע מאדי אשר לא נעלם עתים ממנו כי ס
הכל גלוי לפניו ואפילו יודעו ומכירו. לאחז
ימון לפי שהוא יוד קיים לבד מדוע יעה ישעי
ארץ לעשות את כל הרעות האלה הסלו אחר
זה דרשנו עלחה. ומלת חזון מגזון מחזון חבעב
ועצמו גבול חבעב: גבלות ישגו עדר
שלו ורעו: גבלות. מלת מדוע
נמשכת עד זה הפסוק. והחטא בזה כי היה
מעגוער על העלחה המשעים וקומם. ועשם
גבלות. ישגו. כעבו לא הסיג גבול רעך ורעו
לעזרך עגם כלומר שהגזילה מתוך יומר בידם:
חמור יהומים יתנו חבלו שור אלמנה:
חמור של יתומים יתנו למלאכתם
יחבלו. ונלו וכן חבל לא חבל: יטו אביון
מדרך יחד חבאו עני ארץ יטו ס
יסובבו לאבוניים שיברחו מן הדרך הישר
לנטותם בדרך לא סלולה שיטוסו מחדים ולנ
יחד חבאו שלא יוכלו להמות ולנכת במסלה:
הן פראים במדבר יצאו פעלם משחרי
לטרף ערבה לו לחם לנעריהם: ס

כ"ל

ברוך ה' ל' ועכ
בלא כל תוספת

מיאוס. חסר הדיבור. כי הרשעים מרוב גאותם
שגוברים במדבר וכל מעשם ומחשבתם הוא רק
מקולת הרשעים כי דרך בני אדם יצא אדם
למעגלו והם יוצאים למלחמה בבקר לשחר
לעורך העצים ומן המדבר לי מדבר נפשי
לו ולעניין לחם כיכל טרפם נגלת הענין
ועצם לעניים פועלי אלו והם מלוכדים
מלחמה בענין בלעדי רק אשר אכלו הנעדי
בשדה בלילו יקעדי. וכרם רשע ילקטו:
בשדה הידוע שאינו שלו יקעדו
עניין המלכים עמו. או הוא כלל הרשעים
ומלה בלילו ואם הוא נכרב מלה אחרת. לי
שוע מלות. כמו השכן באהלו מבלילו בענין
מלת בליעל שוקרא הרשע כן לקבלה. ומלת
בלילו במשבה עם מלת וכרם כלומר וכרם
בלילו. לקט הרשע ונקרא הענבה מעולם
במלקש לקט. ועצם ילקטו. כרמו בלקט.
כמו מעשנה פאה יבדה הסעיף ואולי הנגדי
עמר מ מלון ינקש טעה. בענין נאמר
לעפה. ויתכן לשרש יעשו על דרך עסרשעם
טרבליו בלעו. וזהו הענין. ולפי ולזה
הטיל. יהיה כרם לעשב. ומלת ילקטו שבאל
הנעדים. ערום. ילינו מבלי לכסות
ואין כסות בקרה. עריום ילינו הענין

כי יפשיטו מהבגדים ואין כסות נשאר לו בעת
הקרה לעריכו. מקרם הרים ירטבו
ומבלי מחסה חבקו צור. מזרם
אלה הענים אשר הענן ערומים ירחצו ויזשו
בעבור הקור וזרם המטר הירד מן ההרים
ועצם מלת ירטבו כי הדבר הרטוב פוח לנוע
ולזוע ולכן האורחים בזה עם הרחה. ומבלי
מחסה להתכסות חבקו הערום. יגזלו
משור יתום ועל עני יחבלו: יגזלו
מרוב השור אשר יעשו לו ירחמו אף על
היתום ויגזלוהו ואף הענו יחבלו לי יגזלוהו
ומלת על טפסר לנו ענך וכן עבל השבור.
ערום הלכו בלי לכסות ורעבים נשאו
עמר: ערום הלכו אלה הרשעים
כי יפשיטון עדר הענים. ורעבים נשאו
לי מרעבים נזלו עמר כי יגזלו הענים
הרעבים את אשר לקטו: בין שוריהם
יעהיל. יקבים דרכו ויצמאו: בין שוריהם
לי בתוך הבר כי הוא עשו כעריבה הלעון
בח והוא מומר מאלף משאריהר והחסן
בזה כי הענים יעשו הרעהר והשרים ולא
יאכלו ממנו רק יעמאו כי הרשעים יגזלום
הכל: מעיר מתים יאנקו ונפש חללים

הגשוב ואלה לו יאמר ויעלה: מעיר: כי על
הגשמים שעשין בעיר יעברון האנשים
העגולים אשר בדרכה ובמעט חללים אשר
המיתם ר חוץ לעיר הגשוב לאל יחמם עליו
ואף גם זאת יחיל דרכו ואלה לו יעשים ויעלה.
להגיד כי זה כי העם לא יעשה דבר הטל בלי
טעם המיוסל להת טעם בזה: רחמה היו
בעלי אור לא הפירו דרכיו ולא שבו
בנתיבתיו: המה. כל זה מן הרעה על הענחים
כי הסתיו במדרי אור זהו העם שהוא אור הנפש
המאורות ולא ישבו בנתיבותיו: לאור יקום
לו אם יתגל עני ואביון ובלילה יהי
כגנב: לאור. בברך העכם. יקנלעבו
מאתו למחרתו. ובלעה היכנגב. הלא
נסתר ממו והוא כיום אמת: ועין נאף
שמרה עשף לאמר לא תשורני עין
וסתר פנים ישים: ועין נאף שמרה נשף. קורה
והחילה וסתר פנים. ישים עב מעט שלא
יראוהו והוא בגר המסתיר פנו שלאדם יאו
בגדנם סתר פנים שלמר במארב ישים
עצמו: חתך בחשך בתים יומם חתמו
למו לא ידעו אור: מגן במחתרים בחשך
במקום שהיה רבו. יומם חתמו מגדל

מן החתים. והטעם כי כל היום סגרו בתים בעבור
שלא יראו. זה טעם לא ידעו אור: כי יחדו
עקר למו עלמות כי ציר בלהות עלמות. כי יחדו.
כי העלמות. ובבקר שוים לו למי שנסגר בבקר
במקום חשך. ומלת למו. במקום לו. וכן יסגר
למו. וטעם הסגרו כי יכיר בלהות עלמות
וירא מן הנגעו הראוי לו: קל הוא על פני
מים תקלל חלקתם בארץ לא יסב דרך
כרמים: קל דמעלגל מעגלו ולעריות שיבאות
מהרה. יקלל חלקתם. כי נחמתם אשר היא
בארץ לא יסב אחר כי חלקתם מקוללה
ואין לו טעגה לילך שם לא אכל לפשות דרך
כרמים אחרים וזהו גדול וכרם רשע ילקטו
ציה גם חם יגזלו מימי שלג שאול חטאו.
עיה. כי יובש. והטעם כאשר העיה
והחם יגזלו מימי שלג כן הגזל שאול וחמות
אשר חטאו לשם: ישכחהו רחם
מתקן רקה עוד לא יזכר. ונשבר
כעץ עולה: יפרחה רחם. ומעגנו מרעגו.
מתקן רמה. שיאכלנו כדבר המתוק.
ומלת רמה בזה לשון זכר. והחבא בזה
כי ראינו יעזבהו ויפרד ממנו ויתחבר
לו הרמה. עוד לא יזכר כדרך כל אדם
גם שנאתם כבר אברה. עולה. אוב

עולה: רעה עקרה לאחרך ואלמנה לא
תעיב: רעה משבר מגן ידשך
קדיקר וטעם הזכירו עקרה ואלמנה בעבור
שאין להם גואל. ואלמנה שמו ואלמנה לא ישיב
ויש ואף כי ירע ובא יום ישוב בשוא כיום מלה
ילל והשמים היום השמה המוגעת הנשמרת
הוא הטעל הראוי הטעם יהליל: ומשך
חבירים בבקר אקום ולא ישמין בחיי: ומשך
המשך בזה אף אם כחו ד' ערכי משך אלו
הוטעים בטעם כחו יקום ולא ישמין בחיין כי
פראם ימות ובא בחיים כדרך לקן הימים:
יקון לי לבטח וישען עליהו: על דרכיהם:
יען זה הטעות גם על דרך העליון כלומר
אם טק לו הטם עד עשה כל ריעונו והשאלה
לבו לבטח וישען ברשעתו ויחשב לא יראה
יה ושמהו על הטם על דרכי הרשעים ועוד
הכל ומשלם שבעתים אחריהם: רמון מעט
ומיגון והלכי כבל יחמעון ובראש
עבלת אלמה: רמון עוד מן החל מעבלי הכמל
ועמיני על הסלוח ומיגון הרשע כי יאבד
לא מלדה: המסי עבדי מקרקע עתיר הוא
מבנו הרשע מגן ומוסר הנעוכר, והושע
בחלם לרשע בטחה והדגש הלא להבליע
הטעל בשקל: הטמה והלמו הכה להחל

והעבו המלם בשוא כאשר עשו בויתמו יש בכי
ובעבור היות הדגש במלם בהכרח קורה מתחבר
לשלים חסרון המלה והאומר הומך כאשר הוסיפו
עשאר הדגש במקומו על דרך יפת יומיה כבל
בהבל כמו אין לשחוק כל יקפעון יכרתון
מגן מקפין בלומי שילבו לאבדון ויקפעו מהרה
יגלו ילדיו מגדל מלוה והוא מן הקל לכן א
נדגש המלה: ואם לא אפוא מי יכיחני ושם
לאל מלתי: ואם לא אמרתי מי
יוציאני ואמר לאל מלה ומלה אינה לבא עדך
ויען בלדד השוחי ואמר המשל
ופחדי עמו עשה
שלום במרומיו: המשל עם במקל מוסר הטבל
ופחדי טרוה המממשלה בעבור כי המגמלה
ועמיד והוא כמל עם המשל ועל זה הדרך טק
הטם גם ופחדי יהדון וטעמו מוסל ומרומיו
הישלו ופחדי עושה שלום במרומיו בעבור
שמים אלא יעשו אות הטחידים ואם הם זה כמו
זה והם רבים עד כי אין מספר לגדודיו ועל
מי לא יקום אורהו: לי ידרח: וכן הומי אורי
ויש מספר לגדודיו ועל מי לא יעלה אורו:
ומה יצדק אנוש עם אל ג: יזכה ילד
אשה: ומה איך יחשוב אנוש שהוא אנוש
והוא ילד אשה אשר בעבר יסודו לזה מדין

בורא ומשרר לו מה בכל הגדולה והנוראות האלה:
הן עד היום לא יאהיל כוכבים לא נכון בעינו:
הן יאהיל אורו הלל ותהפכה אחת מכפליו
אלף והשמה בראשו לתשלם ולפי יזריח והטעם
הן עד היום הזה בגלגל הקטן הכל מאיר מאתו
והוא מקשר עם מי לא יקום אוריהו: ואף אם הוא
מאור לא יזוכך כנדו ולא יהכה לעומתו ואף
הכסמים שהם עליונים על הירח ואורם גדול
לא זכו בעשבו בכל אות אין זכותם שלימה בעינו:
אף כי מאוס ומקה נכון מרם הולעה: אף על
שכן כנגד מן האדמה אשר אחריהן לדמה
שאין זכותו נחשב לעומת כבודו ולכן אין להתחר
אחר מהרהורים לחשב בדות לפניו:

ויען איוב ואמר:

מה עזרת לא כח השגה: לשון כח השגה
זרוע לשונו: מה עזרת לא כח כי מה שיעור
עזרתו אין לו כח וחזק ולא תעבור ומלת מה
ועזרת גם מלת השגה ולפי מה שהשגה זרוע
לא עז הוא עדין בלומר שלא הוגע בלום:
מה יעצת לא חכמה והשיה לרוב הודעה:
מה מיעצת אין לו טעם ולא חכמה ומלת
מה העזרת גם מלת והשיה ולפי לפעדי ועשה
גדולה הודעת לרוב במעבר אשר סתרת נדרש
הטם כיצון טעם על מכוני בזה: את מי הגדת

מלין ונשמת מי יצאה ממך: אות בעהאריכת
בעבור לתי הנדרש והתחבור שאינו חכם ויודע
בלזה: ונשמת מי נמלה: וכן מי שמך רבנות
כלומר מה דבור ישאה ממך: מי לא ידע בכל אלה
אע לך יודע גדולות ונעלות ולא ידעתם במעבות
הבורא: הרפאים יחולל מתחת מים ושכניהם
הרפאים: המה להודעה ועלכן נמלין
והם גדגדי הזרע שהם רמים ויחולל יעלחו מתחת
מים בעבור המים המגשקם והשופעים בהם ולא
יזיקו וזהו פלא גדול: ערום שאול נגדו
ואין כסות לאבדון: ערום כל זה מפלאו
השם כי השאול והאבדון הנעלמים בתחתיות הארץ
הכל נגלו לפניו כדרך עדים: נטה צפון על
תהו תלה ארץ על בלימה: נטה עפון על
תהו הזכירו בעבור כי רב הישוב על תהו ברדך
שאינו נשען תלה ארץ כלל החרב והישוב על
בלימה בלי נשענת רק בטבעת הנלגלים בלימה
שהי מלה: צרר מים בעביו ולא נבקע
ענן תחתם: צרר שי קושר כי העבים
בעדות והם מלופים ולא נבקע ענן תחתם כי
ישחת המשם ש העבים יכילום הטם: מאזן
מעמסם שישון עבנו ענבו: מאחז
מהדגש פנ פסא כדרך השמים בסאי מרשו
מלת דבשיות והוא מקום מנ מרם ענו ענבו

והשין מקום סין. וזהו אחיזת עין השמים בהתקדל
בעבים: רוכב חג עלמעי מים עד הבלה
אור עם חשך: חק חג מנחי העין מגג היושב
על חוג הארץ. כלומר שם לחוק ונגד הגושת הגלגל
הסובב עליהם ועד שבלה אור עם חשך והוא
הגלגל העליון שיגוע וביום ויסובב ולא יגוח ובזה
מתקיים העולם ונעשם הזכרים מים כדרך בחוקן
חוג עב עם ותהום אז מרעם מים העבים והתחלים
הסובבים ארץ והארץ: עמודי שמים
ירופפו ויתמהו מגערתו: עמודי
שמים ירופפו מלבנין שלא הוזכרו שם פעלו
והדאיה קמעה השמים. וכן יחולנו ועינינו יגעו
ויזעו ולא יאון מליכם עתה מגערתו וברבריתם
חקום שמוה הדיבוק רוחה: בכחו שמים
רגע הים ובתבונתו מחץ רהב: בכחו רגע
הים. לי שברי. וכן עמי רגע מחץ רהב כל בני
נאות. ואם הם חזקים: ברוחו שמים שפרה
חלה ידו נחש בריח: ברוחו שפרה
פועל חולף הנגוע ברוח הנגלים הרבעים
ולי נגזל מעבר ובטה שמיים עליהם חולה.
פעל עבר ברוחו מעמים ותחלה ארץ והבל. נחש
בריח כי הוא מגל הרלי המבריח ברוחה הנגוע
אז עמני עמי חזק: הן אלה קצות דרכו
ומה שמע דבר נשמע בו ורעם גבורתו מי

יתבונן: הן הנפלאות שסתרים עליו הקיעה
דרכיו ומה שמע מלת מה: לרבלית המיעוט כמו
מה אנוש. ושמע הוא המיעוט כמו ותקח אנוש שמע
מנה: כלומר כלמה שהשגנו ושמענו מגדרת קאל
הוא דברי מוגעו ענגר דעם גבוריתו. ותוקף גבורתו
מעתי לא יושגו ולא יושגנו: ויסף איוב
כ"ו
שאת משלו ויאמר:
מיאל הסיר משפטי שדי
המר נפשי: ויסף איוב. אחר שדיבר כי אין מעבר
בעי דעתו להשיבו הרבה מעלו לעמדם. מי אל
זה דרך שבועה כנגדו. ה"ה וחי כפשוט ואמר מעבר
אשר. והלאו אשר הסיר ממשפטי ולי זכרתי ואשרתי
בגדו וקוה לאמתו ואין הדבר מלעבלי הפעל מהמשפ.
כי כל עוד נשמתי בי ורוח אלוה באפי: כי עד
כל ימי עבאי. ורוח אלוה בי מלאתי מעשה
אם תדבריה שפתי עולה ולשון אל תהגה מרמה:
אם תדבריה. במקום לא תדבריה. וכן כל
אם הסמוך לנבועה. והחפץ בזה כי לא ריעתי
ולא אריעה. וכל עוד נשמתי בי לא אוריה בדבריהם
שאמר רשע כי זה עולה ומשה ושקרי: דרלילה
לי אם אעדיק אלהים עד אגוע לא אסיר
תמתי ממני: אמלה לנגלה לא אעדיק אלהים
בדבריהם ולהוריה שאמר רשע. עד אגוע. בכל ימי
חי לא אסיר ותמתי הגלומי זכרתי והם אגו:

בערקרנ החזקתי ולא ארפה לא יחרף לבבי
מימי: בעדקתי החזקתי · שי אחזיקו
ולא ארפה ולעולם מעדיק עצמי · לא יחרף לבבי
שי לא יכלם ולא יבוש לבבי מדברי רשע שעשיתי
בבל ימי: ירדי כרשע אויבי ומרקקי כעול:
יהי אחר כי אני עדיק כריבי אויבי המריב
עמי ומרקקים עלי להרשיעני יחשבני כרשע
והשול. הוא הוא דרך קללה: כי מי הקרב אלי
שי יבעיר שי שאל אלוה נפשו: שי פטרני מה
הקרבה לחבף שי יבעיר ויבשוך זכותי מחטאתי
אלהשם. שי שאל אלוה נשמו מה הקרבו עוד
מחבופתי: ואמרי אלה ישאל מגזרת ונשאל גוים
וחסר הכון להקל והוצדים הרחיבה: נחרפה
שגלה הנאי: ובעבור ענין אלוה כמשמו ויהכון
שי הוא מגבעלמי הלמד מן הקל ובגנו גל עקירה
ובדמייהם העולה דנים מן הכים הנשוא עוקרידבר
מגזולו: הצנקרנ ישמעאל פירבאן
עליו עדה: הענקתי ישמע אל.
בגבורי חטפתי ויקשיב אליו ויחרי: אם עלשמי
יקבלנ יקרא אלוה בבל ערי: אם לעולה
מלול המרחשבו כו שיהעבנ מגוב מדרי. ואף אם
יקרא אלה בכל ערי: אנרה אהכם ביד
אל אשר עם שדי לא אכחד: אוריה אלמר
אוכם מה שביד אל ומכדיעו והיושר אשר עם

עדי לא אכחד מהנדי: הן אוכם כלכם חזיתם
ולמה זה הבל שהבלו: הן אוכם כלכם חזיתם
בעבו בעבלאותם השם ובמדיעו הישרות
ובהשיבו לרשע רעלו באחריתו ובהיבנו לעדים
לעובלו בסוטו ולמה זה הבל והבלו ולא הוסיפו:
זה חלק אדם רשע עם אל ונחלת עדי עריצים
מאדי יקחו: זה חלק כלהדיל אחרי זה עם.
הנדבנ אלו מעשם אל ומעשהו ונחלת עריצים
אשר מאדי יקחו: אם רבו בנים למו חרב
ועצאצאיו לא ישבעו: לחם: שרידי בנות
יקבריו ואלמנתיו לא תבכיה: שרידי בנו
בנות שי בשאול. ובהפרי זה ישובו כי ימצאו
קברי. ואלמנתיו עשי בנו. לא תבכיה מלוב
עדות אחרות: אם יעבר כעבר בסף ומאמר
יכין מלבוש: אם יעבר: יאסף כעבר
כסף וכחומר הנמשה בשעב. יכין מלבוש לא יבנה
שי הכל יכין לעדה עדות וכסף אמר עבר בעבי
יחלוק אות לרי שנו: יכין יעדיר ולבש
כסף נקי יחלוק: בגה פגע ביולו וכסף
עצה כרי: בגה כעבו כדרך זפ העבבים
מבעחו וכסה שעבאה אשר הכרמים ש נודדיה
ואין לה קיבה בן יהיה בעבו: עשיר ישכב
ולא יאסף שיבו פרח ואינבו: עשיר שי שמן
ועב יקרה בבחרות ולא יאסף ולא יהיה משמן

בשרו לא יגעלם יאכל בבית הבלע מהרה עינו
מקח ומיבכו: לא מראם יבא אחרי. אולי לא
יאסף לקבורה ויתכן כי בא הנה עשוי מקום
עב נמרו ובטל הבחורה ועשיו שהוא עקום
הדרש כלומר שאבי ממנו ויבוה עני:
הדרש
הנשיגהו. כמים מלהות לילה בגבריו סעדה:
השיגהו כמים לי כעטה מים כל
אחוז מהמלהות: לילה דמי על ההוא מדרך
והמר לילה וידמו: בגבריו סעדה. ענין לגעלו
עיאם: ישאהו. קדים ולא ישמרהו
מקומו: ישאהו. יעבריהו לוח הקדים
עבה ולא מן העלם ויעבריהו יבוא מן העלין
והוא מעבר הדגש ל יוצה קרוי דגש הטעם
שורי בחרון ועבוהו טעב בעבריל כמו
נעבריו אות לבם בזוה: וישלך עליו.
ולא יחמל מידו ברוח יבדם: מידו. וישלך
העם על גזירו ולא יחמל עליו ברוח יבדם
כבוד עשיו על הענש שהבשיו בעשיו
ישבם ולא יוסף: ישפך עליו כמימו
ויעלים עליו מומו: וישלך העם על
נעלים ולא יחמל עליו. ישבק העלים הנגוריה
הסלע אשר בו יסבק אות טעיו ומלא עליו
כמימו מדרך יסגר לבו. החבק שב כל העולם
יתגבו ויעלקו עבלטרו ויאמרו הזה הוא

ונ"ל. כי יש לכסף מוצא ומקום לזהב יזקו: כי
יש לכסף. זהו התלה עצן שעבלטרו והזמיר
נבלאות הבורא ואיך בחכמה יתרחיק ביוצ
מקום אשר שם כיש הכסף ויש מקום לזהב. אשר
יזקו אותו העם וכן יזקו מטות לאיזה יעשו ויעשו
ונרחב בענין העדוף בעבור כי הוא בהתבה
והתהה דומה להדעתה אחרי מזוקק שבעבים
וכל הכסף אחר זה סתר חכמות הבורא ונגלאותיו
ומלה יש בעשיה כל הכסתים אחר זה: ברזל
מעפר יקח ואבן יצוק נחושה: ברזל
יש מקום אשר שם מוצא הברזל ויעשבן אשר יש
נחושה. כי יוצא ויצוק נחושה וכן ועל יצוק
עבדי: קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא
חוקר אבן. אפל ועלמות: קץ. לי אין דבר
נעלם מהשם והוא חוקר ומשיג עד קצו והבנית
כלחשך וכלעמוד כי אין שם דבר מכנד עיני ואף
אבן אפלי עמקות שהיא הרחוקה אליו הכל גלוי לפניו:
פרץ. נחל מעם גר המשפחים מעל רגל דלו
מאנוש נגוע: פרץ. עמנו חלק הנחל
ולי מקומות הנעבדים שהיה גר שם. ויש אומרים שהוא
חסר ו' מגז ויגר מזה. פרץ אל מקום שהיה גר
שם. הנמחים מדרגל מדבר שומר המים ודלו
מאנוש שלא עבר אדם שם בגון מקומות בדרון
העם: ארץ. ממנה יצא לחם והחליה נהפך

במוחש: חרץ. יש חרץ אשר ממנה יצא לחם שהוא
טוב: לזריעה כי כולה מעקה והתחיה כהפרסמו
אז ויש אחרת שהיא מליחה ואינה מעבחרת:
מקום סביר חבויה ועמרות זהב לו: מקום
יש מקום חרץ אשר סביר גזרתה ועמרות
זהב לאשר מצא הזהב בארץ החילה: נרעב
לא ידע עצב ולא שזפתי עין חיה: נהיה
יש עתה אשר לא ידע עצב ולא שזפתי ולא
הבינותי אף עין חיה: לא הדרכה: מנ
שחץ לא עברה עלי שחל: לא. בנ שחץ ממני
ס האריה לעון גאוה ומלכותה הוא מלך על כל בני
שחץ עליה הרגו אשר עברי בן הנזכרים ואלה:
ברלמיש שלחידו הפך מעלים הימים: בחלמ
אם הוא שלגרתיך בשאולה ידיו בו
הטה הוצאו מעדיו: בצ. בצורות יאדים
שדב וכלאקר ראוה עינו: ס בעדו
פי שלעים נבקעים יאדים בתוך הצורה: וכל
יקרי שהיה נסקלי מקודם ראוה כל עין עתה
והסרו בעצון לכל עורך אז הוא שב אל האש פי
מאיוקר וגדולה והשובות לפעמו: מבבי נהרות
חבש ותעלמה יוצא אור: מבבי. מנע
עצר הטל הנהרות הוצא אור: והחכמה
מאין תמצא ואיזה מקום בינה:
והחכמה פי חסרות השם אשר מעבר ועזה פלטר

מאין תמצא אלה אדם עיוכל להשיגה ולהבינן
נח: לא ידע אנוש ערכה ולא תמצא
בארץ החיים: לא ידע אנוש ערכה. כי יש לה
מעלה עליה כל ערך ולא תמצא בארץ החיים. פי חיי
הנעמים. כי לא תשג לכם: תהום אמר לא כי
היא ים אמר אין עמדי: ותהום. כל זה
בחרך מאל. והחכמה בזה כי לא תמצא ותהו סוג
השגת. תנור. כמו זהב טגור: לא יתן סגר
תחתיה ולא ישקל כסף מחיריה: לא תסלה
בכתם אופיר בשהם יקר וספיר: תסלה.
מעגל שלא הזכיר מוגבל ועגול לא תערך. לא
מלת לא תערך גם מלת ותמורה ועגול ולא
תמורתה כלי זהב: לא יערכה זהב וזכוכי
ותמורתה כלי פז: ראמות וגביש
לא יזכר ומשך חכמה מפנינים: רומות וגבי
הם מלגלות ולא יזכר ערכם לו לעולמה. ומשך
חכמה גדול ורב יותר ממשך הפנינים: כתם
טהור: זהב טהור: לא יערכנה בעדה פז
בכתם טהור לא תסלה: והרכמה מאין
תבא ואיזה מקום בינה: והחכמה. אחר
שהחיה חוזר ושאל מאין תבא ואן מוצאה שיוכל
ארם ולהבינה ולה שינה: ומנלמה מעוף
עלמי ומעוף השמים נסתרה: וכעגמה
ואף מעוף השמים אשר לרוח נסתרה: אבדון

ומזה אמרו: בראשונה שמענו שמעה: אמרתיו ומזה
זה עלא דרך משל עב הקלונות העבו קיים ואף
אם הם מרבבות העולם לא ישאינה מיאם לשמע:
אומר: אלהים הבין דרכה והוא ידע את
מקומה: אלהים הבין דרכה לא אליו:
כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה:
כי הטעם לו לבדו לדעת זאת כי הוא נבוה על
כל נבוה והוא לקצות הארץ יביט כי הכל גלוי לעיניו:
לעשות לרוח משקל ומים תכן בגדה:
לעשות: בידיו כח וגבורה לעשות לרוח
משקל לדעת כוננו ומים תכן בגדה: כדרך וחשב
ונשער מעט מרבוקת הלבנים: בעשתו לגיטר
חק ודרך לחזיק הקלה: בעשתו סבת
ידוע המיטר גם כי מגבורות הטפ ומגבלותיו
לגבור חק ידוע וקצב: אז ראה ויספרה
הכינה וגם חקרה: ויאמר לאדם הן יראת
יי הוא חכמה וסור מרע בינה:
אז ראה ויספרה: כי מאז וקדם ראה הטפ החכמה
ונגלה אליו: ומאז ראה בהפיקו הוא טוב אל החכמה
וספרה: כי חקרה: וכן לתבונתו אין מספר אין
חקר: ובעבור כי בהספר ובחקירה ובהגדירה
יחקור המלוך הדברי נרחב בלשון על דרך אם
אם אמרו שמים מלמעלה: ויחקרו מוסדי ארץ למטה:
ויחקרו המקום ויבינו: ויאמרו הן יראת ה' הוא מה

מה שעיר לדעת: וכן הטיבה אשר פעל לו ובו
להתעצם ודיבו בזה והחכם המעבה בחרך כי
אמר לחבריו אתם אומרים כי לא ידעתיב הטפ ומה
ידע בלתי לטעם בודע אלמה ולא כריכם אתם
יודעים טעם לכל עצבי העולם ובפלאותו וכפי
להם קצתם יש מקום שהוא מעבה הכסף והזהב
ומקום הראוי לדגן ולחרוש ומה אחר שאינו חוזר
מקום ולזה אז הוא לבני דבר ומה מקום משובח ומה
אחר חרב לבריה ההולכו לתר טעם בזה הענינא
לכם זאת החכמה הוצנה נמצאה עלתי לטם לבדו
כך לא הוכלו לדעת מה טוב ומה רע הקנוע אל
האדם רק שהטם לבדו יודענו כי הוא ערך
החכמה והשכל והכיבה לא חלק לו: בהיבה מיאם
ליראה את השם הכבד והנורא:
ויסף איוב שאת משלו ויאמר:
מי יתנני
כירחי קדם כימי אלוה ישמרני: מי יתנני
כירחי הראשונה ומלך קדם העשרה גם למלך
בהעבלתי הראשונה ומלך קדם העשרה גם למלך
כימי כי הוא סמוך והראוי כימי קדם אשר אמרה
ישמרני מכל רע: כרולן נרו עבי ראשי לאורו
אלך חשך: כהלו
והוא מה כנוסה מהענני הכסל והראוי בהחלו
בשחק החלם לעשותה אף כמלה הה' בעבור
תנש שנ הה' יחד: לאורו אלך חשך במקום

משל על עולמו הטוב: כאשר מיחלי מעלי
חיתי בסוד אלוה עלי
והלי: מימי
חרפי. קרבתי מגנ חורף כי אז יחל זמן הדרש
ומדבריהם זה בחרפי האבהלי. בסוד אלוה
לא מובריר אלוה. וכן אל נעמין בסוד קדושים לא
יטמרו משוד מגחקים. חבריה ועדה. בעוד
שדי עמדי סביבותי נערי. בעוד שדי
עמדי לעזרני. סביבותי נערי. כדרך כן בנ
הנעורים: ברדתן הליכי בחמה ועדי יעוק
עמדי עלני. עמן: ברדתן הליכי. כמו
הלכותי לחיים מכשל מדרכי עדי כי חלקו
מחמאות וחסרי אלף חמאה מאמר חסרה
מאמרי יפהו הרמים שעגנן הארמים. ובגבור
האסורים. יעוי יעוק. מגל אלהקפע
עוברו שדומה שנובעת ונתבת לו מהעור:
ביעארת שער עלי חרת ברחוב יכין מלשבי:
בעשתי שערי. הפוך והרחוי עלי
שערי קדם: ראונו עברים ונחבאו ישישים
קמו עבדי: ראונו עברים ונחבאו. כי ישמן
מעבם: שרים עברי בגלים כפ ישימו
לפיהם: שרים עברי בגלים. הבית
נוסף כמו יתעוין בשפה: קול נגרים
נחבאו ולטוב לחכם הבחה: קול. אף הנגרים
הם

בגשים

בגשים להשמיע קול וקולכן נחבאו בהיבקן
מלכה נגרים ואף אם מבה קול יחידי על
דרך קטנה גבוהים חוטם: כי אזן שמעה
ותאשרני ועין ראתה ותעדני: כי אזן מלה
כי לראלה עגן לאמרתי. אזן שמעה מעבי
ותאשרני. לי ותעדני. לי רגדלנו
ותגשאנו. וכן עד לאמים. לי עמו ורם:
כי אכלנו עגב מעוגב ויתם ולא עזבך לו:
כי. זה עגב האשור כי אכלנו עגב מגזלו
ויתם אשר לא עזבך לו: ברעת אודיעלי
תבא ולב אלמנה תרנין: ברעה
אבר. מרוד ודע. וכן הנו מבר לאבדן הטו
הדוה מודרי יהדה ויעבר ריעו: ולבאונגה
ארנין. אמרחה בהנביה סה: ערך
לבשתי ולבשתי עבעל עגף מגפני:
עדין לבשתי ולבשתי. עי כיהוה בבדי
בבעל ועגף יכסו אדם ויסובבהו כן מעפני
ושרי ואמרתי יסובבני: עינים היתי
לעור ורגלים לפסח אני: עינים. על דרך
והיה לבו לעינים ורגלים לפסח אני. כלומר
שהיתי משליך יהבו עלי ודיב אשר לא
ידעתי אחקריה ואבא לאמרתו. אבן אנכי
לאשונים ודב לאחרונים אחקרה: ואשברה
מהלעות עול ומלתי אשליך מתוכה:

ואעברה מרבבות עול שמעליך העליך ואריב
הרעב והבל ומשנו אשלך ערף כדרך והשתי
אה בלבנו מטיו: ואומר עם קץ אל אוגיע
קהל אדם המים: ואשר בעשרתי
ערים ומשמני וכרמיהם עשתי ורבבתי עם קני
אוגיע. מי עם בני שלא יפחדו פחדי וכרבוי החול
ארבה ימים: שרשתי מתחת אלי מים ועל
ילין בקצירי: שריתי עצה יסמר
השפע טובתי ומעבלתי הרשעה. מהות אלי מים
שלא יפסקו מימיו. ילין. יגוח. ויתעבב בקצירי.
מי סעתי. וכן ועשה קצירי: כבודי חדש
עמדי ומשתי בלבי הרחלך כבודי חדש כמל
יום הייתי מוסיף כבודי על כבודי. וקטתי אמר
עדי ויחליף ומעיר. רמיז בלבו והוא משל על
מודאו: לי שמעו ויחלו ודמו למו עצתי: לי
שמעו שהייתי מדבר הייתי נשמע שהיו
מקשים ומיחלים לדברי ודעתי ויח מיטו עדי
עד שיסמכו עצתי ואחריה לא ישבו ומלת ויחלו
מהדגוש והעמדת ודנאות הלגר בעבור ה
ההסכם בדרך מעבר הים נזלו והמם והוא
במי לה למו נוסקים" ארחרי דבריי לא ישבו
עבלמו יבוש מלכי: אחרי דבריי. מי
עצתי לא ישבו כי יקבלה ועבלמו תבוש מלכי
בעצתן ונזל בטל ומדיני: ויחלו. כמטר לי

במות

ומיהם מעבר למלחים: ויבלו. כאשר ייחל ארם
למיטר כן יקוו לי ולעצתי. ומיהם מחו למאול
עצתי. גם מכר למלחים. אשרבכן דרכם אליהם
לא יאמינו ואור מני לא ימי לון: אשחק אם
אשחק ואלעג אליהם לא יאמינו עשים עצמם
כלא שומעים וכאינם מאמינים כי בכל זאת אור
מני הוא המאיר לא ישילון להקלבי ולשחוק עלי:
אכרחר דרכם ואשב ראש ואשבן כמלך בגדוד
כאשר אהבים ינחם: אבחר אני דרכה
לבחור דרכם ולילך עמהם אשבראש מהיה מלך
עליהם ואשבן כמלך בגדוד וכאיש אשר אהבים
ינחם שהכל שומעין מעשיו הטובות כן יקשיבו
אל דבריי" ועתה: ״ שחקו עלי עניים
מבני לעגים מאסתי אבותם
לשית עם כלבי עאני: ועתה בהתחבר עלי
הזמן שחקו עלי עניים ממני אשר מאסתי אבו
וגם מהבעלותיהם ואבותיהם עניים ושפלים
ממני כל כך עד שמאסתים לשית עם כלבי עאני
לשמור כי היו מחוסים בכל דבר: גם כח ידיהם
למה לי עליהם אבד כלח: גם כח ידיהם
למה לי. ממנו לא לי. וכן למה ישנו כמו מי שלא
היו עייפים לי מרוממה ולא יועילו ולא יזיקו כלכך
כי הם מחוסים עליהם אבד כלח. כי זקן ואין
להם תועלת בשום זמן: כרקר נבלן עבור

העברים עזה ומעט עזה ומעזה: בחסר
ובכתב גלמודי: כלכך הם פחותים עכל ימותם
עמדו בחסר ובכתב ובמקום גלמוד וחרב שלא
היו ראוים לעמוד בעיר והם עורקים ובאים לגתן
עזה ואשר ואפסה: הקטפים מלוח עלי איש
ושרש דרגשים לחמם: הקוטפים הכורשים
מלוח עצם שהוא טוב לאכילה עי הקבו בלעגן
עלי איש: במו ושיח ושרש דרגשים להתחמם כי
יעורך להם הגבור כי האוכרם במקום פרין גלי
מחסה: מן גו יגרשו ויריעו עלי לגבב: מן
גו. כי ריחך העיר יגרשו. יריעו עליהם
מן אויבים כי יריעו לגבב בערוגין נחלים נטפו
חרי עפר וכשים: בערוגין עם בשקל
גדוד. או בעזקל יקוד מהיותו מוכרת והוא עקר
שעושה הטחל כמיבוהיו והענין יבאו לעמק
ולהתחבאות בגקרות הערים ובגקיקי הסלעים
ולא יגיעו ביישוב: בין שיחים יבהרו תחת
חרול יסבחו: בין שיחים. אילנות. יבהקו. עירי
יעקבו. והלא מומר בחלף. באקה בני ישראל. תחת
חרול יסבחו כי ישאסף ויתחברו מגן סביבו
בני נבל גם בני בלי שם עבאו מן הארץ: בני
נבל. שם להקלון על פחיותם. ומלת נבל
הפך נדיב בני בלי שם מהות פחיותם לא היו
נזכרים. נבאו. כי נכנעו ונשפלו יותר מן הארץ

שהכל דורכין בה והוא מגזל רוח נבאה: וערה
בעברים היולי ואהי להם לאכלה: ובהה
בהיותכם עלי זמנ לשנאם עלי דרך אב מבנים:
ויעבור ממני ומעבר לא חשבו לך: ויעבור.
ריחו מני. כדבר הרעב. שמרחיקים אותו
ומעבר לא חשבו דוח כל כך הקלוב: כי ידעון
מרח ויעבר ורפן מפני שבחו: כי יהיי
ריח. כי אזולי. כי המבלין אותי היה ממנו הסם
ויעבר ונהן מה ביד מעבר לעבורתו ורפן המריחו
מעבר שלחו והסירו ומעבר כי בחבר ולא בושו:
על ימין פרחת קמו ריגלי שלחו ויסלו עלי
מרחוק אורם: על ימין. כי על ימיני לשנא
בני הילדות. ריגלי שלחו. רחוב והשלוב. ויסלו עלי
אחר שהשלוב דרכו עלי: נתנו כי חבלי להוות
אועלה לא עזר למו: נתנו הסגיר מומר
מעליהם עזרי דרכי להמילם להורתי ועשיו כל כך
הם זרוים לעזרת לי הנה שלו ועשיו בם לעזרה
ויעבר לא עזר למו והם היו בני נבל שלא היה
להם עוזר מקרוב מרוב פחיותם: כפרין
ריחם אויבי: תחת שואה הרגנלו: כפרין
ריחם. שיעבדו בו המים בשוף יאותו יחד עלי
ותחת שואה. כי השואה הרגנלו בעורה:
הדפר עלי מלאת הרדוף פרוח נדיבתי הבעב
עברה ושעתי: הדפר. שעלמה

הזכר שם שועלו ואינו קפיד בין יחיד לרבים ולא
בין זכר לנקבה. הרדף כל אחת מהבלשות בדיבורי
מעלתי וגדולתי. וכעב לי שכלרה מהרה. ועתה
בעת עדתי. יאחזוב ברבר העאחז שאינו כמסדר
מהל הערך בעבר עברה ישועתי: ועתה עלי
הזכרתך נפשי יאחזוני ידיו עני: לילה
עצבי נגד מעבלי עדיקו לא ישכבון: לילה עצמי
כיל. לי הלילי. ועדיקי. לי מכאובי המעריקים
וכוסים אותי לא יבוחו ויהיה עדיקי מתעבבי. ולי
יונה לי עדיקי הנודין כי הם מינגעגע הפעדים
מהנגעים ולא יבוחו: ברב כח יתחפץ לבושי
כפי כתנתי יאזרני: ברב כח. חלי יתחפץ
לי יאזרנה ויסתבר לבושם נגלי ויתחפץ באותי
עתי דעבדי הנעם שאשר יסוב לי הכתונת הת
הענאר לן יאזרנו ויסובבנו חלי: הרב לחמי
ותרבשל מעבדי ואדני: הורני לחמי השלמני
ולל זה כי הוא יוסב בהור האחר: אשוע
אליך ולא תענני עמדתי והתבונן לי:
אשוע מלת ולא תענני בתשבת עם מלת ודש
והתבונני. ענני ולא התבונן: תהפך
לאכזר לי בעצם ידך תשטמני: ואף
הם עמדתי שתפלה לעבד בעצם יד. לי בכח
מכחך. תשטמני תבבי מכת אויב: תשאני
אלרוח תרכיבני ותמוגגני תשיה:

תשאני לי הגבהתי. ואמר כן על הפלגת הפלה
והשבר. ותלג תרכיבני. על דרך הפלגת מעמים ארץ
ותגוגנני ותשיה. לי תמוגגני ממני. ותפיל ממנו שכלי
ומדעי: כי ידעתי תמות תשיבני ובית תמועד
לכל חי: כי ידעתי בלומר מה תקותי אחרי
זאת ידעתי כי לקבר תשיבני רמז לאדמה אשר לקח
מעם מלת מות. כמו לקבר. וכן עדידין במות יקבר
ובית מועד. לי הקבר הוא בית מוכן ומזומן לכל
חי: אך לא בעי שלחיך אם בעיתו לקן שוב:
אך לא בעי. לשון חרבן ושממון והוא הקבר.
והטעם זה ידעתי באמת כי אין מי שישלח ידו לעב
לעזרני אחר הייתי בקבר ואין לי עוד שבר. ולא
בעדי הקבר להם לנוטה הידידות שם עול הגאוה
לעות משם. אז לי שוב. ממון מגן הינריך שונך
והטעם לא יועיל הון וכבוד לעות מן הקבר:
אם לא בכיתי לקשה יום עגמה נפשי לאבון:
אם לא בכיתי. באמת בכיתי לאיש קשה וגם
עלקרותי עגמה. לי דאבה כי טוב על שהייתי
עדיין ועשיתי כל זה קוותי לטוב וגם מן הרמה
על אסרי באתי רע. כי טוב קוותי ובא רע ואחכה
לאור ובא אפל: מעי רתחו ולא דמו
קדמוני ימי עני: מעי רתחו. בחום הסחין. ולא דמו
לי ולא נחו כי לשון דמיה טופל על סלוח הקול ועל
סלוח מעשה. קדמוני באוי. וכן לקדים עיך לבא

לעמך: כדרך הלכתי בלא חמה קמתי בקהל ואשוע:
קדיר הלכתי: מעל אלהשך הערות בלא חמה הטעם
בכול קמתי בקהל שלא אוכל לעמוד על עצמי אשוע
על עצם מכאוביי: אח הייתי לתעים ורע לבנות
יענה: אח דמיתי להם לתנים שבמדבריי: עוני
שחר מעלי ועצמי חרה מני חרב: שוני שחר מעלי
כי אשר מעלי שחר בעצם המכה: ועצמי חרה
הטעם מכאב מני ושכן חרטים במדבר: וכי ובעם
העצם כי חורב המכה: ויתי לאבל כנורי
ועוגבי לקול בכים: ויהי נהפך לאבל כנורי
ועוגבי לקול בכים כמו בכי: וכן ותקעם כמו
ותקעה: ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על
בתולה: בריית כרתי לעיני שלא יסתכלו
דבר רע ולא אתבונן להביט אפילו הבתולה שהיא
מצויה כל שכן אשת איש: ומה חלק אלוה ממעל
ונחלת שדי מרומים: ומה חלק כי שבר
שהשבתי ונמולי מפאתי גדול על זה:
דלא אויד לעול ונכר לפועלי און: הלא כי
האיד נכון עלי שאמוד כוחי ומעוזה ונגיל
לא היה נכון לבא לאדם פמוני לקיאות ונכון לעול
ולפועלי און: דלא הוא ידאה דרכי וכל צעדי
יספור: הלא הוא כי הוא באמת ידאה
וכל צעדי יספור וידע שלמותי: אם הלכתי עם
שוא ותחש על מרמה רגלי: אם כי לא הלכתי

(משלי ה' כ"ג)

לא 11

עם איש שוא: ותחש על המדרשים עתרי: מהרה:
מנגן חוזה לעזרני: עלדרך רגלים לרעירעו
ומהרו ונ: ותחזה הלי אינה מורה כן כי ראויה
להקים על מעמדו ותהי עשרה ומאוד עינו טרינו
עלהא עקרו מנגן חזה ומאזל ורחש והעגל ולי
ריעבבה על דרך ואנחנו מחשים כי העבוב מהלוך
ועבוב הדבור נכנסים בתחסון אחד: ישקלני
במאזני צדק וידע אלוה תמיתי: ישקלני
כי אם ישקלני במאזני צדק וידע תמיתי אם
הטה זה על דרך ישרו: אם הטה אשרי מני
הדרך ואחר עיני הלך לבי ובכפי דבק מאום:
אם הטה זה על דרך ונטו מני הדרך הישרה ובכפי
מאום מן גזל ושוד עבירה ולי מום כמו מאומה
ואם אם הזמם נחורה: אזרעה ואחר יאכל
ויאצאי יעקרו: אזרעה אם עשיתי זאת
ישיגני זה הגמול ולי ישיבו כרמי הזרעים והוא
דבר והבו: אם נטתה לבי על אשה ועל פתח
רעי ארבתי: אם נטתה לי מחשבת אשת זולת
ועל פתח בתי ארבתי אם האיש בביתו: תטחן
לאחר אשתי ועליה יכרעון אחרים: הטחן
לאחר אשתי זה יהיה גמולי: כי הוא זמה והוא
עון פלילים: כי הוא זמה לי העבירה הזאת
גדול היא והוא עון פלילים: וכן הזכיר לגנותה אך
השפעה בזה המלה על דרך וכן היה בה אלהשלי:

(איוב ל"ד ל"ד)

כי אם היא עבד אבדון האכל ובבל דבאתי משרש:
כי אם היא נמת אשת איש. ומתר ישרים כדרך
דכי ישראל ישרשו והבית נספת במלת ובבל.
אם אמאס מעשנו עבדי ואמתי בריבם עמדי:
אם אמאס. כי לא אמאס מעשנו עבדי בהלכה
רק אקבל דבריהם בטרם ולא אהיה כ לדבריהם:
ומה אעשה כי יקום אל וכי יפקד מה אשיבנו:
ומה אעשה כי יקום אל. אם הדעותי מעשי. וכי
יפקד. כי יבחון ויבחן עניני כדרך ובפקדנו
לבחיים והעדי לרגעים תבחנו. אם ימעאו רשע
מה אשיבנו לא אמעא טענה: הלא בבטן עשני
עשהו ויכננו ברחם אחד: הלא בבטן.
עד אל העבדי כלומר למה אמאסנו הלא אב אחד
לכלנו. והכנו מן בקל בשקל יצרנו ודיגשות
הטע הטעת להיאות בו סימן המעשל והאל העבדי
ומלת אחד הוא הכולו. ובפרק. כי מאת ברחם
ויברכני. אם אמנע מחפץ דלים ועיני
אלמנה אכלה: אם אמנע כמו האמנע לעשות
כלומר שלא הייתי עושה כן מחפץ דלים. כי
הדלים מחפצים שלא אמנע משאלות לבם. ועיני
אלמנה אכלה. הטעם לכלון ביאת בהעדרי החפץ
והמשאלה. ומלת אם ושאיל גם במלת ועיני
אל אלמנה אכלה. גם מלת: ואכל עדי
לבדי ולא אכל יתום ממנה: כי מנעורי

גדלני כאב ומבטן אמי אנחנה: אם מרמה אוכר
מבלי לבוש ואין כסות לאבין: כי מנעורי גדלני
כאב. כי גדל עמי החטא כאלו היה כן אבי. ומבטן
כי אנחנה האלמנה עמי כאלו יעזה מבטן אמי
קבלוהו בלבד. אם זה דמן בבית אחריה אוכר
עני ומרוד: אם לא הרכיבו חלצין ומגז כבשי
יתחמם: אם. ולא לאמרה דבר. בלבוש
חלצין. בעבור כי אכסה מערומיהם: אם
הניפותי על יתום ידי כי אראה בשערי. עזרתי
אם הניפותי זה הדמן בכסות אחי זה ואף עליהם
ואין עוזר לי. ואף כי עזר בשערי עזרתי רב עוזר
כתפי משכמה תפל ואזרעי מקנה תשבר:
ברתי אם עשיתי זאת ויהיה גמולי מדה
בנגד מדה משכמה תפל. ברמיה. וכן הא מלקה
והמוי במשיך. אם הם שמוה על דרך גבע גבעה.
כי פחד אלי איד אל ומשאתו לא אוכל: כי פחד
אלי איד אל שיבא לי. ומשאתו ומפחדי נאה
ומגורתו וכן משאתי ינורו אלים. ואמר שמשרתי
בזה הענין בעבור כי רוממותו לפחיד: אם
שמתי זהב כסלי ולכתם אמרתי מבטחי:
אם כל אלו אם אמר בראשי הכסוקים לשאלה
כלומר שלא זה ואם שאמרתי דברי. כי הקשרתי זהב
בסלי. כי מבטחי מגן כי. יהיה בכסלך ולכתם
הטעם כמו: אם אשמה שדה חלי וכי

מה כתבונם והחכם שיהיה שומע ויגיה
ויגדיל: וגם יהיה שומע יכתוב ספר ויבין
כמו שאמר מי יקום אמן ויכתבון מלי: אם לא
על שפטי אמתכם אשפטיכם עצותי מלי: אם לא
באמת אכתבו זה האיש המכתב על ספר דברי
ריבותי אענה לי אקמיכם כעצותיכם לי:
מספר ענדי מגדים עמו נגד אקדמנו:
מסתרי ענדי כל עצמי והליכותי אגדו לו
מחשבותיו ומקרבתו אלי: אם עלי אדמתי
הזעקה ויחד בכמה יבכיון: אם עלי זה
הפסוק והסרוב מחמיו הבקים בפסוק ותחת חטה
יעלה חוח אדמתי תשעה מלא אקיים מצות הבנות
מה אי מישיה נבולה ויחד זה המלה מעצות
לרבות ולחמשה ממלת כל ובזה היא מלת מעטו
וכן יחד לא ידומנו: אם כחי אכלתי בלי
כסף ונפש בעליה הפחתי: אם כחי
מאז לא דעשה את כחו והוא המלי בלי כסף שלא
אפרע מעבלת השמים וכפשו בעליה הפחתי זהו
השפיל הפחתי כמו ויסקותם מעט נפש
תרזת חטה יעלה חוח ותחת שעורה באשה
הגמר דברי איוב: ותחת חטה זה יהיה
נמולי אם עמיתי זאת באשה: מין מצעי הדשה
מגזלי ויעמד באשים וישבתו שלשת האפשים חמשה מעבדת

מות איוב פיהו עדיין בעמו: ויאמרו כי הוא
עדיין בעמו ולא יכלו לענות בהרשיעם אותו כי
הוא ממדה בדבר והנכון כי לא ריע לענות אחר
שראו שהוא עדיין בעמו ולא יכלו לענות בהרשיעם
ותשובתו לפשיל: ויחר אף אליהוא בן ברכאל
הבוזי ממשפחת רם באיוב חרה אפו על
צדקו כמשו מאלהים: ויחר אף אליהוא הבוזי
מבני אחי אברהם ואת בוז אחיו אותו הוא
מבני ישראל ממשפחת רם אבי עמיכרב:
צדקו כמשו מדין הבאו לו מפרת אלים שהוא
על חמש בבקיו: ובשלשת ריעו חדה
אשר עבר אשר לא מצאו: מענה וירשיעו
את איוב: וירשיעו את איוב תקון סופרים כפ
יכול מאחרי לא מצאו מענה שהודיו שהשם
ועות הנשמע: ויחר אפו אחרה אפו על שהי שיעב
ו את איוב שאמרו לו הלו ויעבוד רבה והרבה
מקרקאות בזה שנדמו מלכם שהוא רשע גמור:
ואליהוא חבה את איוב מדברים כי זקנים
הימה מלכנו לימים: ואליהוא
לא כן ידמה שיהי כפרע: חבה לי הקדש
על שהרבה איוב דברים ועמד המדינו
כי היה סבור שיענהו ריעו אשר היו זקנים
ממנו לימים: ויראא מליהוא כי אין
מענה בפי שלשת האנשים ויחר

אמר: וכדאורו כי אין מענה בפי שלשת האנשים
הרה אפי שריאה כאלוהורו שהשם יעשה משפטו:
ויען אליהוא בן ברכאל הבוזי ויאמר:
עניר
אני לימים ואתם ישישים עלכן זחלתי ואירא
מחות דעי אתכם: זחלתי. פחדתי. ונקראו
הנחשים זוחלי עפר בעבור שיפחדו מהם בני
אדם כענין האימים לפנים. ל׳ יונה ל׳ אחרתי
לדבר מלשון ערב שקראים לכוכב עברתי
על הראחרו בהלוכו אל זחל: אמרתי ימים
ידברו ורב שנים יודיעו חכמה:
אמרתי בלבי ימים ידברו. מנעוי ימים ומלת
חכמה נמשכת לאחור למלת ידברו: אבן
רוח היא באדם ונשמת שדי תבינם:
אמן באמת סבה החכמה כי רוח באדם הבן
אלו מתורת האל זהו נשמת שדי הנמצא הוא
המשפלת הנזכרה מקודם ונעשה הבינם שפל
מלת אנוש מעיר הוא המון: לא רבים יחכמו
וזקנים יבינו משפט: לא רבים גדלים בענין
אין בהגבורה. ומלת לא. הנמשכת גם מלת וזקנים:
לכן אמרתי שמעה לי אחוה דעי אף אני:
לכן אמרתי אם עניר שמעה לי
אחוה דעת דעי כמו דעתי: הן הוחלתי
לדבריכם אזין עד תבונותיכם עד

72

תחקרון מלין: הן אזין כמו אאזין ונחה אלה
ואברך מהר אלהים אי הם שני שרשים. עד
תבונותיכם. עד שתתבונו ותחקרון מלין
שהענותי נכוחה: ועדיכם אתבונן והנה
אין למיוב מוכיח ענה ממדיו מכם:
ועדיכם. לי בעדכם מדבריה אתבונן כל
בדבריכם. והנכון כי לי ועדיכם דבריכם
כמו האזינה עדי. הם נגזרים ממלת עדין
לבלים. וכן המשמיע בטוב עדייך. ומלת אין
נמשכת למלת ענה: פן תאמרו מצאנו
חכמה אל ידפנו לא איש: פן תאמרו
ידעתי כי זאת הענה תאמרו שחכמה היא
שלא לענותו ותעתה לאל ותאמרו כי הוא
ינחנו: ולא ערך אלי מלין ובאמריכם
לא אשיבנו: לא טובה ענתכם ואני
אענה מדעתי וידאחר לא היתה עמי כי
לא ערך אלי לתמה הדברו כי כלם: חתו
לא ענו עוד העתיקו מהם מלים:
והוחלתי כי לא ידברו כי עמדו לא ענו עוד:
חתו שנבהלה הדבור מפיהם. העתיקו
מועל עומד מנ׳ ועתה משם. והוחלתי
עמדתי. כי אולי ידברו כדאותי כי לא
ידברו כי עמדו. שהן. ולא ענו.
אמרתי בלבי: אענה אף אני חלקי

ל׳ה: אמר אלוה ואבדך (ויקרא כ׳ה. ל׳ה)

ל׳ה: אמר אלוה

מחזה דעי אפלני: ועונה אף אני חכמי דרעי
איוב ומלת ועונה מהמטסף, ומהחות האלף
יורה על זה: כי מליצי מלים העיקרני רוח
נטע: חסר אלף. וכן מלו תוכר מרמה
העיקרנו מנ: מעוק עגרתנו שהאיר מהאה
לדברי: הנה נטע מין לאיפרה שאבות
חדשים יבקע: הנה כמין כל כאובין אובות
עודות חדשים שדרסם להבקע יותר ולבעבין
ארברה ויבוח לי אמרה שמרי ואענה:
אדבלה ויבוח לי. מן המעוק שאוב
בן עזה כאשר אמר הנעק הנו: אל מן
מעשו מני איש ואל אדם לא אכפה: אלמו
אשא אכבד להחנעו וכן לא אכנה לקיאותו.
כעס להחנעו: כי לא ידעתי אכנה כמ
מעטנו יעשני עשני: ואולם שמע נא אוב
מלי וכל דברי האזינה: כי לא ידעתי איך
עבעי בכל אכנה מקול. וכן עדי אדגעלה.
וכן הסתר ואקנתך. ישאני יעקדני. מנ: למעל
אוהה: והעבן הייתי מעחר שיקדני בזאת
בעבנו זמן אם הייתי לגל בכר: הנה
נא פרחתי עי דברה לעוע בחכי:
לעוע בחכי: כי אמר בחכי אן הדבקה עד
הנה אן הוא בדרך כי אמת יהגה חכי:
ישר לבי אמרי ברור מלבי: דבר ברור אן הוא

ישר לבי אמרי ברור מלבי: דבר ברור אן הוא
הפך. הנה אל עשתיו ונאמרה שדי הרשיעני:
אם הכל השיבני ערכה לפני הרשעה:
רוח אל עשתיו כל זה אמר לפרים הנה אימתי לא
הבעתך כי אם כבדו ואי מעאת אל פגוך לכך
אין לך לדון מפני אם הכל השיבני: הן אני כמיך
לאל מהמר לרעתי גם אני: הן אני כמיך
בדבריך אשר שאלת לאל ואכיח לנגדי עם אלוה כי
אם אוכיח בזכך ובינו: מחומר קורעתי וחעברתי
ובאיתי גם אני כמוך לכך אימתי אל הבעתך:
הנה אימתי לא הבעתך ואפי עליך לא יכבד:
ואפי. כמו כפי והאלף נוסעת כאלף
אנלי טל. אן שמוה לתעלום המלה בשאסיין הדגש
ובדיגשו מנטע והענן בדרך שאמר איוב לעם
כפר מעלי הרחם ואימתך אל הבעתני. הסיבו
אליהוא אם כבדו במוך ודוכל להתוכח עמו ואמרתי
לא הבעתך ובכי כמגדר מכתי לא יכבד עליך:
אך אמרת באזני וקול מלין אשמעו: אך אמרת
בהתוכחך עם לעבך שאתה עריץ וזך אנו
ביה כלי דמיין. ולי אף נקי ובר מדברי רבו אל
נקיי לא יחוקו אדרי ראשו: הן אמר כבי פשע אף אנכי
לא ענו לי: הן הנאות עלי ימצא יחשבני
לאויב לי: הן גם זה אמרת כנגד הטל. ונאות
לי הסלות כלומר הסרות מלמעלי ועליות ימצא

ויבראו עלי. יחשבו לאויב לי זה מבריח האויב
לבריח ולחמא עליו דברים לוקן: ישקם בשבי
רגלי יומרי מל מרחוקי: ישב
נס זה אומרת
בגדי ושם בשדי נחשתים ובבלים מלאון המוי
היושב בסביבה מו באשדות: וזו כמו שיר המעלות
בדרך והטית בעוד בהטיתו באמרו בעד נחשבנו
והטעם לעודד כי בו ירחו הטוב מעבדי בדרך
יעמדו מל מרחוקי: הן זאת לא עמקך
מעבר מי ירבה אלה מאבוקו: הן זאת מי בדברך
על העם לא יעריכו ולא יעמוד דבר ולכן אענך
מי ירבה אלה: מי יגדל ומעלה יגן לי יותר מאנוש
ולא יאות לדברי לעשו דברים האלה:
מדוע אלין ריבות: מי אדה רוה לייב
עמי וכראשיך שלא יעבה הנעיח דבריהם כנגדי
זה לא יתכן כי חזא פרי עלינו ומרתו שלא יענה
לאדם לכל דבריו: כי באורות ידברו אל בשלום
ובעשים לא ישוביה: כי באחדת ידברו מי
בדרך אחת: ובעשים לאשר לא ישוביה הדרך
הראשונה יוריענו מעם מעיה: ברחלם חזיון
לילה בנפל תרדמה על אנשים: פחד גזרות
עלי מאפה: בחלום זאת היא הדרך האחת
אשר ידבר בה האל ואז יגלה אזן אנשים להזכיחם
בחזון לילה: אז יגלה אזן אנשים ובמוסרם

13: לא כן

13 עמ' 12
(ראה בפירוש רש"י ל"ג)

יחתם: ובמוסרם יחתם מי יגלה אזנם ויודיעם
מאמרי המרכיל עליהם ובעבור כי חטא העגל מי
מודיע עונו ומבריחו ומגלה נאמרתם בזה לאון
האיש: להסיר אדם מעשה וגאה מגבר
יכסה: להסיר זה הגלוי יעשה האדם להסיר
אדם ממעשהו רע וגאה: כמו גאוה ויוכן מי יכסה
יבטיח הסר גאותו וכל זה כסוי והסתרה אז יכסה:
שחתיו ימנע הסל ישאה כי עקר גאוה ראשית העין
יחשך: נפשו מעי שחת חייו מעברי מעלה:
ואחר אם ישר בדברי החלום יהיה ומנע
האדם מרוחה שחת: וחיתו נפשו החיה בעלה חרב
הממית כמו ואון מעלות במלה מה: ודאוכרה
בפאוב על מטתו ורוב עצמיו איתן: מי מכאוב איתן
והוסה אם לא ישוריה ונסחת החלום ויכחנו האדם
שנה ממכאוב: ורוב עצמיו איתן: מי ממכאוב איתן
חזק ורבוי: וזרמתו חייו לחם ונפשו מאכל
תאוה: והמתי מלאכי המתים כל דבר ערוב
קרוי מזהם: ומזמו והוא מהדרגות והכנני כוסף
בעמי עונותיו לבריונו אחר הרשע: ומי חיותו כמקום
והחסן חיות הרעבה הלחם: ונפשו הנעבר בטעם
כי נפשו הרעבה המאכל היתה אשר הוא האוה לבעבר
ובזה הבעבר חלוי: יכל בשרו מראי ושפן
עצמותיו לא ראו: יכל בשרו מי בשרו כלה
מרוב עצמו הלוי: כן לאוה בה: לעגותיו אז מי מי

(ראה אורחות רבינו)

מראי עינין לבטל מראה כי הכל נשחת: ושמו פועל
שלא הזכר פועלו מן עלהי נשפה דברי גבוה ובולט
והחכם כי מדוב כחמו ענגותיו בולטים וראים
חוץ מאמרלא ראו מקדש בהיותו בריאו: והקרב
לשחת נפשו: וחיו למתים: וחיו
להמתים: כמו למות: וכן שונא רוקעים שונא להקוע
חיצו למלקים יפעל: כמו לדלוק ולאבדם לי
למלאכים המוריעים המבקשים בעשה האדם אשר
הם רבים: ומלאך אחד מקרי עליו למאמרו: אם
יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד
לאדם ישרו: וזהו מלאך מליץ אחד מני אלף הלא
המתיחסים להגדי לאדם בעבד אדם בלשון אמרי לי
אחי הוא: ויחננו: ויאמר פדיהו מרדת שחת
מצאתי כפר: ויחננו המקום ויאמר
למלאך המליץ פדיהו: תדיהו והעין מומר מלא
כי ממרוצה הגדין שיהם כפר: פדיון: רטפש
בעדי מגבר: ישוב לימי עלומיו: ויטעם
מלה ויבעבר: ובעבע ידיך ויטוב יומי שהיה
בימי נעורי ואחשר שהשיב מומר מגבית ויטב כי
ממרוצה אחד הם: יערתך אלוה וידעהו
ויראו פניו בתרועה: ויאמר לאיש צדקו
יעתר אל אלוה ויחנה ויבא לאיש ברכתי
הוא שמרוע ותפלתו: ויראו פני הכיט אליו בשמחה
והנכון שהוא בא לראות עם הוא בחבירת דעתו

לבקש עליהשאו המראלה פנ׳ ובריעת אלה בו: ויאמר
ערקוע טובו ובריאותו: ועדקה הזה נגו: ובבשר
כי הערקה בדמיה טוב לעשות מבנין הטוהר בגופה:
ישר: עלאנשים ואמר חטאתי ועשר העויתי ולא
שוה לי: ישר: יסוב כינו עשה עם שור והעבו
כי הוא כינו אעות הרשעה: שלהיות עשיתיך ידנו
אריה: ומעמאלים ובדבריהם הישע בסיבה
והנעים: ויחבר עם אנשים ושר העויתי לי הרבה
המשר ולא שוה לי ולא עשיתי המוה אן כי לא שוה לי
חטאי שלא חטאתי כלום וזה הסתור עלהפבר מדיון
שחטא ללא הטוה ותעלה: פדה נפשו מעבר
בשחת וחיו באור הקיה: וחיו באור
הריאה: כמו בחיים אוכמי לי באור הישע והעבון
הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר: הן כל
אלה תדיכים מספריה יפעל אל פעמים שנא על
זיך באחר ידבר אל ובאמת: וכל זה בעבור יוענת
אורם להטיב לו באחריתו לאור כמו להאיר כי הוא
מבנין נפעל ונ׳ הוכמותיך אולי הם להטובך ב׳
באחרית אם לא מבנין נפעל ובמנו בסיבה לכך
הקשב אלדברי כי חפצתי עדקך ואם באתי לחלשעך
תאמר עמו לא יישרך כן מה כפן ומה אמר לנדיקך אם
אוכל כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר:
להשיב נפשו מבור שחת לאור באור החיים:
הקשב שמע לי המלים ואנכי אדבר:

אם יש מלין הקשיבני דבר כי חפצתי עמיכם: אם אין
אוזן שמע לי בחרש ואולמי חכמה: אם אין איש
אין לך תשובות בחרש ואולמי ריק ואל תריב:
ויען אליהוא ויאמר: שמעו חכמים
מלי ודעים האזינו לי:
שמעו. כנגד שהפי מעי איוב אומר שהתשיבותו
והוא לא רק ידמה" כי אזן מלין תבחן וחיך יטעם
לאכל: כי סאמר החיך יטעם לאכל עם
טעם לאזן הבחינה והתבוננות מן המלין: משפט
נבחרה לנו נדעה בינו מה טוב: משפט
נבחרה לנו שנדבר ביומי במשפטו ונדעה בינינו
מה הדבר הטוב אומי בשיבתו: כי אמר איוב עדקתי
ואל הסיר משפטי: הסיר משפטי זמרי ועדקתי
על משפטי אשקר אנוש חיץ בלי פשע: עב משפטי
אלו דברי איוב בעבור שהביא משפטי שאינו
אן היא עבד הן הוחלתי בשבר עלי בלי. הטעם
על המשפטי וזכות אשר אאבד בגלל מעמי הטובים
אנוש חיץ רמז לחלוי בעונות אנושה מרחי. בלי פשע.
בלי עון. שבעון הדבה מעני חבם. והנכון כי הענין
אומר דרך קללה ואנוש ממו אונש עב דרך חצר
אשר הבד בעי חוצר. ועי כוחה. וכן ויום אנוש לא
התאוויתי. עי יום מבדם וכרוחתם לא שאלתי מעלך
והחעין בזה אם אכזב עב משפטי תעי הירוי כי
יהיה אונש וכוחה. הטיב בלי פשע. בענין קולב אל

76

האבריה ולא יחטיאו: מי גבר כאיוב ימיתה לענב
כמים: מי גבר כאיוב ישרה באמרי זה עם
הטם: וארח לחברה עם פעלי און ולנבר אם
אנשי רשע: וארח. דומה לדברי. באנו ארח
לחברה עם פעלי און וכאנו ארח לנבר עם אנשי רשע.
ומלה לחברה שם מקום על דרך לאשמה בה: כי אמר
לא יסכן גבר כי ירצה עם אלהים: לא יסכן לא יועיל
כמו הוכח מדבריא לא יסכן. כי רצה. עי בלבדו כדרכי
הטם מ"ג: והריש עמי ונאות הרשובה אומי הם ורשע
הוא מבלה: לכן אנשי לבב שמעוני חלילה לאל
מעשע ושדי מעול: אנשי לבב. עי אנשי לב
חלילה לאל מרשע. לבלות הרשע עם הרשע: כי פעל
אדם ישלם לו ובאורח איש ימצאנו: אף
אמנם אל לא ירשיע ושדי לא יעוות משפט: אף
אמנם עי באמת אל לא ירשיע לא ויעוה המשפט כשם
ד"ל כמאמר: מי פקד עלי ארצה ומי שם תבל
כלה: מי פקד. עי מי נגד ועוק ובריא אמלא הארץ
והוא מכבל עמנו עם ומי שם תבל כלה: וכן והוא ענה
עלי לבדו לו בית עזה ונאי. ומלת עמנו כמו אשם
אחיים עם שלם. עי זולתי. והוא הטעם מלא יעות
משפט שהוא ברא את הכל והוא ארון הכל: יאסוף:
אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף:
אם ישים הקרוב אלעם אדם לבו כענין כי
תעות אלו לבדר מלמי אירקדים אחיון לא ויכיאנו

שלם נגדו ומיד רוחו ונשמתו אלו ישוף כנגדו
והרוח השוב אל האלהים אשר נתנה: יג ינגע
כל בשר יחד ואדם על עפר ישוב: וינגע הבשר
שהוא הגוף והאדם הנטוה על עפר ישוב וכל זה
טעם על מכוונתך שהוא בוראי על עפרו טעם ידוע
אעל הטם ואם איכך ידעת: ואם ביבה
שמעה זאת האזינה לקול מלי: ואם ביבה
בבו והביבה ומלה אם נוספה: הראה שונא
משפט יחבוש ואם עדיק תביר תרשיע:
האף שונא כמו האף הנסה וכשהיה מלה אף
ללא דבר זה האף לתמה. יחבש. ימשול. וכן לא
אהיה חובש והענין הדרך להיות חובש ומושל מי
שונא המשפט והיותר ואם כבון להרשיע הטם
שהוא עדיק כבר לי ונקיף ומשל. ומלך לאמרי
שהוא יעות משפט: האמר למלך בליעל רשע
אל נדיבים: הואמרי היתכן שיאמרו
העבדי למלכו שהוא בליעל או יאמר אל מלך ה
הנדיבים כי מלת למלך ומשוך אל נדיבים. או
טעמו אל אחר הנדיבים כמו בין האשכות:
אשר לא נשא פני שרים ולא כבד שוע לפני
דל כי מעשה ידיו כלם: אשר. ואף כי הטם
אשר לא נשא פני שרים בהמפטם לפני ולא נכר
לפני השוב והנכבד לפני דל. כענין ולא זכרו
במשפטו שלא יתכן לומר ממנו שהוא יעות משפט

ומלת נכר א מאוי בשני נונין האחת לבנין נפעל
רגל לא נכרו בחוצות והשנית מהשורש כי מעבה
ידיו כלם. זה טעם שאין לא לבדי מעם וכל תעוזתו
הן סיון. רגע. ימותו וחצות לילה יגעשו עם
ויעברו וסירו. אבירי לא ביד: רגע. אם יקרה
זה המקרה פתאם שימותו עם אבדי ברגע: וחצות
לילה בעת המנוחה. יגעשו. פועל שלא הבדי פועל
לי. יתנודדו ויתנועעו עם ויעברו ממקומם ויסירו
מן העולם עם אבדי ונקיף מהם ברגע אחד.
לאבדי. לא בחיל ולא מבח כי אם ביראון הטם:
כי עיניו על דרכי איש וכל צעדיו יראה: אמר
עיני והשגחתו על דרכי ודרעבמי פעם המוסר
מהקומם ומשלם גמולם להם והכל עושה כדין:
אין חשך ואין צלמות להסתתר שם פעלי און: אין
אמר כי הכל גלוי לפנו עבדרך אם יסתרו
אים במסתריהם ואני לא אראנו: כי לא עלהים
ואים עוד להלך אל אל במשפט: כיפא עד איש.
יאים עוד. מגע עד לאמים. לי לא ימצא מעבה
ונדולה עלאים שיוכל להלוך עם אל במשפט
ולענין מדיינ כנגדן אין עדיק באדם אשר יעזה
טוב ולא אחטא: ונל אולי שנה ונצבם ממך:
ידע כבירים לא חקר ויעמד אחרים תחתם:
ידע. לי. יטבור. מגל הרעים במפנו הרזל
והוא מהקל והחתן בטהטם. יטבר כבירים ונדולים

עדיין חקר ועמד אחרים במקומם: לכן יביר
מעבדיהם והמר ליבה ודשנו: והטעם בזה
בעבור אשר יביר האש מעבדיהם. כי מעשיהם של
אלו הרשעים הכבירים אשר ירועע ג״ ומשלם לזה
גמולם והכך ליבה מרשאם המר ומנם: תרת
רשעים הפקם במקום ראים: ותחת כי
במקומם הפקם הרשעים כלומר במקום אחר הרשע
מעבליהם וטעם הפקם הכרע במקום ראוים בגלוי
כדי שיהוסרו אחרים: אשר עלבן סרו גא
מאחרי וכל דרכיו לא השכילו: אחרי הסור
והיאוו עבל בקסרו וכן ודעת שמרי ברור מלבן:
היאוו דעת ברור מלבו שמרתי: להביא עבלו
עצקת דל ועצקת עניים יאמצו: להביא
עבלו עצקת דל. להביא. גם זה טעם מבוסס כי
כאן לפני האש עצקת דל שגזלו הרשעים חנם:
והוא ישלימו ומי ירשע ויסכר פיהם ומי יזיזורם:
ועל גוי ועל מרם יחד: אם האש ישלימו
לאדם ויעה מי ירגזנו ויסתר פי ואם יעשה לו
הקדוש שלא ישים המגחרון עליו לטובה מי ישורנו
עוד להטיב לו בלתי ויען האש ובלבני. כי זאת
הסבה תבא על הכלל ועל המרים והכל עזה בדין:
ממרודי אדם חנף ממקומי עם: ממלך לא
ימלוך אדם חנף כי עם ממקומי כדי
להנקם מהם והענין המשל כי מוקשי עם בעבור

מלוך אדם חנף: כי אל אל האמר בעאתי לא אחבל:
כי אל אל הטעם הנה הראיתיך כי לא ידיע
האש לאדם בלתי טעם. ואולי תרעלנו אתה ואם
תעלם ממך ואני לא הייתי במקומך אלהאש בעאתי
עון הטבים ולא הייתי אל לי בלעדי אחזה. אהה. אושאיהם
הודע הכן לבבי לשוב אליך. ואם און עברתי ונעלם
ממנו לא אוסיף לעשות ולא הייתי מקטרג למני כאלו
אהה עושה: בלעדי אחזה אלהה אהה הודע
אם עול עברתי לא אסיף: המעמך ולא
ישלמנה כי מאסת כי אהה תבחר דברי
אם ונה ידעת הבר: המעמך כי הוצאת עוד ממך
שיאלם לך אבדת התשובה עד התחרט מעשותה
כי מאסתה לעשותה כי אתה תבחר זאת הדרה
ולא אני חליתה לי לבחור בה. ומה שהלכ להטיבנו
בטעם דמיי: אנשי לבב יאמרו לי וגבר
חכם שמע לי: אנשי כלחכה לב מקשיב אלי
ויודה לחבריי כי דבריך אינם בדעת ולא בהשכל:
איוב לא בדעת דברי ודבריו לא בהשכל: אבי
יבחן איוב עד נצח על תשובות באנשי
און: אבי. הוא חרישה לשם יתי דרך תמלה יבחן
איוב עד נצח. ענדי מיסורין. על תשובות בעבור
שתשובותיו כאנשי און: כי יוסיף עלחטאתו
פשע בינינו ישפוך ורב אמרין לאל: כי יוסיף
בהלוים על חטאתו פשע בינינו ישפוך. מעטער

ומה כי, הוא על ידך והכון מהמך ברבריו כנגד
האל והרחיה אמרו וירב אמריו לאל. כי כנגד אל.
ומזה הענין יספק מזה הגלל ויתהפך בו:

ל"ו ספר איוב
ל"ה

ויען אליהוא ויאמר: הזאת חשבת
למשפט אמרת צדקי מאל: הזאת חשבת למשפט
שיהא דבר דבור על אמתו כדין וכמשפט אמרי
אמרת שיהי הזה צדקי מצדק האל כלומר שעבר
דינו לאמתו: כי תאמר מה יסכן לך מה אועיל
מחטאתי: כי תאמר מה יסכן לי מה אועיל ממנו
הוכח בדבר לא יסכן מה אועיל לגמתי כי אחרל
מחטא וזהו אמרו הם ורשע הוא מכלה: אני
אשיבך מלין ואת רעיך עמך: אני אשיבך
מלין ושובות מחות בדבריך ב אלה. ואת רעיך
עמך: ואף עם כל רעיך יהיה עמך בעדיך
ודעלדיך כלם אגעה: הבט שמים וראה
ושאר שחקים גבהו ממך: הבט ושור.
לי ראה: מנ אומרנו ולא קרוב: ועשה דוממותו
והבין ולא תשכיל כי לא הטיב ולא תרגיש מה
לעתאר לא לזולתך כי הוא לא ישיגהו בזה לא נזק
ולא תועלת: אך השם ישלם לעושה הרעה כרעתו
זה טעם הכולו אחר זה: אם חטאת מה
תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו:
אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח:
לאיש כמוך רשעך ולבן אדם צדקתך:

מרוב עשוקים יזעיקו יזעקו מזרוע רבים: מרוב
עשוקים אשר יזעיקו אותם עשוקיהם. יזעקו הם
העשוקים לאל מזרוע רבים כי בעבור הענ
העשוקים אשר הם רבים. והזכיר זרועם לעשות
אשר נעשה כמה הזרוע: ולא אמר איה אלוה
עשי נתן זמרות בלילה: ולא אמר כי לא
הרבונו העושה בעשקו כי השם אשר ברחו ועשאו
ויאהבו. ובאה מלת עשי בלשון רבים לכבוד לשם
וכן יאמרו ישראל בעשיו. בועליך עשיך. ובכן
אמירות בלילה. ולא השם כדרך מושאי בקר וערב
וריבן ויש שמלת ולא השרה עצבה ואחרת עבה
וכן הוא ולא אמר העושה איה אלוה עשי ולא היה
כוחן לאל זמירות בלילה ועשה הזכירו בלילה כי
בו לבו עניו ובו עקר הזמרת והתבלה:

מלבנו: מבהמות ארץ ומעוף השמים
יחכמנו: מלמנו אלף חסר. ולא אל
מלאכינו יורה מבהמות ארץ: והעשם לא יעשם
אל לבו זה העושה כי השם חכמנו מבהמות ארץ
ומן העוף ובכן לנו כח ושכל לגאות ברע ומה
בעוד היה לו להטב מעשוק: שם יצעקו
ולא יענה מפני גאון רעים: שם לי זה יהיה
גמול העושקי כי כמקום אשר עשקו העשוקים
יהיו נעשקים מפני גאון רעים אחרים שיבוא
עליהם ויזעקו לפנו ולא יענה. והכון שיהיה

מלת דעים שם כמו רבות דעות. וכי תמצא גאון
ותוקף דעתם אומר שאז וכן אמר דעה מעיר
דעים כי רעות דעות. אך שזו לא
ישמע אל קולמי לא ישמיעה: אך שזו זה
טעם ולא יענה בעבור כי כל ענקיה היא שזו
וכי יראו הרוחה יכבידו לבם ואלו לא ישמע
ענקת שזו ואדי לא ישורנה ענקת השזו.
וזה הפך פנה אל תפנה הערער. אף כי האומרי
לא הקשרנו דין לפניו ומחלל לו: אף כי
האמר לא הקשרנו יש אומרי אף כי האומר כל
היום בנגד השם מי יתקדשנו ואמרנו לא
הקשרנו בלומל שלא הביט ולא הסכל לראותו.
והנכון כי מלת אף כי להמה והענין היתכן
שהאמר בנגד השם שלא הקשרנו בלומי שלא
הביט בדרכיו לעשות מעשותו. לא טומה עליך
בזה כי הדרך שיתכן הוא שהדין לפניו כי
המיב מעשיך והיא ירים ידיו לפניו. והחלל לו
כי ובקום. כמו דרוש לו והתרחולל לו:
וערתה כי אין פקד אפי ולא ידע בפעם מאדי:
וערתה אם תשוב אליו כל מה שפקדי
שפקד עליך באפו הוא כאין בנגד הטובה
שיעשיב לך אשר לא ידע ולא היבטנו אדם
מרבויה. ומלת פעם הרגל פעה ורבה אז הוא לשון
מהוחה מגז טעם וחסר לון מגלה לא הבטנו

אדם במטותיו: ואיזב הבל כפר מיהו
בבלי דעת מלין יבלבל: ואיזב להבל
יטעה מיהו. כי יחבה דמריו בבלי דעת בחוסר
דעת מלין יכביר בנגד האלה:
ויסף אליהוא ויאמר: בהרי לי זעיר
ואחוך מעוד לאלוה
מלים: פרר עוי מהדנגש על דרך פלג לשון
ויביאותם. ומהגו כתרי אות בעמן והוא רומה
אל הרגש ואל זרועי יחלין ולתקוף הדבנבור
כי עוד לאלוהי. בעבור אלוה לעדקן יש לו עוד
הטובות עתות: אשא דעי למרחוק
ולפעל אתן ערק: אמא למרחוק
לשם שהוא אלהי מרחוק אן כי למעמוק לבי
אמא ממלי ודעי כי הדבר עמוק הוא רחוק
ולמעלי אתן ערק: כמו תנו עז לאלהים. והטעם
שאעדיקהו מדיוך: כי אמנה לא שקר
מלי תמים דעות עמך: כי אמנם
באמת לא שקר מלי שדברתי על השם שהוא
עדיק: הן אל כביר ולא ימאס כביר כח
לב: ומלת לא במשמעם מלת המים דעת
כי אין אות ומגימות דעות עמך כי אם היית
תמים עם האל. ואם הוא כביר לא ימאסך שאין
דעתו לגאות הם ולא מי שהוא בחלב וחוזק
באמונה בריאו. לא יחיה רשע ומשפט

עניים יהי׳: ולא יחיה רשע כדרך ושנות רשעים
ורע׳ ערה: ומשפט הטעם איך משפט עניים יהי׳
פי׳ ישועה: כמו יקוה למשפט. לא יגרע מעדיק
עינו ואות מלכים לכסא וישיבם לנצח ויגבהו:
לא יגרע מעדיק עינו. כענין הכה עין ה׳ אל
ירמיו כלומר ישים השגחתו עליהם ואת מלכים
בשיוקמו לכסא הכל בהשגחתו ופי׳ ויושיבם
לנצח כמו ואמלטה: ואם אסורים בזיקים
ילכדון בחבלי עני: ואם אסורים כלומר
ואף האסורים הן כלכדים בריעוני כי השגחתו פי׳
על הכל ראוה והכל עושה בטעם אולי לגסותם
בחבלי עוני. חבלים המעניים נפש: ויגד
להם פעלם ופשעיהם כי יתגברו: ויגד
להם הטעם על ידי יסורין והכחות מעשם ופשעי הם
ושרי יתגברו כלומר שהרבו לפשוע וכל זה
יפשעו ממעשיהם: ויגל אזנם למוסר
ואומר כי ישובון מאון: ויגל. על ידי הוכחות
בנבור שיסרון ישובו מאון: אם ישמעו
ויעבדו יכלו ימיהם בטוב ושנתם
בנעימים: אם ישמעו לשוב מהאון ויעבדון
יקבלו עליהם לעבוד הטם. יכלו ימיהם בטוב.
בדרך אות מס״ר ימיך אמלו. בנעימים פירוש
בחיים הנעימים: ואם לא ישמעו בארבת
יעברו ויגועו בבלי דעת: ואם לא ישמעו

(איוב ל״ו ל״ז)

ל״ו נעה

יכלו

ל

במערה בארבת המות יעברו. ויגועו בבלי דעת. פי׳
מתאוים שלא ישגבו הבורות כמו שפי׳ ימותו ולא
בחכמה: ורשעי לב ישימו אף לא ישועו כי אסרם:
ותחתי לב. פי׳ ורשעי לב ימיאו טענה
ועליה לבורא ויאמר שהוא מכלה באותו ולא במשפט.
זה על דרך אולת אדם השלך דרכו ועל ה׳ יזעף
לבו. לא ישועו לשם באותו אסרם: תנ תמת
בנערי נפשם וחיתם בקדשים: תמות. זה
יהיה נמולם שימותו בימי הנערות וחיתם בקדשים.
הטעם כפול. הטעם בהיותם נערים שהם ראוים
להיות קדושים: יחלץ עני בעניו ויגל באזנם
אזנם: יחלץ זה דוד. בעסוק אם ישמעו
ויעבדו ובלת בעשו מקור. ופי׳ מהמעבו ויגל באזן שם להם לנעות
אזנם שישובו והכל לטובתם. ואף הסירך
מפי צר רחב לא מוצק תחתיה ונחת שלחנך
מלא דשן: ואף הסירך. כמו הסירך. ורחב הלאון
בזה בבבור פי׳ הסותה הסירך האדם מדעתו. וכן ע״
יסיתך בספק. ויסיתם אלהים מדרכו. והחפץ בזה
אם תרה בחרת בדרך הישוה. וסבלת יסורין בתחבר
ישירך הטם ויגן עליך מעני הצרה. מצר. עני שם כמו
עני ומעוק. כמו מעני. על דרך פי׳ החירות. במקום
אחר מעני החירות. רחב. שם פי׳ שמר בגרחב.
אמר לא מוצק ותחיה שאין שום מעוק במקום
המרחב. ונחת שולחנך. פי׳ שטח שולחנך וזה המלה

ל״ו: יב. כמו יפעל

שטוטחין ומעיחין אותה על השולחן יהיה ברבוי
דשן. ומלח מלוח שם. אז הוא הואי שם לשלחן. אז
למלת כחל. כי אעשר היותו זכר. וכן ונחת זרועו
ישאה. כי שטח זרועו והוא מגעלמי הפא ומעקלו
דשנה. ודין דשנ מלאי דין ומשפט יתמכו:
ודין דשנ מלאות כי בהגבת ארם דשנ
הגבת. והיה לך לדעת כי דין ומשפט יתמכו
הארם לכן היה לך לטוב טוב ולהעדיף דינו:

כי חמה פן יסיתך בשפך ורב כעס אל
יטך: כי חמה היא לך ליבא ולהחר מן
החמה פן יסיתך ויבערך מן העולם בשפך.
שאינה מכה וסבר ושרעבות לעולם. והעדר
ואם היה רב לא היה יכול להטותך ולהעלך מן
השפר: הישרך שונך לא בער וכל מ
מאמיני כח: הישרך שונך. הוא ההון
והעבון בעי לא ישרך כלומר בעת עי לא יעדך
ולא יועיל להעבר מן הצר ולא השוע ולא כל
מאמיני כח. ואל כי מלת בצר הוא הזהב כמו
ושיה על עפר בצרי. ובא משוא כמו שבא אחרי
הטפר והעבון לא יועיל המונך ולא הזהב ולא כל
מאמיני כח. להעבר מן הקעקר לולי המעשים הטובים.

אל תשתוף הליצה לעבות עמים ותחתם: אל
תשתוף הליצה כי תרגו ותקוה הליצה כמו
וחשות ליצה יגעשו עם כלומר לא תאוה הזמן

13: נתת

(נדה ב, ב)

13: תאוה
יכן מוכא בס
תורת חסד

המוכן לכרות עמים במקומם כי גם אתה לאחוב
להעבר. ולכן טרם בא הרעה השמר אל תתן אל
אזן. השמר אל תתן אל אזן כי עלגה
צחיה. מעגב: כי של זה הדרך לפעות
אל האזן בחרות מטאה עגב דעתך: הן אל
יעגב בכחו מי כמוהו: מוכה: הן אל יעגב
בכחו וידומם השאר מן האון. ומי כמוהו מוכה
מגן הוכיח לאומר והוא הכל יעגב בכחו בדרך
מסתל אף ודומם. מי שם דרכו
ומי אמר פעלת עולה: מי פקד כמו כי יפקד
מלה אשהבא כי מי יבחן ויחקר דרכו אשר עבון
עגמר שהתהגבה השם ויאמר לו הם פעלת
עולה כלומר אין מוחה במעשיו כיהוא מוטל בכל
ולא יעשה עול במשפט וכסון לפרש מי פקד גזר
ועוה. כי דרכו ענתו והוא עבל דרך אה מי:
זכר. כי תשגא פעלו אשר שרו אנשים: זכר
יש לך להתבונן ולזכור להשגא ופרומם פעלו
אשר הוא שגא ורומם לעין כל זה טעם אשר
שורו אנשים כי הביטו מגלי אמרתו ולא יקרב
כל ארם חזותו אותם ישמו מרחוק: כל ארם.
כל מי שיש בו דעת יראה בפעלו. אותם ישמו
על דרך חכמה מרחוק: כי מעוקש הלב:
הן אל שגא ולא כבר מספר שניו ולא חקר:
שגא ולא נרע: כל כך הוא סגיא ער שלא

כדיב חקר לשגאותו. וגם למספר שמו לא חקר
כדרך אותה הוא ושמרתיך לא יכבו. ועתה יזכיר
קצת שגאותו ונפלאותיו ומזכיר סבת ירידת הגשם
אשר היא פלא גדול: כי יגיע. על ימנע והוא
מהדגוש והטעם כי הגשם. פעם יגיע נטפי מים
בהעבר המים. ופעם יזקן מטר לארץ: אשר
יזלו. שחקים ירעפו. עבי אדם רב: על יזלו
וירעפו מלי מטר לארץ: אף אם יבין מפרשי
עב הגשאות. הן. פרש עליו אורו שרשי
הגשם כסה אורו: אף. אם יבין. על באמרת יבבה
ויגדיל שטח העב כמו יבינו מילותיכם אשר
שעניכם יגדלו ויהיו אבד. ויתכן לפרש יהיו שמות
אף ואם לשאלה כלומר היש אדם עורב ובין על
מישרת הגשמים אם יבינו מטר אם לא. הגשאות
שהיו שגאותם המייר ענני כלומר ענני הלבת
כמו שביארנו שהיו. ומתוך הענירה שרשי הים
שהם העלנו כסה ונבלים כלומר הובישם:
כי בם ידין עמים. יתן אכל למאכיל: כי בם. במי
המטר ידהשם עמים בהעבר השמים ופעם
בהמטירו יתן אוכל למאכיל. על לרב. ערב בשם
כסה אור ויצו עליה במפגיע. עלכפים
שגזלים וחוטפים ויתכן לפרש מגן ושכרו כפי
על הענגים. כסה אור. הסיר השם המטר עהוא
אור ותאוותה לעשם. ויצו עליה. על עגל הענב להמטל

בזכות המפגיע. על מהמגן. יגיד עליו רעו מקנה
אף עלעולה. יגיד עליו. על לקנו. המפגיע רעו
על רעיונו. כמו הבנת לרעי. כלומר שוכר שיח לפני
הגשם והשלה ברשונו. וזה שעריה דל שהוא בהם אל
הנקנה אף על כל העולה עגל לבו יגיד עליו רעו:

אלף. לאחר. אחרר לבי. ויחר ממקומו: אף לזאת
המליאה יחרד לבי. ויחל. על ידיע. ויערתק מ
ממקומו. מגן לבדר בהם בשמעי קול: שמעו
שמעו ברגז קולו. הנה מקיו יצא. שמעו לנכח
אשר ירבר אליהם. והוא הקול. ברגז בחזק קולו
והנה אשר מלפניו יצא. על הרעם: תחת כל
השמים ישרהו. ואורו על כנפות הארץ: תחת
ישרהו. על כל מה שהוא תחת השמים מכחה המטר
ברגז מסרת ענבים ויתכן הוקרו מן ישר והוא עשה
מקום ואור כלומר כל הנבוא) אשר הוא תחת השמים
מישרהו ומרחיבו. על הרעם כלומר מתפחד ונענד
ממנו. ואם אל הגשם ומשר דרכיו. ואורו הוא הבזק
הנראה על כנפות הארץ: אחריו ישאגקול
ירעם בקול גאונו. לא יעקבם. כי ישמע
קולו: אחריו. על אחר הבזק ישאגקול והוא הרעם
אשר ירעם בקול גאונו. ולא יעקבם מי המטר אחר
אחר אשר נשמע קול הרעם: ירעם אל בקולו
נפלאות. עשה גדולות ולא נדע: ירעם
נפלאות. על אשר ירעם אל בכחו הם הנפלאות

עושה גדולות מלבד אלה ולא כדבר מחקרים:
כי לשלג יאמר הוא ארץ וגשם מטר וגשם מטר
עזו: כי לשלג מעמים שקה העולם מבלי ברק
ורעם שישלח שלג ומעם ימטיר וגם מטר והעזו
כלומר מים עצומים מבלי ברק והעם בזמן החרף
ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו:
והבהמה באה במערתה ובמעונתיה תשכן:
ביד כל אדם יחתום. פי' על ידי המטר יגלה ויודיע
לאדם ויודיע כל מעשהו האדם לעשות בחעלת
שדות וכרמים וכן בבתים יחתם. מנג או החלו
והענין שהגשם יסגר בעד כל אדם ולא יראה
חוצה ולא יוכל לצאת לחעלו ולזה הפי' נקטר יפה
עם והבא היה במערתו שגם היא תחבא מפני
הגשם והשכון במעונותיה: מן החדר הבא
סופה וגם ממזרים קרה: מן החדר. כל זה מכחות
הגשם. חדר. הוא שאת דרום. סופה. רוח סערה.
וממזרים הוא שאת צפון. אשר מזרה בכח ומוליד
קרה: מנשמת אל יתן קרח ורחב מים
במיעקה: מנשמת. כלומר שברת הקרח
בא מנשמת אל וגם ומלת אל רבתה עם הסם ורחב
מים במועקה. פי' בעת המיעה מנג אר ומעוק או
פי' במועקה בשעת כטול ברבוי מים: אף בדי
יטליח עב יחליף ענן אורו: אף בדי. הבית
שלא ומעקנו שב. והענן יש עצם שיהיה

האויר בדיוק והמקום יטריח העב מגשם ויעה להמיץ
לענן אורו מעורו על דרך יעוף מעיב ותיר חזעה
ויש אומרים כי הבדיל נוסף במלת בדי מנג והשאתו עדיה
הענן בדיוק ובשפר יטריח העב: והוא מסבות
מרחבי בתחבולתו לתעלם כל אשר יעלם
על פני תבל ארצה: והוא שבאל המטר ומלת
מסבות חסרה בית כי סבות הגשם רבות. בחבמתו
הגשם לתעלם. לפי תעלת בני אדם הוא סבת הגשם
לעשות כל אשר יעשם הגשם עלמם והבל וכמו מלם
יעשם שב אל מי המטר: אם לשבט אם לארץ
אם לחסד ימצאהו: אם לשבט. זהו פי' כל אשר
יעשם הגשם הטוב והחטא אשר מי המטר לדבר
לארץ אם לשבט אם לחסד ימצאהו כלומר לשרשם
אלה ישלח או לתקנה או לחסד: האזינה זאת
איוב עמד והתבונן בפלאות אל:
התבונן בגשם אלה עליהם והושיב אור ענגו:
התבונן על מעלתי עב ממלאות המים הגשם
התבונן בגשם אלה עליהם. כאשר שם המקום
עבים עלמו אדם. ויתכן לפרש עליהם כמו אותם
הענן בגשם הגשם אותם בענגו והושיב והראה
מאור ענגו. שלא התבוננת בזה ואם תדע מתעלמי
עב פי שאת העבים אשר ימטיר מהם אם לא
הלמד מומר מלים אם יבין מפרשי וכל זה מעשו
המים דעים: אשר בגדיך חמים בהשקיט

ארץ מדרום: אשר ישקוט ארץ מדרום שלא יגיב
רוח דרומית. אז יתברר החוט הכפול מיושרו וכל זה
שאין בחכמה שלא הוכל להביה: הרקיע עמו
לשחקים חזקים פרשי מעין: הרקיע עמו
בחסרון הא' הרבה: והעמן האותה עדרה אותו
להרקיע שחקים אשר הם חזקים ואם הם חזקים הם
ברים וצבים ברשומיעין מלת ראי שם בשורש שבו
מנ' במלרשות הענאות בצבעים הנתר. על כן ירשה
באור מחתה: הודיענו מה נאמר לו לאונגיך
מפני חשך: הודיענו מה נאמר לו
דעת יש לנו להערוך שנאמר לו להודיע כי הנשרו
והנגלות נגלות לעמו עיסתם ועגלם ומהנו מעט
חשך והסתר שנגאה לו כוכל להעלימו לעמו.
שיערך שודיעהו חחי: הישפר לו כי
אדבר אם אמר איש כי בלע: הישפר לו
אמר אדבר כלומר נאמן עדיך לאמר כי הכל נגלו
לעמו. אם אמר איש. אומר אשר יבלע מעמנו
יעלם. ויהבסה מנ' כמלאות הקדש: ועתה
לא ראו אור בהיר הוא בשחקים ורוח
עברה וטהרם: ועתה שב להסר מעלות הש
בגבורות נשמים. יש פעם שלא יוכל להראות אור
השמש בהיר הוא האור בשחקים אלא פעמים ובהיו
מעלות הענבים. ולו בשחקים בעשים וקראום
שחקים. כי הם עדשות. בגובה האויר בשחקים

וכראום רוח עברה והטהר הענבים והבדרים:
מצפון זהב יאתה שלאלוה נורא הוד: שדי לא
נמצאנוהו: מצא הכ' ומגמתו. ורב עצה ת"
יעבה: מצפון זהב יאתה. לי זהב המצא הדומה
לזהב. כי מצאתו הנעשה יחל להזדכך ויצא זהב רוח
עצון שהיו זכר בזהב. ברקיע בלעו ואז עלאלוה
שהוא כנרא ויהנו הדר ושבח בע אדם מצמחיקם
בזכות האורי שדי. ל' עשרי ואם הוא שנא כח
לא נמצאנוהו אלם ומעוה דין שיענה אדם אשר
יש לו מספט ורב עליקה: לכן יראהו אנשים
לא יראה כל חכמי לב: לכן יראהו עגל
עבר בשקל כל אחי לב שנאותו. לי יראה. יבבו
כמו ושנאה. יראה שמך. הטעם בעבור שהוא לא
שוא מעם לא וכבדי כל חכמי לב לכן יראהו אנשים:

מן הפשיא לח

ויענ יהוה את איוב מן הסערה
ויאמר: ויענ ה' טעם הרחוקה. לאודיעו ביחסמה
הנבראים כאין נגדו כי הכל ברא ים מאין ויכל
להשיב לאין לריעתו ולו יתכן מיקבה לבלעומה ברא
ריק ישוב ובקבלתו כחו ויעדיף דינו כי כל דרכו
משפט. מן הסערה כמו בסופה ובסערה דרכו:
מי זה מחשיך עצה במלין בלי דעת: כי מי זה
מחשיך. יבון לפרש מי זה מחשיך עצתו הטוב.
ודעה להשתורה והעלילה. במלין בלי דעת.

מדברי ובמקום אחר מי זה מעלים עצה מי זה
מחשיך. לי מעלים ומסתיר עצה בלומר אמיה
עצתו וחכמתו והסכמתו בדברים סתומין כלי דעת:
אמר. לו בבני חלילה לשאלך והוריעני. אזל.
לו כנבר לי במוש גבול הכון והכן לך נאה
ושאלך והשיבני שאלתי: איפה. היה כשחי
ארץ הגר מה תעבדיעה: אויה. הטעם
מה מעמיד משחר אדם שאותה מעידיה עצמך
ומתבוה עד מעבדי וכי היית שותף עמי במעשה
בראשית: בוסרי. ארץ על מכונה הגדים ידעת
להבין: מי. שם ממדיה כי תדע מן ומי נטה
עליה קו: מי. שם ממדיה שם מעשה הפלא
מקובים עד מקבל מעני מאול והיחיר מוזרי מטל
מן המיני מסב קלע ועגבו קעוניה ומדות
גבוליה כי תדע. לי אם תדע מן נטה עליה קו
בדרך הבונים. על. מה הדיה הטבעו אד
לי נאה עב. ליה אבן. פנתה: על מה לי אם
טבע ארעה הם מכים מוהה עלמה הטבעו
בהשות אדון ואם תדע מי ירה אבן עתה
שהיא סומכת הבנין: ברן. יחד כוכבי בקר
וריעו כל בני אלהים: ברן. וגם אם תדע
מדי מעדיות המים המיגבה והמגיעים אל
לי אב כי טעם להזכירם בעבור שהם סובבים
עקדת הארץ וכבבי בקר הם כוכבי אור. נבנ

אלהים הם מערכות עליונות ובעונות אשר הוא
דומה הוא ייעדם ובעבורם: ויסך בדלתים
ים בגזו מרחם יצא: ויסך. לי עם. לא ודעני
מי הוא אשר סך לי סגר הגן: בדלתים. הוא כחול
אשר שם גבול לים. בגזו. מקור מהגוסף בהסרון
ההא אך הוא בודד מגן והתרבגבריתיך: והענן
כי לולי הדלתים אשר סגרו בעדו היה יוצא ומתפשט
ושונה הכל דרך הארבים ושגדילים המים ושבר
אומרי הנהרי יצא מרחם. בשומי. ענן לבושו
ערפל חתלתו: בשומי. ענן לבושו
שהעננים הולכים אל הים למרחק מהכשים אותה
כמו לבוש ערפל כמו ענן. והעתם כמו חתלת.
מלבושו. כמו החתל לא חזעבר. והעתם שמה בעת
הגן הנשם שהיה הולך ומוגבר לא יעבר חקו:
ואשברה. עליו חקי. אמים בריח ודלתים
ואעבור עליו חקי. לי ואגזור עליו גזירה
שלא יעבור הבריח והדלתים. הגזרה והמבר משתרבו
ים הכל קיעוב וקיצון. ואמר. עד פה תבוא ולא
תוסיף. ופה. אשית בגאון. גליך. ואומר מה
ישות. כמו הסוס בהמשל שימן הטרפה ובוא על
דלך ותקריבי ומיך ובוא עד אנתיך בגאון
גליך. לי גרולגות גליך והבטאתם לאתעבר
הגבל. המיבמיך. עיר בקר ידעתה
שחר מקומו: המיבמיך עוית בקר. לי

הש

ויסך

ל: ותגאת גלגליתיך
(יחזקאל כ, ל"ד)

נזרה ועוה להיות בקי וידעת מהרגש ולי
לפי ענינו ואם הזריחה העתיד מגקומן ונא
ידעת על דרך ויהלטה מומנו: לאחוז
בכנפות הארץ ויעברו רשעים ממנה
לאחוז וגם בכנפות הארץ לעברי ממנה הרשעים
מדרך האוחז בכנף בגדי לעברו ומלת ויעברו
מבטון נעבר וכן נעבריה כארבה ויש מי שפיר
כי על האחר ידבר אשר יאחז בכנפות הארץ
מהר זרוה האור ויעברו רשעים ממנה כי
הנגבים והטוחים ויתחבאו בעלות המחר:
תרר הפך כחמר חותם ויתיצבו כמו לבוש:
ותתפך הארץ בעורות כמעורות סחמר
חותם ויתיצבו כבו אדם עליה כמו לבוש ובגד
יום הזולתים: ויגנע מרשעים אורם ורוע
רמה ישבר: ומעבר שופט שמעבר
מרשעים אורם וטובתם ומעוברתם וגם ים הם
השלגים ומעמקי הים רבר נסגר ונסתקע מגזר
נבוטים הם בארץ והוא מן החל ב במקל כבמי
לאון ומי שמרה מבכי כהיות חכמה ואם הוא
מבטון נעבר לא שם לבו לדעון הכל כי לדמיון
ויה להדגנו על המקל כרעים: הבאת
עד נבטי ים ובחקר נבוט הישלכו:
הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות הראיתה:
שערי מות ושערי צלמות כלומר המסתרות

ויהלטו הנעם
(מ"ב ג' ל"ג)

הנסתרים: הרחבונת עד רחבי ארץ הגד
אם ידעת כלה: הרבונת הא הנגלו
נבראה והעבן הלבונת ידעת כמה רחבי
ארץ: אי זה הדרך ישכן אור וחשך איזה
מקומו: איזה הדרך ישכן אור שמש היום
גדול והלילה קבר והחשך איזה מקומו שמש
הלילה אורך והיום קבר: כי תקחנו אל גבולו וכי
תבין נתיבות ביתו: כי תקחנו פי אם תוכל לקחת
האור בגבולו להאיר כמעורך בלתי ידוע ואם
תבין נתיבות ביתו: ידעת כי אז תולד ומספר
ימיך רבים: ידעת פי הידעת מאז כי
אלי ואחר שנולדת הידעת מספר ימי חייך אם
הם רבים אן מעטים: הבאת אל אוצרות
שלג ואוצרות ברד תראה: אשר חשכתי
לעת צר ליום קרב ומלחמה: אויב חשכתי
פי בגבורתי מסתקים אחר להביאו לעת צר ליום
קרב ומלחמה כדרך הברד שהיה בגביעים:
אי זה הדרך יחלק אור יפיץ קדים עליו עני חרים
איזה הדרך יחלק אור יפיץ קדים האור שאין בגבע
שמאור השמש יפיץ קדים ואיזה הדרך אור שמש
ויתבזר המגע עבי אדמה ובבה השמש קדים בגבור
כי התאוה קדים זמה רחבה: מי עבג לשטף עבה
ודרך לחזיז קולות: מכן כי מי מלא מן הכבוד
הגז עלגלגונם והעבן מי חלק לשטף הנשם ישלג

ג"ל: נעבר

ג"ל: שפתרו

שחלקה אחת מטמאין וחלקה אחת לא מטמאין
כגון שאוכלין להמטיר עבלאים לא
אינם מחברין לא אדם גו׳ להמטיר
עבלאין לא אינו והם הטמאים והטמאים אוהיא
בדיוק אמרים גל בין בטמא לטמא לא נתחלפה לי
וכן מיעבלא לברקן והרבה נוסף שואה ומשואה
הרבה מקומות חיבים: לחשביב
שאה ומשאה ומרעליח מוצא דשאו:
הישלמטר אב או מי הולד אוגלי טל: הוא
למטר אב אחר שיכל להמטיר לרצונו אוגלי טל
יש מי האלף נוסף וליש מי טפיה טל אחן עצוני
בחלה עין לאלף והטעם שאין מולדי שיעלשאם
נוסף וכן טעם הפסוק האחרי: מבטן מי
ישא הקרח וכפי שלגים מי ילדו: כאבן
מים יחבאו ומעלהם יבלבלו: כאבן
זהו בעבר הקרח והכשל שיקפיאו מעל הים
המים ויתקשו כאבן והמים נחבאים לאטה
ומי שהוא יתלבדו הפנים הבריעים. ויתקשרו
כאבן ויתקשו והעבן בטל: התקשר
מעבדות מימי אומשכות בטיל: תפרח:
הישקשר מעבדות הם מוסיות וחבלים ובדבים
שיהיו ראשי מרובים שהם בהעילם העין המע
שהיו אות גדולות אומשכות חבלים הנמשכים
ומעינו מי ומרוים דתוצא מגדולים

להם לה

13. מעבדות
ומעבדות הם
(מי סוכה דל"ה)

בעבו ועניש עבלבנה הנחם: והרגיש מגדות על
אחד בעבו הראולם ומלא מגדות כגון מגלות והלילה
ומגורת למלי שמה ודיבא אלמגדוהו כמומגדוהו
ונשא שהם שוכבים והאחד מהנגה ונהו טעם
על בטנה הנחם כמומי ועש עם בטה אמר תחה
אותם הרועאות אותה בעתם: הידעת חקות
שמים אם תשים מנאמרו בארץ:
הידעת חקות שמים בהנגה הטבע בחוקקעוב
אם תשים מאמרו מנוח שנעל ומשל מי מהמלת
השמים אשר היא עלהארץ אם תשים שומה בעולתך
ונגדרך: התרים לעבר לך ומתיר מים
תכסך: הרבים לעבר לך לעורר להמטיר
בעבר מעיך ושתבר מים מי רבוי מים ובסיר על
דיך שמעה גלגלו וכל זה על הטבע הרבוי:
התשלח ברקים וילכו ויאמרו לך הנני:
הרשלח ברקים וילכו אל אשר תשלחם
ויאמרו לך הנני מזומנים לעשות שליחותך כאשר
הם מזומנים לשליחות: מי שם בטחות חכמה
או מי נתן לשכוי בינה: מי שם בטחות הבית
מעשית ונשות הם הכמות על שם שהם טוחות
בחלב. לשכוי מנרי הלבו והוא הוא ללב שהוא
יודע והכבוד בעבי הסכל מענין הרגום ואיך
ומשתכי זהו אל רגל לב מבין מלות ומעשות
ונעשם מלות מי הכם זה אחרי: מי יספר

בחכמה ובכלי שמים מי שפיכ׳: מי יספר׳ פי׳
מי שם אותם מזהירים כספרים בענין כראו
מיענין כדרך כל נכל ומלא יין (ירמיה נא:ז) מי ואיכ׳ פי׳ מי
יעיימם ויטחם זולתי בדרך הדבר האומר שהוא
שטות וזה הכל הזהירו כספרים ויהבן לפרש מי
יספר נעויה ומרישה על דרך ומתחם סאהל לשנה
מנ׳ סמי לפרוש ולשטות או מנ׳ מספרי שמשקר
והשעור יורד בשטות והוא טעם כפול עם ובכלי
שמים מי ושביב: בעקרת עפרי לפנוף
ורגבים ירתקו: בעקר׳ פי׳ בהתקשות
העפר עד היותו מעיר קיים וחזק וזה היה בבריאת
עולם שהיתה מתחלת האדם רכה כדבר הנתך ואל
תקשתה והשבמה וכן ורגבים ירתקו פי׳ הנעשים
הוא מלרפקים ומחזקים ואינם פי׳ מדבק נקודת
האדם ורגבים שם רקיעי האדם משתה החום
בתעבי הדמות ונעבה הבל כאשר יעביב המשב
בבלי שמים שופך גשם על עפר עד שיוקן מזה
ומזה ומכוכבים מחזקים: התנגד לבחון מדרך
וחוק סבריים ומלא: הבעיר לבביא
הזכיר הבריאה אשר אין מזכורת על האדם ואין
להם משגה זולת הבורא וחוק פעלים ומלא מי
נתאו ויקח בהגדל טוייה: כי יאמר בגעגע
יאבד נפכה כל חיב: מי יאמר הבעבור הפנו
פי׳ יכנעו לאיב כמו ידכה יאוה וכל זה בעבור

אלוה ירחו: מי יכין לעבב עליו מי יגיש אל אל
ישאנו ירום לבלי אכל: מי מכין ומזמין
לשרב עדני ושרב ולתי בעבר אשר ילרין אל אל
יאוש והם שעים לבני אפל׳ מי העורב אכזרי על
בני ובעבר הולדה אותם מרחוקם ואינם מלרחו:
והאם מקלין מאכלם: הירעת ערבלת
יעבלי שלב לאכל אולות ואמלי: הירעת עת
לדת יעבר שלב. כדרך הנים הגבוהים שעגים.
והעגם כי שם יקנגו. ומלה ערב במשכר והעגם
ואם העבת אשר מי יחולנו האשה הרחין כגוף
אשר עהו ובעבה הוא מי שתשלח לחם חטים
הנעשר בדחמה בעבור שהרין כי טלי הנחש לא
הלרן בעבור עניר רחש: הנפר ירחים
ומלאה ירעת עת לדבה: הספר פי׳
הנספרי. שהדיב הספר והדיב הער שתשנה
לבן עבדי: הכרעגה ילדיהן המלבנה
תשלחה: הכרעגה
חבליהם
ללדת ילדיהן ומלחה פי׳ הכרעגה והלדה
וכן כשיש בן עשתה בקשו. אשמעיטון מנ׳ אל
פי׳ אחר כל חבליהם תשלחה: שולח החבלים
אחרי לדיהן פי׳ אחר אשר תשלחה חבליהם
מתרחולנו הלדר ותבלחנה: ירחלמו
בעוזם ירבו בבר יעוז ולא שבגלמו:

יחלצו נגד והחליטו. כי יחשבו בעיניהם וידמו בחוץ.
ולא שבו לבו לאמותם שלא יעזרו להם כי הם
הימין ערכם: מי שלח ידיו חפשי ומסרו עדיו
מי פרחו: מי שלח פרחי מעבודת האדם.
וכן ומסרו. עדיו מי פרחו שלא ישתעבדו בו כי
הן ממין החמור אך הם מן הבר והמדבר הוא
העדיר הקטן. ורבנו פרש לגדר כעדרים במדבר
אשר שמתי ערבה ביתו. ומסבותיו מלחה:
ערבה ביתו. כי הדבר כי שם השובה
ובמקום ארץ מליחה: ישחק להמון ריבה
ישאות צונג לא ישמע: ישחק. כי שלא
יראו ישאות המון מגד כל שאון: יתור הרים
מרעהו ואחר כל ירוק ידרוש: יתור שם פעל
בשקל. אין יבול בנעים ובעינו מה שנראה ויחר
על ההרים כלומר עשב הרים יהיה נמרשבו
ומאכלו ואחר כל ירוק עי עשב: האבה
רים עבדך אם יאבה על אבוסיך:
היאבה רים. כמו ראם וכן מקרא רמים עמהם.
אם יאבה ויתעבד לאכול עבאבוסיך. גדיים
בלע. הרקישר רים מבלם עבדו אם
יעמדים אחריך: הרקשר
רים בהלם עבודתו. כמו עבודתו. וכן מדרש בך.
כמו מדרש. וזה על דרך הדרג הלכו ראשונים.

יחזקאל

והענין הרקשר. הרוכל לקשור רים בעבודתו המעבה
לאדם שדר ומעבדו תלמיד מגד הלמיד: אם
ישרד עמקים אחריך כלומר עשה המדים מעבדן
שדה והם שדי שדים: הרתבטר כי שדד
אתו ובטח בו: הרבטח
בי בעבור רב כחו. ובטחתו אליו יעבר כל זרע
השדה שבכחו יחלוש ושדרו ממעשה השור.
הראמין בו כי יעזבך ויבטח בכחך. ונבטח
האמין בו כי יטיב דרכיך בכחך. ונבטח
גרן השבלים יאסף לביתך: כנגד יעבד
עבלסה אם אברה חסירה ואבה:
כנגד יעבד. שם עבד. אול יעבד כן בעבור עבד
קול. וזה העבד עומד שמה. וזהו טעם עבלסה.
והוא מלעבד והראוי מלעבד כי הוא יומר לעבד
לכבד ויתכן כי אחר שטעם המלה בורר יכול
להיות ראוי כמו לבי חללמשכבי. אשר הוא
הרשת הלבן. והוא מעבדו הראוי וטעם הפסוק
המעבדך בכבד זה הענין. אם אברה חסירה
ואבה. ואבה שלא חסירה. אשר היא הנבחרת לעבד
ורעיה מועדיה בלא מרחוק: כי תעבד
לאדם במעה ועל עבדי תרחמם: כי תעבד
אדם ותולדתה ומגבהה ועל עבדי תחמם בעיה
בגד חנם מהדגש: ותשכח כי יגל
הגזיה וחית הטרף הגזיה:

תלמיד (ומ. ל. ה.)

והשבח החסידים כי רגל תזוחה עם טעה כמו
וזה אות הזה כלומר ירמיה וימעבה וכן טעם
תרגומה כי היה לה לחטוב זאת ולא תלין ונגזר
לאדון הכל שיר כי לא לה לחיים ונגעה
בלי מרחה: הקשיר המלוי הקשיר הטבע
וחבר ואחר הביא שמחתך ונגעו הקשי והאכזרי
על בעה כולו אינם אלה ושמה לריק ולהבל כל
יגעה כי בעה בלי עדר שאין לה שתזרם רגל:
כי הנה אולה חמסה ולא חלק לה בשרה: כי הלא
כי השמחה הזאת החכמה מגיע עם אלהים
ולא חלק לה לא נתן לה השם חלק בטיבה שתרבוא
לשמרי בעה: כיצד בגרום תמריא תשחק לסוס
ולרכבו: פער בגרום תגריון: כי כאשר
הגעה לעוף זאת החסידה ושחק לסוס ולרכבו
הבעם שאינה מתחרית: או כי שתגהה קלות
שעבעיתיה יותר ממרוצת הסוס ועל זה ידרך
שוב ותריא עלול מן חזקתי הגבהים והגזולים
הרעש לסוס גבורה הלבישו עוברי רעמה:
הרעש לסוס אחר שהזכירו שבלמיעו
רעגנו וקוחותיו הבאים אלו מעשות האל ולא
מגולתו גבורה למלחמה ולא ייראו ולא ישוב מפני
כל עולמו רעמתתמוך ועוז כמו בעוברי ילין עוז
הרעשנו בארבה הוד בחילו איומה:
הרעשנו אם בסבתך הרעש

(ירמיה ל"ו)

(איוב כ"ב)

91

והנגנוע אשר הוא רועש כארבה הוד בחילו איומה:
כי נעם רחם ומעבלותיו איומה היא לשומעיו וכן
והשמיע אחר הוא קולו: כי נעם קולו: ירקרן
בעמק ויעיש בכח ויצא לקראת נשק:
יחתתו רגלו בעמק כדרך הסוסים ומיעיש בכח שיש
לו ויצא שמחה ולא יפחד לקראת נשק: כלי המלחמה:
ישברבו למחה ולא יחה ולא ישוב מפני חרב
ישחק לפחד לשבר שיפחדו בעבורם ממנו
ולא יחת כי ולא יפחד כמו אל הערבי ואל תחת ולא
ישוב אחור מפני חרב המלחמה: עליו תרנה
אשפה להב חנית וכידון: עליו הרנה אשפה
קול החיצים אשר באשפה מרוקי מרוצתו כמו
ותשבור הרנה וזה שם שרשים וכבון לפרש אשפה
שהוא שם אחד מכלי זין והוא המון ושתתף בזה
השם בעבור עמדו כלי זין באשפה וכן הענין מסב
ושריה: הסכלי שלם ונשתתף בו בעבור הנבור
הלחם לסוס שריה לענין המנן אשר עליו הבריח
ואיהיר וכן להבה חנית לכידון שהם מדוקים
והבהיקים: ברעש ולע ברעש ולע
ינאם אלין ולא יאמין כי קול שופר:
ברעש ולע כי בחזה ינאם אלין ממול על הטבע
מרוצה ולא יאמין לקול שופר שלא ירוא מדבר:
כדי שופר יאמר הוח ומלחמה ריח מלחמה
רעם שרים ורועה: בדי שופר בשמעו

(ירמיה ל"ו)

(איוב כ"ב)

מאוהבים

כ"ג

רבוי קול השופר שאינו הולך בלבו. כי הנושר הנמשה
וכן הוא הולכה שעינו ומרחוק ירוח מלחמה.
כלומר ירגיש מלחמה. ומרחוק ירגיש רעב המרים
ותרועתם: הַמַּכִּינֶתְךָ יַכֶּה בָּנָיו יַהֲלֹם בְּנוֹ
לְהַיְנָקוֹ: הַמַּכִּינֶתְךָ יַכֶּה בָּנָיו יַהֲלֹם בְּנוֹ
בשאל אותם הנה. והעבן ימרוג אכרתו ויעוף
לתוכם כי יבוקש מקום חם: אִם עַל־מִי יַגְבִּיהַּ
נִשְׂרוֹ וְשַׁדִּים יָקִים: הם על מיך. כי הם במגורך
יגביה הנשר לעוף יותר מכל עוף. והם על פרי ימים
יקים: הַלִּין יִשְׁכֹּן וְהַצּוּר עַל־שֶׁן שֶׁלַע וּמְצוּדָה:
סלע יאמר. כי כן תולרתו עלמן סלע.
כי חדות הסלע ומעוזה סלע חזק וגבוה:
מִשָּׁם חָפַר אֹכֶל לְמֵרָחוֹק עֵינוֹ יַבִּיטוּ: משם
חפר. כי כן הסלע חפר אוכל. ובקש ויחפש
מגין לחפר ארבל הארץ. למרחוק. כי לעקום רחו
ועגוק עינו ביטו לבקש טרפו. ואף הוא מגין
גבוה: וְאֶפְרֹחָיו יַעֲלוּ־דָם וּבַאֲשֶׁר חֲלָלִים
שָׁם הוּא: ואפרחיו הם הקטנים יעלו
דם. מגין יעלו קרים. כי יבלעו והוא כפול הכלל
והראשון יוליעו בשקל יבוכנו אך בעבור עוד
שע עיינין יחד הקדימו האחרי לפה הפעל וכמהו
בשופם לפה הפעל קודם הפי הפעל ועקת
שבר יעוערו מאמתנו ירושנו ועמנו נעקר
שבר ירוגו זה כי הרחוה והזעקים עענם לריב

ומי שמרו מגן. והלב עלעין בפומה והם הטעם
האוכלים עלוכר שישמו שיבהם כדם ובבבלה וכאשר
חללים כי בשקום המרחם שם הוא לבקש טרפם:
וַיַּעַן יְהוָה אֶת אִיּוֹב וַיֹּאמַר: הלב עם
שדי יסור מוכיח אלה
יענה: ויען מיוב אדוני ויאמר: הן קלתי מה
אשיבך ידי שמתי לפי: אחת דברתי ולא
אענה ושתים ולא אוסיף: הרב: נקוי מעון מייבה
וכן הרובדב עם ישראל. ונלב יסורי נקוי והחלין
מקום פלח עבל הקנוי את הבית. והטעם הדרך
פרוסל הוא (מדי) שיריב אדם עם שדי שמוכיח אלוה
ונדיב עמו היתכן שיענה הטב הרוחה ההיא
הן קלתי. כי באמת ידעתי כי אינו סבל ונקל ובזה
בנדרך ובה אשיבך על זה. ידי שמתי לפי ולא אודה
לדבריך. והנם והוא נוסתים במלה לפי אחת
דברתי ואף הם קלות ואותה הם וכאו עם כל זה
הואיל ויאמר לדבר דבר אחת לעניך אן שתים ודי
לי ולא אוסיף עוד להרוסה עמך ובראותו הטם כי
לא נבנה מעמו הוסיף להוכיחו פעם אחרת:
וַיַּעַן יְהוָה אֶת אִיּוֹב מִן סְעָרָה וַיֹּאמַר:
אֲזַר נָא כַגֶּבֶר חֲלָצֶיךָ אֲשֶׁאֶלְךָ וְהוֹדִיעֵנִי:
הוא הבר מאמרי הרשיעי לענין הענין: הוא
ויתר כי הענין הבר מעמו וזכוהי ודעתיבב מריב
לענין הענין: וְאִם זְרוֹעַ כָּאֵל לָךְ וּבְקוֹל כָּמוֹהוּ

הרעבם: ואם כי אאין כחך גדול וחזק לעומת כחו
ואם הרעבת בקול חזק כמהו ואם ירעם אל בכחו:
עדרו טו נאון וגבה והר והרי תלבו: ערה טו
נאון מגז הדר עדיך והעבר הראה בכח
כחך גדול ולבבו מרי ומגמות רחיה גבורתך:
הפץ עברות אפך וראה כל גאה והשפילה:
טמנם בעפר יחד פניהם חבוש בטמון:
הפץ עברות אפך על הגאים והשפלים
והרוך ראשיהם ראום כי עפר ושרת הרשעים בלי
במקומם הוא שלמדיפה נהפכה ושמה ברגע
המלה טמנה אלה הרשעים בעפר יחד פניהם
חבוש בטמון כמו מלר חבוש בבחבוש שלא יראו
ולא יראו פניהם מרוב הכבוד אן כי טמון כמו
עפר והענין כמו המר עמה לך רחבות מן
הטיט: וגם אני אודך כי הושעתני ימינך:
הבה טו בהמות אשר עשיתי עמך חציר
כבקר יאכל: וגם אני אודך אחרי אמר הושיע
לך ן ישמיע והעבמו על הרשעים והגאים אודה
במעבריך ובכחך אן כי אודך אמרתי אמר כי
הנבה טו כחו במרגנו ואון
בעמיקי בטנו: הנה ערה הגמל לו שנ
מרגאים האחד בשבטה הנה טו בהמות אשר
עשיתי עמך. והענ לריתן אמר כיש והחפץ
כי אף באמן שהם ברייאות הראיות וכם כבי

ל"ו: ברוך (שמות לג,ב)

ותראה

ראה כל גאה
הכניעהו והדך
רשעים תחתם:

הבריאות

דעת לא הכל לראות בחך ולעשות אף כי לא יוכל
שיגנה לב איש בנגד העליונות וכל מבין לעומת
בריאות בהמות אשר עשיתי עמך בהמות שם בהמה
גדולה ואין ביטוב גדולה ממנה ונעם עשך אמנו
לבהמה כי באחרית יזכר לויתן שהוא שם אחיר כבקר
יאכל חציר כי עשבה כבקר כלומר שאין טבעו
רעוקמה לעיף לא רוכל למשל כו הנה כוחו
ואונו בחוכמו ראשית און. בגמיני הוא הטבר
כמו לא כמה שרך וקובץ לו יעמר בעבור הוא הכסה
והחזק בטבור אמרי מכמינו גל שרירי וקיים
ברכבה החזק והטבור ירקון זנבו כמו ארז
גידי פחדיו שרגו: עצמיו אפיקי נחשה
גרמיו כמטיל ברזל: יחמין זנבו כי יתקשה כאלו
הערי בו ומלוכה ין יעשוה בלי ולא יחמין והוא
מעבנן פוחדים שהם אנשים רעים וכל לעון פחז
הפוך מעבנן חמזון כי הפוחז כחוכ במעבנו גדרי
פחדיו. רגנ מרוה אמרי מרים פחדים. ואם הבעל
ישוגנ. ישהבנו ויתרבבו מרשע גדולם והקמים
עצמיו אפיקי נחשה פלחוטם בלב. וכן כמטיל ברזל
לרמיו בהמטה מחודעה למלה כחשה והנעם שהם
חזקים השמים מנחשה וברזל הנגם החזקים
טקיאים אפיקי מים: ומלת גרמיו הרגנ עצמיו
והענבן כמטיל: רוא ראשית דרכי אל העשו
ינגש חרבו: הוא ראשית כי מכחר וכן ראשי

platters

הבריאות

שמעם משחו כי מבחר העושו יגע חלבו הטעם
האם אשר עשהו יוכל להיות לא זולתו: כי בול
הייתם ישראל וכל חמת הארה ישחקו עם:
כי בול הבית הטוב מן בול הטעם על שבאו בטח
כי הבית עצמתן בעבודתו בול והוא החעיל וכל
חיות הארה ישחקו עם ולא יהיו מגנו כי אינו
דורש כמו שמי: חעיר כבקר יאכל ואין מאכלו טרף:
הרחת שולים עלנו שבר מסחר קנה ובעה:
הרחת שולים הם האילות אמרי עלמים
והאלף הרחת אות הכשל כי מרחוי עלמים ומלת הרחת
חסר הא השאלה ונעבין הרחת בעלמים ואילות
גדולים יוכל לשבר ואם בשחר קנה ובעה שאלן
עצמו הגדל על הבית בקרו בעה בדרך מבר
אחו מקום הגדל בו העצמה שנא אחו ונעקר בעצו:
יכבורה שולים עלנו יסבהו ערבי נחל:
יסבהו כי הסבוהו שולים ואם הם נחל
להיות עלנו ואם יסובהו ערבי נחל ושנים בכי
מעבר הכשל מן הנחל: הן יעשון עבדי ולא
יחבו יבטח כי יגעה ירדן אל פיהו: הן
יעשון עבדי מגבעון מגבורתי כשיבא בו
מרוב גדל גוף ולו יחבו הנהי לא ירא ולא יגר
מגן חבזון יבטח בהיות בטחת ומעגלי מלחמה
אן כי יבוא כאשר יטבל בתוך הירדן כי יגעה ירדן
אל פיהו כי יוציאהו אל שפתו כאורבן בו ויתעטו

המים עלטמו וכן כי יאהה נזי מבטן כי מוצאו
בגנון יחבו כמוקשים יגבהו: בעינו יחבו
כי כשיבט בעינו ירמה לארם שיבה לחבט
עלדרך הנם אל מרחון ואמר: ואמר יגקו אמו
בגבול מוקשים הוא לארם וכבן לפרש בהגיחא
אם בעינו יחבו עלות אם יחשבו ארם ורמה בעינו
שיבל לקיים ויגקו אמו לעזרו כמום מוקש: ואנכי
יעשון הר שחסריו בעבר שבטו ולא יחבו לא ישוב
בחעזון כי לא ירחה מארם וכן טעם יבטח כאשר
יעשו ויגשוך הירדן אל פיהו בעינו יחבו כי פחדו
עינו יחשוב עינו כי מעשהו ויחבהו כלו כאלו במוקש
יעקב אף כלכך יפרח בחיכו לאוהו: תמשך
לוחן בחכה ובחבל תשקיע לשנו:
הגשוך לוחן חסר הא הלמה בחכה כי מן הדגים
כדרך כל הגלוי כי בשלו חכה ואם בחבל תשקיע
לשנו לשון משך ומשה ורבו הטבעו בשון
הגליל ושמקעו בבבורה רגלי: הרשים
אגמן באבו ובחרבו יוקב לחיו: הרשים
אגמן באבו שחוח חר אשר עין בו הדגים והוא
עלדרך ומשרי הדגים בלחיך אן הוא הלשון נגיא
בגיעה עדי הדגים השמים נגמו בראש הרגשחוח
ויקב לחיו הנגון כמו: הירבה אליך תחנונים
אם ידבר אליך רכות: ש: הירבה עלדרך
הגשל להבעל מדרך ומראשו אורך: הירבה

ל: קרוי
(תהלים כב. ג)

ל בדרך לבוש בקצה
ובעוד אם אלהי
בלשון ערבי הוא הר.

ברית עמך שמחו לעבדי עולם: היכרות בריתעמך
לעבדך שמחו לעבדי עולם כמשלך מו:
הרגשתיך מו מעמדי ותקשיבו לעבדותיך: הרגשתי
מו כשחקרי כעמדי ותקשיבו לעבדותיך
למחקים: יכרון עליו חסדים יחשוהו בין מעבים:
יכרו עליו חברים חסד הוא השאלה היכרו
עליו מעט ויכרו לתם כריה גדולה בטעם מעגדה:
ובטעם חברים שיהחברו והוא תואר במקל גבים
שיחעשו ויחלקו בין כעבנים מי סוחרים:
התמלא בשבות עולי ובעלבד דגים ראשון:
התמלא מי התמלא ההברות מעט
בלא יגעו ומלא בשבות כמו לשבים אוהוא כמו
ושמרת שבת ובעלבד ואם תעשים בשל המיוחד לדגים
ראשון בחלקה שבורי עלסלסלת ואעלה כדמות
חוזה בשעורות הדגים ובו יחמשו הדגים שיתפ
הראשון: שים עליו כפיך זכר מלחמה אל
יוסף: שוב מי אם תשוב עלון כפר שתהיה
לשלום בו ידי זכור מלחמה אל תוסף עוד להלחם
כי אל יתחה אחרי נתלו לפנו ובתרה יוסף מפני
ההעסקים וכן אל תרחי: הן הוחלתו בצבבה
הנגם אל מרחיו יוטל: הן הוחלתו בצבבה
החוטב שישים עלין כפי כי תהיה הפרי מחשבים
הנגם אל מרחיו יוטל כי כי אף מחרחיו לבשים שאל
האדם ויושלך בגם ויטלו אות הכלים:

ראה לעיל מ"ו

לא אכזר מי יעורנו ומי הוא לפני יוציעב: לא
אכזר וחזק בעולם אשר יעורנו ויוכל להלחם
בו ומי הוא לפני יוציעב להלחם כי לפני מעשה לא
יוכל להוציעב: מי הקדימני ואשלם הנה כל
השמים לי הוא: מי הקדימני ואשלם כענין
שאים מכחישים זה אתזה ואומר אם הנעתחו אתן
לך כך וכך ומי הקדימני שהקב כמן עמי כדרך
הרעבים מא עם אדיע המלך ואני אשלם אם ישתחו
לעומי אם ישתחו שיעשה זה הדג עבריאני כי יתחה
כל השמים לי הוא ובידו היכולת לעשה: לא
אחריש בדיי ודברי גבורות וחין ערכו: לא
אחריש בדיון כי לא אעביים מחכמו של זה הדג ולא
דבר גבורותיו ולא חין ערכו שאמילו לפנו לא יוכל
אדם להוציעב ולא להקדים אלא כמו שאומר:
מי גלה פני לבושו בכפל לסגר מי יבא: מי גלה
מכפל לסגו מי יבא כלומר מי יבא בלחיו רם
מגו שעשי להחלות כי אחר מי הקדימני כמו
שהטיב מעשיו קודם שגמלו טובה ואשלם שהמו
והיטלת בידי כי ואחת כל השמים לי הוא ואף אלה
הבריאות הנבדות שהזכרתי לכך לא אחריש:
ואעבים בדבי כי מעשיו של זה שהקדים לי טובה כי
בדי האולם הם מעשיו לכן לא אחריש ודבר גבורות
וחין ערכו כי דבריו שבוחיו רק אשלם גמולו והיכולת
בידו להיות כחשל בכל אלו ויש לי בדיחות באלו ולכ

נלה שב להפלין בספור דלתי מעו כמו מי כלומר מי
כגשו אלו לפיה כדרך ערוה הדגש דלתי מעו מי
מתח מבינה שמו מימה: ר שבינה שמו מלכה.
אימה המלוכה עם האדם: נאוה מפיק מנגנם
שנר חזקם יי: אדון מיחד יגאו ורוח לא
יבוא בעיתם: נאוה מפיק מנגנם יי חזקים
מגולי הקולות בחזק מגולי הנגנים ומה אותם
לנגנים בהזמרות לפניהם שיעלה מנגן כחוקם הנע
שהקשקשים רבקים הטוב ורוח לא יבואו בעתם מיום
הרבות: אשר מחיתו ידמון ולבבו ולא
ימדדו: יום בחיותו ולבבו יי הקשקשים
ובא הסל אשר מה כנעם ומתם אשר אל אחיו:
עטיתי ורן והל אור עטיתי מעטפתי שחר:
עטיתי הוא הלוח הזיעו מהנחילים
והנעם מעטיתי הנחיל והל אור שענו מגזולים
מתחתי שחר: טלגלג בלב: מפין לפיים יהלכו
עליוני אם יהגלנו מפני לפיים מיום מוגע ואף
אם הוא שוכן בשמי המים כיוחיי אם ניקוי וכלך
בשמים על הקל בגלגל עתיד לפיים ימלנו
ועמדו הנה והנה: המרחיקין יצא עגון עדרי עמה
ומבלין: מנחיים: מדוב אומן יצא עגון מאלו
בעשמתי ברוחי שי בעמם ממו בוחה ועגנו רוחה
וכן מגנה אלהים כדי כמו שונר ומגרון כמו גדר ומן
פלי מרבמלון עם ומרוא מוקפים ברבריים בל ומעגל

עטוף כ נפש
ישוע: כפעמו: שיח וישא יהוה מרבעיו:
נגש מרוב חומו ומרוחו מעלו בעבר דעבה ומסך
וכן נחלים בעבר ממנו על דרך ובאו אלו כל אחיו
עיונים הפטיו. ולהב מיבי: אחלי עמו לחב בבינו
בינאורן ילין עב לפני מ: אמר הביא יהוה עבין
ילין עגן שלא יירא דבר: מ זהב אחד: ויהוה
ושמר הראשה לרייה והטעם כי לו ארבעה עשר
ירן עגן ודייגה לפני ונבורה מבשיר ואלה
ובמנין עגלי כל מנו: מעלי עלי אוב
דבקן. הם הקשקשים וקשים כי בעבור שדרכ
לעמל. דבקן. כמו מאגן אחד באחד יגאו. יעוק עב
מגן והייה מגיע כי חזק והעגן כל מעל מהם חזק
עלי כל יפרוט: לבו יעוק כמו אבן ויעוק כפלח
תחתיה: לבו יעוק ויעוק כמו אבן ויעוק כפלח
ירחיה: היא הטחנה הגדולה שהיא רקיקה ונקרא
פלח בעבור שהיא בחוק הטעונה משרתי יגורו
אלים מעבריים ירחטאו: משרתי חסר אלף.
לי מרוגעות והרגשאותיו אל מעמדו. יגורו שם.
ישרתו מרגעות הרגשים כמו ואת אולי האפיל. ומעבריים
הם הרגשות הרגשות ממנו ישרתו הרגשים אלוה
ומל לעמוד ולהרחטא שהם גדולות בהעבריים. אולי
מעבריים מן המרחיק הרגשי לבב מראותם אותו.
ישרתו ויתרון על עונם: משגיחן חרב אלי

נלה שכ להפלינ בספור דלמי יגנהו ואם ישנהו אדם
כנגד אלו למיכה כדרך שדרש הטעם לא העבדי מלוב
מלכה שכיבוה שמו אמיה ויה מלן מיע עמק ונ"ל וחר
אומה המלוטת עב הה את מסע שדרך האדם לרצעה
שלו חוקם לי: ארחי ע: ירחשב לעבדמיגל
יבוא בעיסם: חטב לי כלי המלחמה
מעולי הקטקטים. לא אדם מהם ויחשבו בעינו
לרצעם בחזרי רמו ריקבון: לא יבריחנו בקשת
שהקטקטי לא אבעקלבע: לא בין קשת הוא
הרבו אל דרך בע אמפתו אבעקלבע: פוגרים בנ
יחד לש כחשבו אוחה ויאחר לרעב בידון: כקש
רוחה מן ממיב הטאק ומטקלבן כובע ובא
מלת כחשבו לגמ כן מרבוי הרוחה: ויאחר לרעב
בידון: כי מטנה אחוז אותו לרעבו: תרחתיו
חדוני חרש יכלי חרשן עבלי טיט: החדיו
חדורי חרש: לי מלבים חרישים דומים לחרשים
חדים ולא ירגש במכבו עליהם. בעבי גבי מגנו
ירכי: לי ישיב סמו הרעדה דבר הכורת חרון חר
מעבטוט שהוא רבי רך ולא יזיק לו. החדרי והחיצע.
ירהגר כפיל מעולה אם ישים במלחמה: ירחוה
כרעות הסוס מעולה לי המחום שהוא שוכן
שם במרקחה. הטעם סמל והוא כמו טאי וכן המרקח
המוקחה. שלוש שרשים באזקה: ארחרין יאיר
עדיב יחשב הדום לשבה: אחרין: חטעם כי

בשבנו בגעלה יחו
ובחמן יאיר טהר מים זוה וישנו ויהוה את כל אויב
ירושלים מעצ אל הפלגו בעבר דעה: ויסף
אצן עבלעמר מעלו הענו ויבאו אלו כל אחיו
מעלו לי מעטל בו ט אלו עמו להר בבית
כמו הה לבו אחו: וה טעם אמר
להמיהו הוא אלו לבלי את כלומר
הוא חסל יוד והוא ועשר לרגל שמע
טוב וחזק שלא יחד: ארת כל גבוה: אלה אה
עבלבבו מחין: אה כל גבוה ירמה לי
יבטו ישאו כי הוא מלך עבלבבו מחין הם הרגנ
הגאים והחזקים והוא מלך עליהם וכן לא הדיה
בבו מחין הם מגיע הרוחה שיש להם גאות וחזק כמו
הארוה ובדבריהם אשרי ירושלם אבשי מחין היו:
לי אבשי גאוה: ויען אלב אחיו ואמר:
דעבחי עי כל תוכל ולא דבעי מלוקי מגומלה:
כי כל תוכל מקוי. כמו אם טוב הטוב. אם לי כל דבר
תכל עשות ולא יבצר מן מזמה וחכמה נעלמת
ממך: כמי זה מעלים עצה בלי דעת לכן הגדלתי
ולא אבין נפלאות מלבי ולא אדע: מי זה מעלים
עדעה להסתיר עצתך והעלימה הוא בלי דעת
כאמר שגדלתי אני. לכן הגדלתי מבלי הדעת דברתי
שלא כהונג בעבור שלא אבין ולא אדע בפלאותיך
ובמדותיך אשר הם נפלאות ונעלמות מבינו ומה

ויעשו כאשר דבר אליהם יהוה וישא יהוה את פני איוב:
ויהוה בראת שביה איוב בהתפללו בעבר רעיהו ויסף
יהוה את כל אשר לאיוב לקשטה: ובאו אליו כל אחיו
וכל אחיותיו וכל ידעיו לפנים ואכלו עמו לחם בביתו
וינדו לו ויבחמו אתו על כל הרעה אשר הביא יהוה עליו
ויתנו לו איש קשיטה אחת ואיש כדם זהב אחד: ויהוה
ברך את אחרית איוב מראשיתו ויהי לו ארבעה עשר
אלף צאן ושש אלפים גמלים ואלף צמד בקר ואלף
אתונות: שב שבות מהעבר כמו ושבי״ה אלוף אות
שבועה אות שבות שהיה נשבה ביד העטן שעשהו
לעשות והעד שאול ויהי לו ולא אמר ויקן לו״ה והעד
העד בנו ובעוהיו לא הוכלו כי בבהמות אפשר
שיליו ונכתבו ויגדו לו כמו לגדו לו קשיטה כסף
גרה: ויש מי שפירש כבשה: ויקר לו שפנה בעיר
ושלש כנרות: שבענה הכן נוסף כמן בשנה אחרי
יקח: ויקרא שם האחת ימימה ושם השנית קציעה ושם
השלישית קרן הפוך: ימימה נגד יום שהיתה ברה
פיום שן שיבת: דבר חשוב מנ״ן אור ואבלות וקעשרת
קרן הכסף. חכן עופה: ״ן קרן עור פני מטה השוך
אבן טובה כמו הנני מניחיך בשוך אבן״. והר האבן
הטובה: ולא נמצאו נשים יפות כבנות איוב שבכל
הארץ ויתן להם אביהם נחלה בתוך אחיהם: ויחי
להם אביהם אחר בתוך אחיהם מאתים וארבעים שנה
המנהג: וירא איוב אחרי זאת מלאה ואחבעים שנה
ויראה את בני בניו ארבעה דורות: ויקרא
איוב זקן ושבע ימים:

ועלה שב להעלים בספרי דלתי ודבר אשאלך והודיעני
כגון אלו לפיכך כתיבי עורי לא כהונן דבריכי
מיתי מכיבוה שמו אומר עיר ראוך: לעמלי
אימה המעוות עב ואת הנגדן שלא ראוהיך ולא
שנו חוקים אך: אדן דבר עד שתה רוח מעי הסמוכה
יבוא בעיתם: שמן ירעו הנעלתך: על
מעילי הקוקטים בלעפר ואפר עלכן מהכריתי מעלתך בדיבור
לעמים בהדיל מאאס ונחמתי על מאסר דבריכי כי אנכי נבוא
שהקשקשה שנים ואנכי עפר ואפר:
הדבר מחר דבר יהוה אל איוב אל איוב אליפז התימני אל
יי: איוב ואמר יהוה אל איוב אליפז התימני נחרה
אפי בך ובשני רעיך כי לא דברתם אלי נכונה כעבדי
איוב: ויתי לא המכיר אליהוא כי הוא כלכל דבריו
במשפט והשכל ולא הרשעו לאיוב בדברי הרעים
נגש אוזלי בעבור שהוא קטן הרעים ולא שנאוהו
לא דבריהם נכונה בהרשיעכם איוב ולא הענקתם
איוב כעבדי איוב שנחם על דבריו כיאם מעאוא
שהשם נשא הענקיו בעולם הזה לתרים ממו שאלתי
פרך נבלה רע. ואם היא כרין אז הוא כרין הנבונה:
ועתה אחולכם שבעה פרים ושבעה אילים ולכו
אל עבדי איוב והעליתם עולה בעדכם ואיוב
עבדי יתפלל עליכם כי אם פני אשא לבלתי עשות
עמכם נבלה שלא דברתם אלי נכונה כעבדי איוב:
ויאלך אליפז התימני ובלדד השוחי ובצופר הנעמתי

סכום הפסוקים של ספר איוב אלף ושבעים
לא פחות ולא יותר:

נעתק על ידי לרבינו ישראל בכר אברהם בכ"ר משה [illegible]
[illegible] ומקרי לרעיה וסרטי אותו עם סמיכות [illegible]
כמן המחמן יכבה לבנה בן הוא ואשר ויאנו הר [illegible] ירעו בריסוף
לתורות אלן

[illegible]

JOB,
WITH
COMMENTARY

Y.U.
MS.
1376

פירוש איוב

198
5
1394

MONTEFIORE
MS.
6
HA No. 198
LIBRARY